

ՀԱՆՐԱՅԻՆ
ԾԱՌԱՅՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ
ԿԱՐԳԱՎՈՐՈՂ
ՀԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎ

ՀԾԿՀ

ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆ
ՀԱՇՎԵՏՎՈՒԹՅՈՒՆ
2024

Հավելված
Հաստատված է Հայաստանի
Հանրապետության
հանրային ծառայությունները
կարգավորող հանձնաժողովի
2025 թվականի ապրիլի -ի
N -L որոշմամբ

ՀԱՇՎԵՏՎՈՒԹՅՈՒՆ

ՀՀ ՀԱՆՐԱՅԻՆ ԾԱՌԱՅՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ
ԿԱՐԳԱՎՈՐՈՂ ՀԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎԻ 2024
ԹՎԱԿԱՆԻ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

ՆԱԽԱԲԱՆ

01

ՕՐԵՆՍԴՐԱԿԱՆ ԲԱՐԵՓՈԽՈՒՄՆԵՐ

02

ԷՆԵՐԳԵՏԻԿԱՅԻ ԲՆԱԳԱՎԱՌ

- 2.1 ՀԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎԻ ԻՐԱՎԱԿԱՆ ԱԿՏԵՐԻ ԲԱՐԵՓՈԽՈՒՄՆԵՐ
- 2.2 ԷԼԵԿՏՐԱԷՆԵՐԳԵՏԻԿԱԿԱՆ ՇՈՒԿԱՅԻ ԱԶՏԱԿԱՆԱՑՈՒՄ
- 2.3 ԷԼԵԿՏՐԱԷՆԵՐԳԵՏԻԿԱԿԱՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳԻ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՏԵԽՆԻԿԱՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՑՈՒՑԱՆԻՇՆԵՐԸ
- 2.4 ԳԱԶԱՄԱՏԱԿԱՐԱՐՄԱՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳԻ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՏԵԽՆԻԿԱՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՑՈՒՑԱՆԻՇՆԵՐԸ
- 2.5 ՍԱԿԱԳՆԱՅԻՆ ԶԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ
- 2.6 ԼԻՑԵՆԶԱՎՈՐՈՒՄ ԵՎ ԼԻՑԵՆԶԱՎՈՐՎԱԾ ԱՆՁԱՆՑ ՄԻՋԵՎ ԿՆՔՎԱԾ ՊԱՅՄԱՆԱԳՐԵՐ
- 2.7 ՆԵՐԴՐՈՒՄԱՅԻՆ ԾՐԱԳՐԵՐԻ ՀԱՄԱՁԱՅՆԵՑՈՒՄ ԵՎ ԳՆՈՒՄՆԵՐԻ ՄՈՆԻԹՈՐԻՆԳ
- 2.8 ՎԵՐԱԿԱՆԳՆՎՈՂ ԷՆԵՐԳԵՏԻԿԱ

03

ՋՐԱՅԻՆ ՈԼՈՐՏ

- 3.1 ՀԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎԻ ԻՐԱՎԱԿԱՆ ԱԿՏԵՐԻ ԲԱՐԵՓՈԽՈՒՄՆԵՐ
- 3.2 ՍԱԿԱԳՆԱՅԻՆ ԶԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ
- 3.3 ԽՄԵԼՈՒ ՋՐԻ ՍՊԱՌՄԱՆ ԾԱՎԱԼՆԵՐԻ ՄՈՆԻԹՈՐԻՆԳ ԵՎ ՋՐԱՄԱՏԱԿԱՐԱՐՄԱՆ ԳՐԱՖԻԿՆԵՐԻ ՀԱՄԱՁԱՅՆԵՑՈՒՄ
- 3.4 ՋՐԱՅԻՆ ՈԼՈՐՏԻ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՏԵԽՆԻԿԱՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՑՈՒՑԱՆԻՇՆԵՐԸ

04

ԷԼԵԿՏՐՈՆԱՅԻՆ ՀԱՂՈՐԴԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ԲՆԱԳԱՎԱՌ

- 4.1 ՀԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎԻ ԻՐԱՎԱԿԱՆ ԱԿՏԵՐԻ ԲԱՐԵՓՈԽՈՒՄՆԵՐ ԵՎ ՆՈՐ ԿԱՐԳԱՎՈՐՈՒՄՆԵՐ
- 4.2 ԵՆԹԱԿԱՌՈՒՑՎԱԾՔՆԵՐԻ ՀԱՐԳԱՑՈՒՄ, ԸՆԴՀԱՅՆՈՒՄ, ՆՈՐ ՏԵԽՆՈԼՈԳԻԱՆԵՐԻ ՆԵՐԴՐՈՒՄ ԵՎ ԾԱՌԱՅՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՀԱՍԱՆԵԼԻՈՒԹՅԱՆ ԱՊԱՅՈՎՈՒՄ

05

ՓՈՍՏԱՅԻՆ ԿԱՊԻ ԲՆԱԳԱՎԱՌ

06

ԿԱՐԳԱՎՈՐՎՈՂ ԸՆԿԵՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ
ՖԻՆԱՆՍԱՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆ ՎԵՐԼՈՒԾՈՒԹՅՈՒՆ

07

ՍՊԱՌՈՂՆԵՐԻ ՇԱՀԵՐԻ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

- 7.1 ՍՊԱՌՈՂՆԵՐԻ ԴԻՄՈՒՄՆԵՐԻ ՔՆՆԱՐԿՈՒՄ
- 7.2 ՍՊԱՍԱՐԿՄԱՆ ՈՐԱԿԻ ՑՈՒՑԱՆԻՇՆԵՐ

08

ՀԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎԻ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆ ՀՐԱՊԱՐԱԿԱՅՆՈՒԹՅՈՒՆԸ ԵՎ ԹԱՓԱՆՏԻԿՈՒԹՅՈՒՆԸ

09

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՀԱՄԱԳՈՐԾԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆ

10

ՀԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎԻ ՖԻՆԱՆՍԱՎՈՐՈՒՄ ԵՎ ՊԵՏԱԿԱՆ ԲՅՈՒՋԵԻ ՄՈՒՏՔԵՐ

ՆԱԽԱԲԱՆ

Հայաստանի Հանրապետության հանրային ծառայությունները կարգավորող հանձնաժողովը (այսուհետ՝ հանձնաժողով) պետական քաղաքականություն իրականացնող ինքնավար մարմին է, որն օրենքներով իրեն վերապահված իրավասությունների շրջանակում կարգավորում է էներգետիկայի, հեռահաղորդակցության (էլեկտրոնային հաղորդակցության), փոստային կապի (ունիվերսալ ծառայությունների սակագների սահմանման մասով), երկաթուղային տրանսպորտի (ենթակառուցվածքի օգտագործման վճարի սահմանման մասով), տրանսպորտային միջոցների պարտադիր տեխնիկական զննության անցկացման (սակագների մասով) բնագավառները և ջրային ոլորտը:

ՀԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎԸ 2024 ԹՎԱԿԱՆԻՆ ԳՈՐԾԵԼ Է ՀԵՏԵՎՅԱԼ ԿԱԶՄՈՎ.

- **ՄԵՍՐՈՊ ՄԵՍՐՈՊՅԱՆ՝** հանձնաժողովի նախագահ (2024 թվականի նոյեմբերի 15-ից),
- **ԳԱՐԵԳԻՆ ԲԱՂՐԱՄՅԱՆ՝** հանձնաժողովի նախագահ (մինչև 2024 թվականի հոկտեմբերի 17-ը),
- **ՍԵՐԳԵՅ ԱՂԻՆՅԱՆ՝** հանձնաժողովի անդամ,
- **ՍԵՂԱ ԾԱՅԻՆՅԱՆ՝** հանձնաժողովի անդամ,
- **ԿԱՄՈ ՍԱՐԳՍՅԱՆ՝** հանձնաժողովի անդամ,
- **ԱՐԱ ՆՈԱՆՅԱՆ՝** հանձնաժողովի անդամ:

ՀԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎԻ ԿԱՌՈՒՑՎԱԾՔԱՅԻՆ ՍՏՈՐԱԲԱԺԱՆՈՒՄՆԵՐՆ ԵՆ.

- Սակագնային քաղաքականության վարչություն,
- Իրավաբանական և լիցենզավորման վարչություն,
- Հեռահաղորդակցության վարչություն,
- Ֆինանսատեխնիկական և դիմումների քննարկման վարչություն,
- Գործերի կառավարման վարչություն,
- Անձնակազմի կառավարման բաժին,
- Հաշվապահական հաշվառման և սոցիալական ծրագրերի իրականացման բաժին,
- Միջազգային համագործակցության բաժին:

Հանձնաժողովի բնականոն աշխատանքը, «Հանրային ծառայությունները կարգավորող մարմնի մասին» օրենքի համաձայն, համակարգում և ապահովում է հանձնաժողովի նախագահը, իսկ հանձնաժողովի կառուցվածքային ստորաբաժանումների աշխատանքը՝ օրենսդրությամբ իրենց վերապահված իրավասությունների շրջանակում, հանձնաժողովի անդամները և գլխավոր քարտուղարը:

1 ՕՐԵՆՍԴՐԱԿԱՆ ԲԱՐԵՓՈԽՈՒՄՆԵՐ

Հանձնաժողովի առաջնահերթ խնդիրներից է կարգավորման դաշտի բազմակողմանի ճկուն կանոնակարգումն ու դրա շարունակական կատարելագործման ապահովումը՝ ելնելով սպառողների և կարգավորվող անձանց շահերի հավասարակշռման, մրցակցային միջավայրի զարգացման համար անհրաժեշտ պայմանների ստեղծման, կարգավորվող ենթակառուցվածքներում արդյունավետ ներդրումների խրախուսման ու կարգավորման դաշտի թափանցիկության ապահովման առաջնահերթություններից:

Սահմանադրաիրավական պահանջին, միջազգային փորձին և Հայաստանի Հանրապետության և Եվրոպական միության միջև կնքված համապարփակ և ընդլայնված գործընկերության համաձայնագրի (ՀԳՀՄ/CEPA) շրջանակում Հայաստանի Հանրապետության կողմից ստանձնած հանձնառություններին համահունչ, հանձնաժողովի ինստիտուցիոնալ կայացմանն ուղղված հաջորդ շրջափուլին ընդառաջ հանձնաժողովը 2024 թվականին մասնակցել է ԱՄՆ Միջազգային զարգացման գործակալության Հայաստանի էներգետիկ անվտանգության ծրագրի կողմից «Հանրային ծառայությունները կարգավորող մարմնի մասին» օրենքում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին» օրենքի և հարակից օրենքներում լրացումներ և փոփոխություններ կատարելու մասին օրենքների նախագծերի մշակման աշխատանքներին: Նշված օրինագծերի փաթեթով նախատեսվում է հանձնաժողովի ֆինանսական անկախության ապահովմանն ուղղված վերջինիս ֆինանսավորման բանաձևի վերանայում՝ սահմանելով ֆինանսավորման միջազգային լավագույն փորձին և Եվրոպական միության օրենսդրությամբ սահմանված սկզբունքներին համահունչ պարտադիր վճարների մեխանիզմի ներդրում, հանձնաժողովի անդամների մրցույթային խորհրդի կողմից ընտրության մեխանիզմի ներդրում, սպառողների շահերի պաշտպանի ինստիտուտի ստեղծում, հանձնաժողովում քաղաքացիական ծառայության պաշտոն զբաղեցնելու համար անհրաժեշտ քաղաքացիական ծառայության պաշտոնի անձնագրի՝ կրթության, աշխատանքային ստաժի և այլ չափանիշների, ինչպես նաև հանձնաժողովի կողմից իր սահմանած կարգով և դեպքերում վճարովի հիմունքներով փորձագետի ներգրավման հնարավորություն:

2024 թվականին հանձնաժողովի քննարկմանն են ներկայացվել ԱՄՆ Միջազգային զարգացման գործակալության Հայաստանի էներգետիկ անվտանգության ծրագրի կողմից մշակված «Էլեկտրաէներգետիկայի մասին» և «Վերականգնվող էներգետիկայի և էներգաարդյունավետության մասին» նոր օրենքների լրամշակված նախագծերը, որոնց ընդունումը՝ Եվրոպայի միության դիրեկտիվների պահանջների հաշվառմամբ, սկիզբ կհանդիսանա էներգետիկայի բնագավառում բարեփոխումների երկրորդ փուլի համար: Բարեփոխումների այդ փուլի ընթացքում կդիտարկվեն լիարժեք մրցակցային շուկայի ձևավորման հնարավորությունները:

«Էլեկտրաէներգետիկայի մասին» և «Վերականգնվող էներգետիկայի և էներգաարդյունավետության մասին» օրենքների նախագծերով, մասնավորապես, նախատեսվում են հաղորդման և բաշխման ցանցի օպերատորների գործառնության շահերի բախման կանխարգելման տարանջատումն ու կարգավորումը, հանձնաժողովի իրավասությունների հստակեցում՝ ինստիտուցիոնալ անկախության հաշվառմամբ, ինչպես նաև հանձնաժողովի բացառիկության ապահովում, հաշվեկշռման ծառայությունը մրցակցային կարգով մատուցելու համար օրենսդրական հիմքերի ամրագրում, հաղորդման ցանցի օպերատորին և բաշխման ցանցի օպերատորին պահեստավորող կայանների կառուցումը, տնօրինումը, շահագործումը թույլատրելու հնարավորության տրամադրում, մեծածախ շուկայում նոր՝ «օրական շուկա» հատվածի ավելացում, բացի երաշխավորված մատակարարման ծառայությունից նաև ժամանակավոր մատակարարման ծառայություն իրականացնելու հնարավորության սահմանում, օրենքի մակարդակով էլեկտրական էներգիայի մրցակցային մատակարարման վերաբերյալ իրավակարգավորումների ամրագրում և այլն: Նշված նախագծերի լրամշակման աշխատանքները շարունակվում են:

2024 թվականի ընթացքում հանձնաժողովի կողմից մշակվել է նաև «Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիական օրենսգրքում փոփոխություններ կատարելու մասին» օրենքի նախագիծ, որն ուղղված է բազմիցս փոփոխությունների ենթարկված հանրային ծառայությունների ոլորտի ճյուղային օրենքներին, դրանց հիման վրա ընդունված հանձնաժողովի իրավական ակտերին համահունչ՝ Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիական օրենսգրքի էներգամատակարարմանն առնչվող իրավահարաբերությունները կարգավորող դրույթներում համապատասխան փոփոխությունների կատարմանը՝ հաշվի առնելով, որ օրենսգրքում առկա են համապատասխան իրավահարաբերությունները կարգավորող ոչ միայն կրկնվող, այլև տարաբնույթ մեկնաբանության տեղիք տվող իրավանորմեր: Նշված նախագիծը ներկայացվել է Հայաստանի Հանրապետության տարածքային կառավարման և ենթակառուցվածքների նախարարություն՝ դրա հետագա ընթացքն օրենսդրությամբ սահմանված կարգով ապահովելու նպատակով:

2 ԷՆԵՐԳԵՏԻԿԱՅԻ ԲՆԱԳԱՎԱՌ

2.1 ՀԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎԻ ԻՐԱՎԱԿԱՆ ԱԿՏԵՐԻ ԲԱՐԵՓՈԽՈՒՄՆԵՐ

Հանձնաժողովը 2024 թվականին ևս շարունակել է հանրային ծառայությունների ոլորտի կարգավորման գործառնությունների շրջանակում իր իրավական ակտերի բարեփոխումները:

Մասնավորապես, հաշվետու տարում լրամշակվել են՝

01

Հանձնաժողովի 2019 թվականի դեկտեմբերի 25-ի N516-Ն որոշմամբ հաստատված Հայաստանի Հանրապետության էլեկտրաէներգետիկական մեծածախ շուկայի (ԷՄՇ) առևտրային կանոնները, որով, ի թիվս այլնի՝

- հստակեցվել են արտառոց իրավիճակներում փաստացի առաքված (գնված) էլեկտրական էներգիայի արժեքների հաշվարկների իրականացման իրավահարաբերությունները:
- հստակեցվել են ԷՄՇ մասնակցի նույն հաշվառման կետում միաժամանակ և որպես սպառող, և որպես արտադրող հանդես գալու դեպքում շուկայի կառավարման ծրագրում երկու ուղղություններն առանձին պրոֆիլներով գրանցման հետ կապված իրավակարգավորումները:
- հստակեցվել են հաղորդման կամ բաշխման ցանցին մեկ տարուց պակաս միացած հաշվառման կետի (կետերի) մասով ԿՌԴՊ բաղադրիչում ԷՄՇ մասնակցի կողմից ներկայացվող գնման հայտերը:
- հստակեցվել են ԷՄՇ մասնակիցների վճարումների երաշխավորման մեխանիզմները:
- նախատեսվել է ԷՄՇ մասնակիցների կողմից հաշվեկշռման և հաճախականության կարգավորման նպատակով երկրորդային և երրորդային պահուստի ապահովման ծառայության վճարի արդարացի և առավել հասցեական վճարման նպատակով հաշվարկման հիմքում դնել ԷՄՇ մասնակիցների կողմից էլեկտրական էներգիայի փաստացի սպառման ծավալները:

02

Հանձնաժողովի 2019 թվականի դեկտեմբերի 25-ի N517-Ն որոշմամբ հաստատված Հայաստանի Հանրապետության էլեկտրաէներգետիկական մանրածախ շուկայի (ԷՄԱ) առևտրային կանոնները, որով, ի թիվս այլնի, հստակեցվել են մատակարարի և սպառողի միջև կնքված մատակարարման պայմանագրի լուծմանն առնչվող իրավակարգավորումները:

03

Հանձնաժողովի 2019 թվականի դեկտեմբերի 25-ի N522-Ն որոշմամբ հաստատված Հայաստանի Հանրապետության էլեկտրաէներգետիկական շուկայի հաղորդման ցանցային կանոնները, որով, ի թիվս այլնի, հստակեցվել են հաղորդման ցանցին միացման տեղեկանք ստանալու համար դիմող անձի կողմից վճարվող ծառայության վճարի վերադարձմանն առնչվող կարգավորումները:

04

Հանձնաժողովի 2019 թվականի դեկտեմբերի 25-ի N523-Ն որոշմամբ հաստատված Հայաստանի Հանրապետության էլեկտրաէներգետիկական շուկայի բաշխման ցանցային (ԷԲՑ) կանոնները, որով, ի թիվս այլնի՝

- սպառողներին մատուցվող ծառայությունների սպասարկման որակի ցուցանիշների բարելավման, ինչպես նաև բաշխողի կողմից վթարականխարգելման և վթարավերականգնման աշխատանքների իրականացման խթանման նպատակով, սահմանվել է սպառողների էլեկտրամատակարարման վթարային ընդհատումների՝ ԷԲՑ կանոններով սահմանված տևողություններից յուրաքանչյուրի կրկնակին գերազանցելու դեպքում բաշխողի կողմից սպառողին տույժի վճարման պարտավորություն՝ սպառված էլեկտրաէներգիայի միջին ամսական արժեքի 50 տոկոսի չափով, բայց ոչ ավելի, քան 3500 դրամը, իսկ ԷԲՑ կանոններով սահմանված ժամկետներից յուրաքանչյուրի խախտումը մեկ օրացուցային տարվա ընթացքում կրկնելու դեպքում՝ սպառված էլեկտրաէներգիայի միջին ամսական արժեքի 50 տոկոսի չափով, բայց ոչ ավելի, քան 10000 դրամը,
- սահմանվել է, որ սպառողի էլեկտրամատակարարման պլանային և վթարային ընդհատումների գումարային քանակը մեկ ամսվա ընթացքում չպետք է գերազանցի 10-ը՝ քաղաքային համայնքի վարչական տարածքի սպառողների համար և 15-ը՝ գյուղական համայնքի վարչական տարածքի և մնացած բոլոր սպառողների համար.
- սահմանվել են ԷՄԾ մասնակցի կողմից գրավոր պահանջի ներկայացման պարագայում վերջինիս էլեկտրամատակարարումը բաշխողի կողմից դադարեցնելու, շուկայի օպերատորի կողմից գրավոր պահանջի պարագայում ԷՄԾ մասնակցի էլեկտրամատակարարումը դադարեցնելու հետ կապված կարգավորումները:

05

Էլեկտրաէներգետիկական համակարգում սակագների հաշվարկման մեթոդիկան, որի արդյունքում՝

- հստակեցվել են ջրային ռեսուրսի կիրառմամբ գործող ԷՄԾ կանոնների իմաստով ԿԷԱ կայանի և հաշվեկշռման ծառայություն մատուցող արտադրողի մոտ օրենքով սահմանված դեպքում Սևանա լճից բաց թողնվող ջրի՝ տարեկան 170 միլիոն խորանարդ մետրը գերազանցող չափաքանակի հաշվին արտադրված էլեկտրական էներգիայի վաճառքից ձևավորված և վճարված լրացուցիչ գումարների սակագներով փոխհատուցման հարցերը.
- վերանայվել են հաշվեկշռման ծառայության մատուցման սակագների ձևավորման մեխանիզմները, նախատեսվել է հաշվեկշռման ծառայության մատուցման նվազագույն և առավելագույն սակագների տարբերակման հնարավորություն՝ օրվա ժամերով, իսկ հաշվեկշռման ծառայության մատուցման նվազագույն սակագնի մասով՝ նաև տարվա եղանակով պայմանավորված:

06

Էներգետիկայի բնագավառում գործունեության լիցենզավորման կարգը, որով, ի թիվս այլնի՝

- գործող ընթացակարգի պարզեցման և իրավական որոշակիության ապահովման նպատակով վերանայվել է լիցենզավորման գործընթացը, և մշակվել են առավել արդյունավետ կարգավորումներ.

- հստակեցվել են լիցենզիայի գործողության ժամկետների (ժամանակահատվածների) վերաբերյալ առկա կարգավորումները.
- պարզեցվել են գործարար ծրագրին ներկայացվող պահանջները՝ ի թիվս այլնի, վերացնելով նաև առկա կրկնությունները.
- տարընկալումներից խուսափելու նպատակով՝ լիցենզավորման կարգում կատարվել են նաև խմբագրական բնույթի որոշ այլ փոփոխություններ:

07

Էներգետիկայի բնագավառում լիցենզիա ունեցող անձի բաժնեմասի (բաժնետոմսի, փայի) կամ դրա նկատմամբ իրավունքի օտարման, այլ կերպ փոխանցման կամ գրավադրման, ինչպես նաև լիցենզավորված գործունեության իրականացման համար անհրաժեշտ գույքի կամ դրա նկատմամբ իրավունքի օտարման, այլ կերպ փոխանցման կամ գրավադրման համաձայնեցման կարգը, որով ամրագրվել է գործարքի կնքման պարագայում լիցենզավորված անձի կողմից, բացի պայմանագրից, նաև գործարքի կնքումը հավաստող՝ օրենսդրությամբ սահմանված այլ փաստաթուղթ ներկայացնելու հնարավորություն:

08

Հանրային կազմակերպությունների գնումների նկատմամբ պահանջները, որով, ի թիվս այլնի՝

- որպես գնման ընթացակարգի տեսակ, ավելացվել է բաց շրջանակային համաձայնագրի ինստիտուտը՝ հնարավորություն տալով կազմակերպությունների կողմից պարբերաբար հայտարարվող գնումների համար ունենալ որակավորված մասնակիցների ցանկ՝ ցանկացած տնտեսվարողի իրավունք տալով ընդգրկվել այդ ցանկում.
- ավելացվել են իրական սեփականատերերի բացահայտմանն ուղղված դրույթներ, ինչն ուղղված է գնման գործընթացի թափանցիկության մակարդակի բարձրացմանը.
- սահմանվել են հանրային կազմակերպության և մրցույթին մասնակից տնտեսվարողների փոխկապակցվածության բացառման դեպքերը՝ մասնավորապես, լայնացվել է փոխկապակցում ունեցող այն անձանց շրջանակը, որոնք իրավունք չունեն մասնակցելու հանրային կազմակերպության հայտարարած մրցույթներին:

09

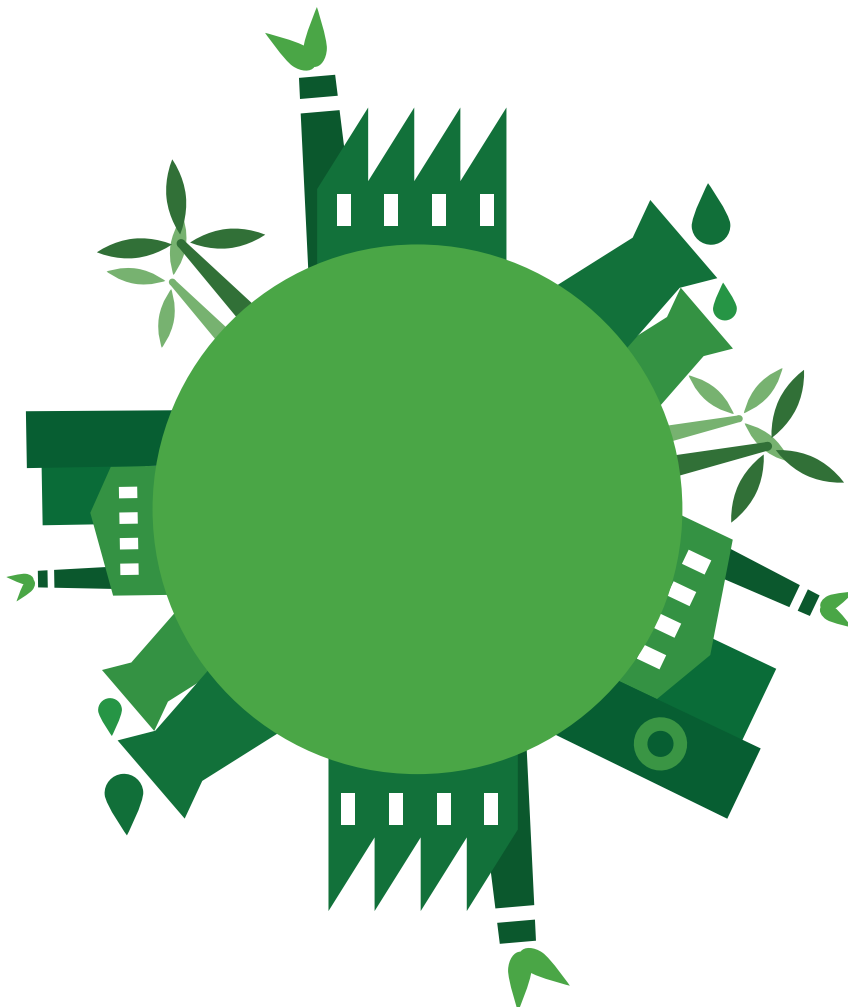
Հանձնաժողովի 2005 թվականի հուլիսի 8-ի N95-Ն որոշմամբ հաստատված բնական գազի մատակարարման և օգտագործման կանոնները, որով, ի թիվս այլնի՝

- հստակեցվել է կենցաղային սպառում ունեցող բաժանորդների սահմանումը.
- նախատեսվել է գազասպառման համակարգերի տեխնիկական սպասարկման աշխատանքների չիրականացման կամ թերի իրականացման դեպքերում մատակարար կազմակերպության կողմից բաժանորդներին տույժի վճարման կարգավորում.
- մատակարար կազմակերպության կողմից բաժանորդներին պատշաճ ծանուցման իրականացման եղանակներն առավել օպերատիվ դարձնելու նպատակով նախատեսվել է ներդնել էլեկտրոնային տեղեկատվական միջոցներ.

- հստակեցվել է գազասպառման համակարգերի նախագծման, կառուցման և կարգաբերման աշխատանքների իրականացման գործընթացը՝ նախատեսելով աշխատանքներն իրականացնել մատակարար կազմակերպության կողմից տրամադրված տեխնիկական պայմանների հիման վրա.
- բնական գազի մատակարարման անվտանգության բարձրացման նպատակով նախատեսվել է գազամատակարարման պարտադիր դադարեցում այն դեպքերում, երբ բաժանորդների գազասպառման համակարգում տեղի են ունեցել նախագծերի և գազասարքերի ինքնակամ փոփոխություններ: Կանոնների լրամշակմամբ՝ նման դեպքերում նախատեսվել է գազամատակարարումը վերականգնել միայն նշված թերությունները վերացնելուց հետո:

10

Գազամատակարարման համակարգում կարգավորվող սակագների հաշվարկման մեթոդիկան՝ պայմաններ ստեղծելով ավելի կարճ ժամկետում համակարգում ծախսերի օպտիմալացման և ներդրումների ճկունության ապահովման համար: Մասնավորապես, մեթոդիկայով ամրագրված կարգավորման 1-ին հնգամյա ժամանակահատվածի համար նորոգման և նյութական ծախսերի կատարման նվազագույն շեմը 90 տոկոսի փոխարեն ամրագրվել է 81 տոկոս, ինչպես նաև կարգավորման 1-ին հնգամյա ժամանակահատվածի մասով ներդրումների թիրախի սահմանափակումը հանվել է՝ այն թողնելով միայն 10-ամյա ժամանակահատվածի համար:

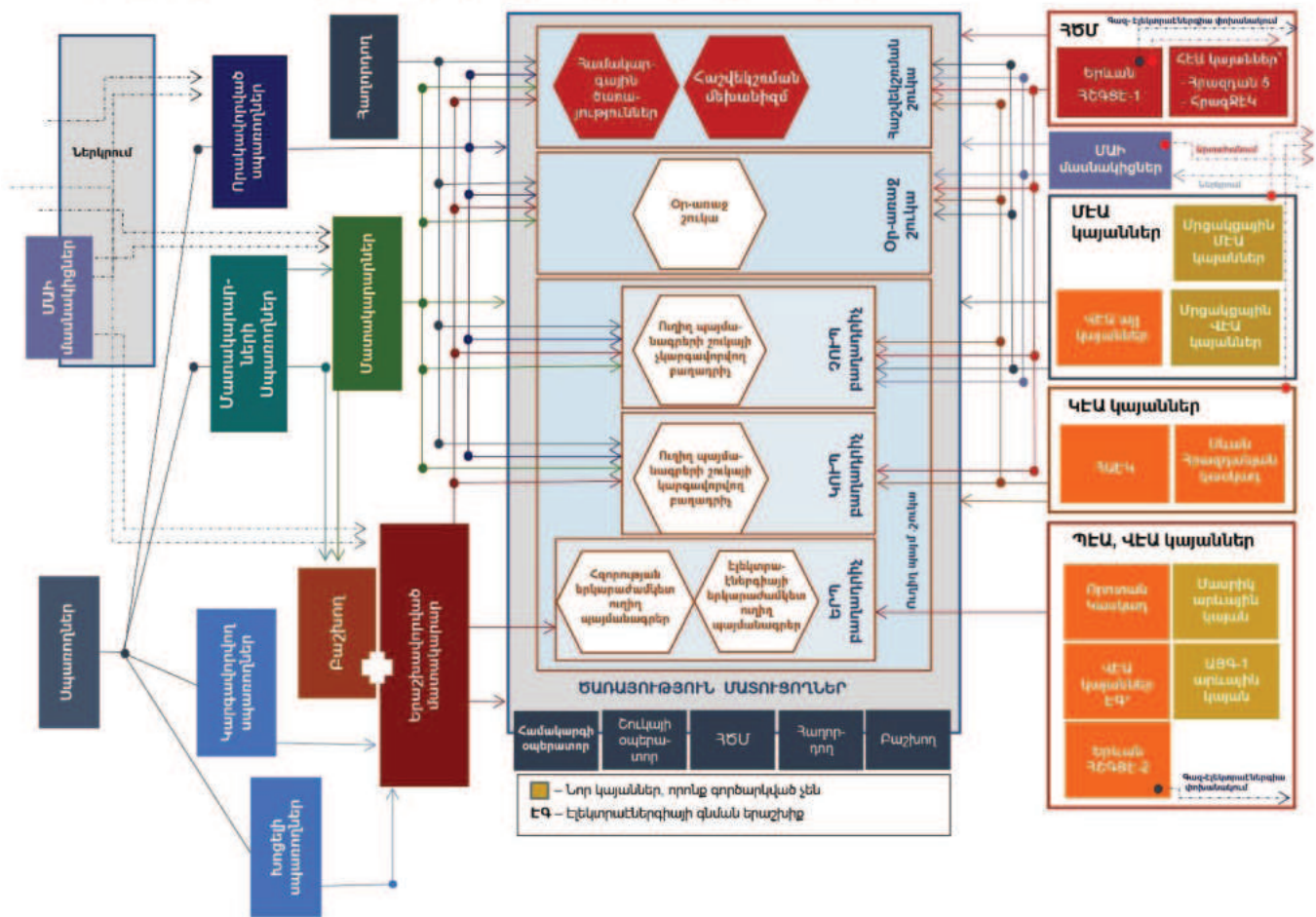
2.2 ԷԼԵԿՏՐԱԷՆԵՐԳԵՏԻԿԱԿԱՆ ՇՈՒԿԱՅԻ ԱԶԱՏԱԿԱՆԱՑՈՒՄ

2022 թվականի փետրվարի 1-ից ներդրված էլեկտրաէներգետիկական շուկայի ազատականացման ռեֆորմը կարելի է ամենաարմատականը համարել 2004 թվականին ոլորտում իրականացված բարեփոխումներից ի վեր: Բարեփոխումների շրջանակում «Էներգետիկայի մասին» օրենքից բխող հսկայածավալ և բազմապրոֆիլ աշխատանքների արդյունքում բոլոր շահագրգիռ կառույցների հետ համատեղ մշակվել և ընդունվել են շուկայի՝ ներկայիս մոդելի հիմքում ընկած հիմնական կարգավորող իրավական ակտերը՝ Էլեկտրաէներգետիկական մեծածախ շուկայի առևտրային կանոնները և պայմանագրերը, Էլեկտրաէներգետիկական մանրածախ շուկայի առևտրային կանոնները և պայմանագրերը, հաղորդման ցանցի կանոնները, բաշխման ցանցի կանոնները: 2024 թվականին հանձնաժողովի կողմից մշակվել և ընդունվել են նշված կանոնների լավարկմանն ուղղված փոփոխությունների ավելի քան 7 ծավալուն փաթեթներ:

Ռեֆորմի հիմքում ընկած կոնցեպտուալ տարրերն են՝

- Էլեկտրաէներգետիկական համակարգում մենաշնորհի՝ մրցակցությամբ փոխարինումը (դեմոնոպոլիզացիա)։
- ընտրության հնարավորություն սպառողների համար՝ մրցակցային մատակարարների ընտրության (մանրածախ շուկա) կամ որպես որակավորված սպառողներ՝ անմիջապես մեծածախ շուկային մասնակցության միջոցով։
- մրցակցային մասնակիցների մուտք Էլեկտրաէներգետիկական շուկա։
- առևտրի թվայնացում և ամսական առևտրի փոխարինում ժամային առևտրով՝ շուկայի Էլեկտրոնային ծրագրի միջոցով։
- Ներդրումների խթանում՝ առավելապես արևային էներգետիկայի բնագավառում։
- հասցեական պատասխանատվություն և պլանավորման լավարկում։
- միջսահմանային առևտրի խթանում՝ Էլեկտրական էներգիայի ներկրման և արտահանման պարզեցված կարգավորումների ներդրմամբ։
- մեծածախ առևտրի իրականացում շուկայի 3 բաղադրիչում՝ ուղիղ պայմանագրերի շուկա, օր առաջ շուկա, հաշվեկշռման շուկա։
- անցումային կարգավորումներ՝ ռեֆորմի հարթ և անցնցում իրականացման նպատակով։

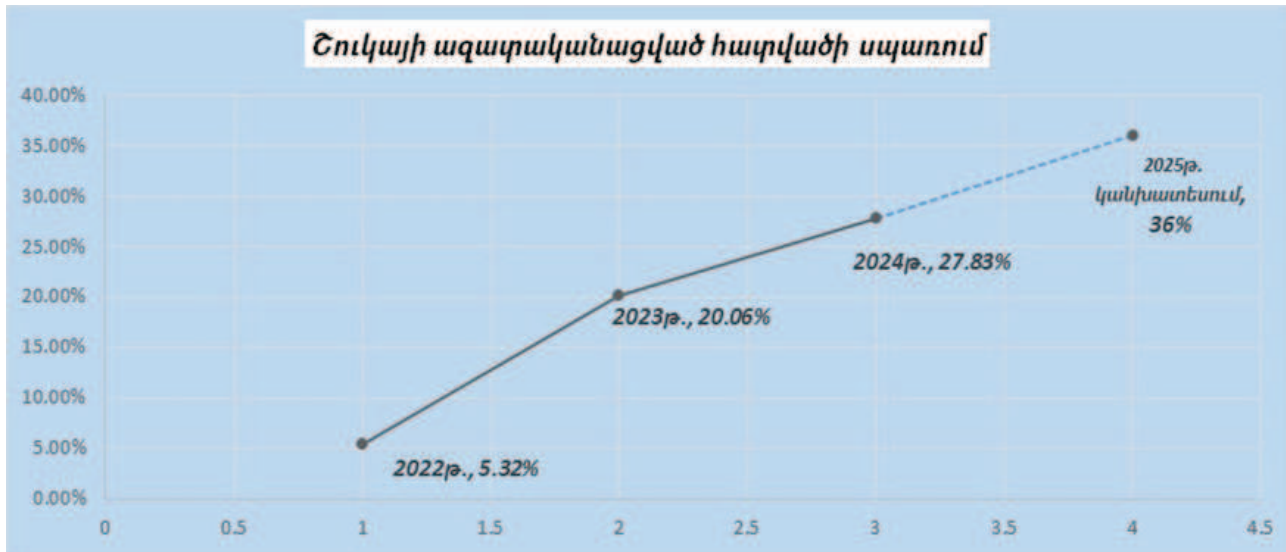
Էլեկտրաէներգետիկական շուկայի մոդել

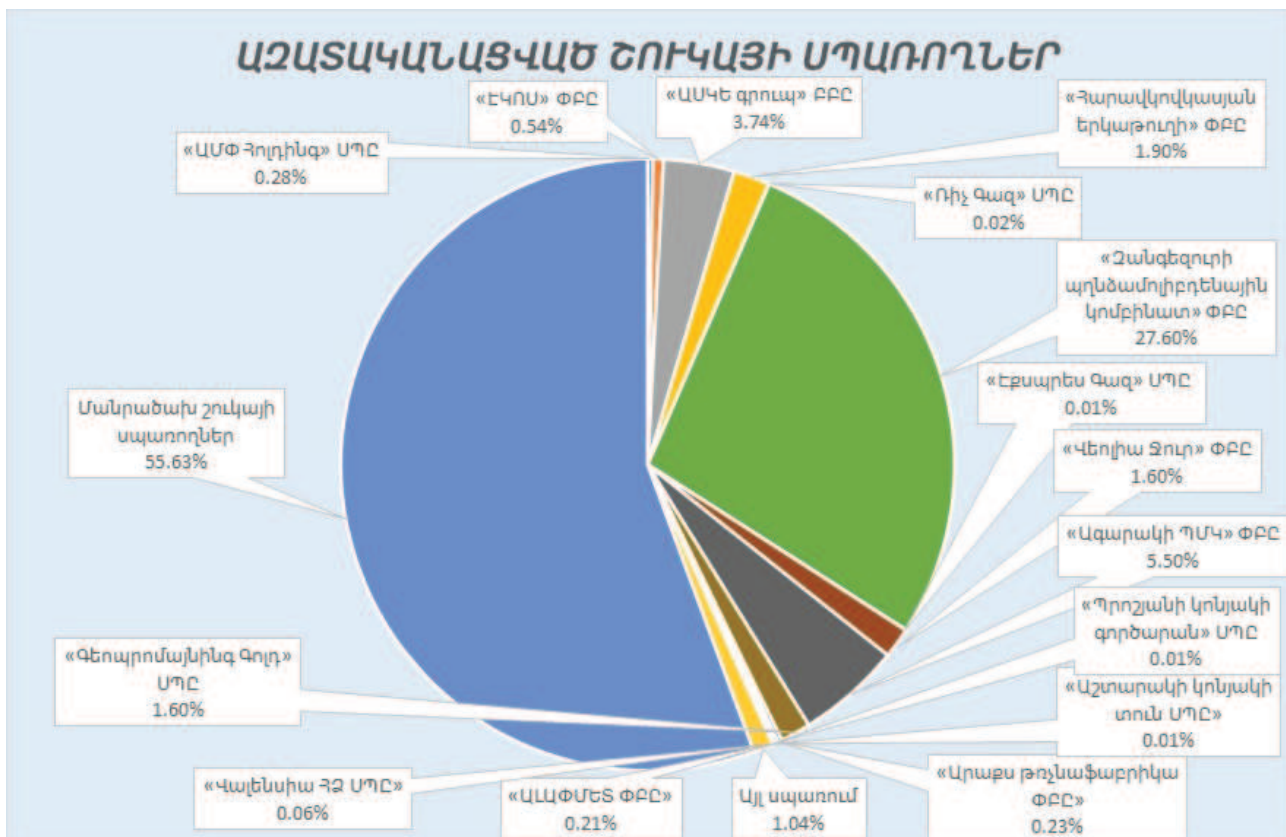
Շուկայի մեկնարկից երեք տարի անց Էլեկտաէներգետիկական համակարգում մենաշնորհի մրցակցությամբ փոխարինման արդյունքում՝ շուկայի ազատականացված հատվածում ձեռք բերվող Էլեկտրական Էներգիայի մասնաբաժինը Էականորեն ավելացել է: Մասնավորապես, եթե մեկնարկի առաջին տարվա՝ 2022 թվականի արդյունքներով շուկայի ազատականացված հատվածի սպառումը կազմում էր ներքին սպառման շուրջ 5.3 տոկոսը, 2023 թվականի արդյունքներով՝ 20.1 տոկոսը, ապա 2024 թվականի արդյունքներով արդեն իսկ կազմել է 27.8 տոկոսը, իսկ 2025 թվականին կանխատեսվում է այդ ցուցանիշը հասցնել շուրջ 36 տոկոսի:

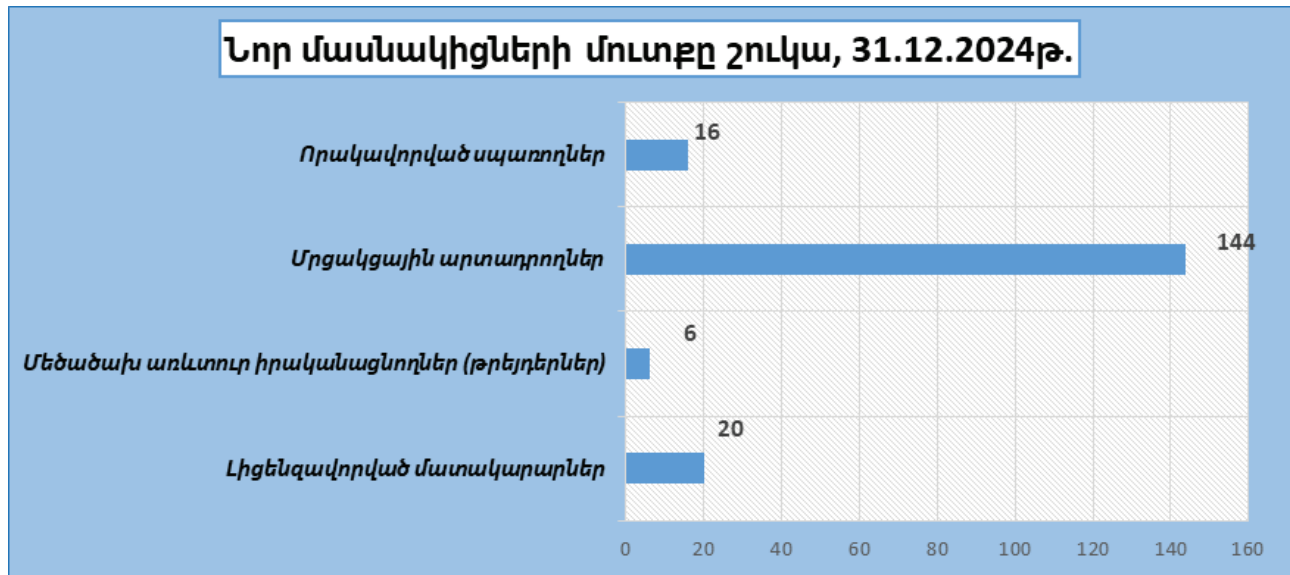
- **ՄԱԻ մասնակիցներ՝** մեծածախ առևտուր իրականացնողներ,
- **ՉՈՒՊ բաղադրիչ՝** էլեկտրաէներգիայի ուղիղ պայմանագրերի շուկայի չկարգավորվող բաղադրիչ,
- **ԿՈՒՊ բաղադրիչ՝** էլեկտրաէներգիայի ուղիղ պայմանագրերի շուկայի կարգավորվող բաղադրիչ,
- **ԵՐՊ բաղադրիչ՝** էլեկտրաէներգիայի ուղիղ պայմանագրերի շուկայի երկարաժամկետ պայմանագրերի բաղադրիչ,
- **ՀԾՄ՝** էլեկտրական էներգիայի արտադրության լիցենզիայի հիման վրա հաշվեկշռման ծառայություն մատուցող արտադրող,
- **ՀԷԱ կայաններ՝** հաշվեկշռման և հաճախականության կարգավորման նպատակով երկրորդային և երրորդային պահուստ ապահովող արտադրողներ,
- **ՄԷԱ կայաններ՝** մրցակցային պայմաններով գործող էլեկտրաէներգիա արտադրողներ,
- **ԿԷԱ կայաններ՝** սակագնային կարգավորման ենթակա արտադրողներ, բացառությամբ ՊԷԱ, ՎԷԱ, ՀԷԱ կայանների և ՀԾՄ-ի,
- **ՀԱԷԿ՝** հայկական ատոմային էլեկտրակայան,
- **ՊԷԱ կայաններ՝** պետություն-մասնավոր գործընկերության պայմանագրերի շրջանակում գործող արտադրողներ, բացառությամբ ՀԷԱ կայանների,
- **ՎԷԱ կայաններ՝** մինչև 30 ՄՎտ հզորությամբ վերականգնվող էներգետիկ ռեսուրսների կիրառմամբ էլեկտրակայաններ, բացառությամբ ՊԷԱ կայանների

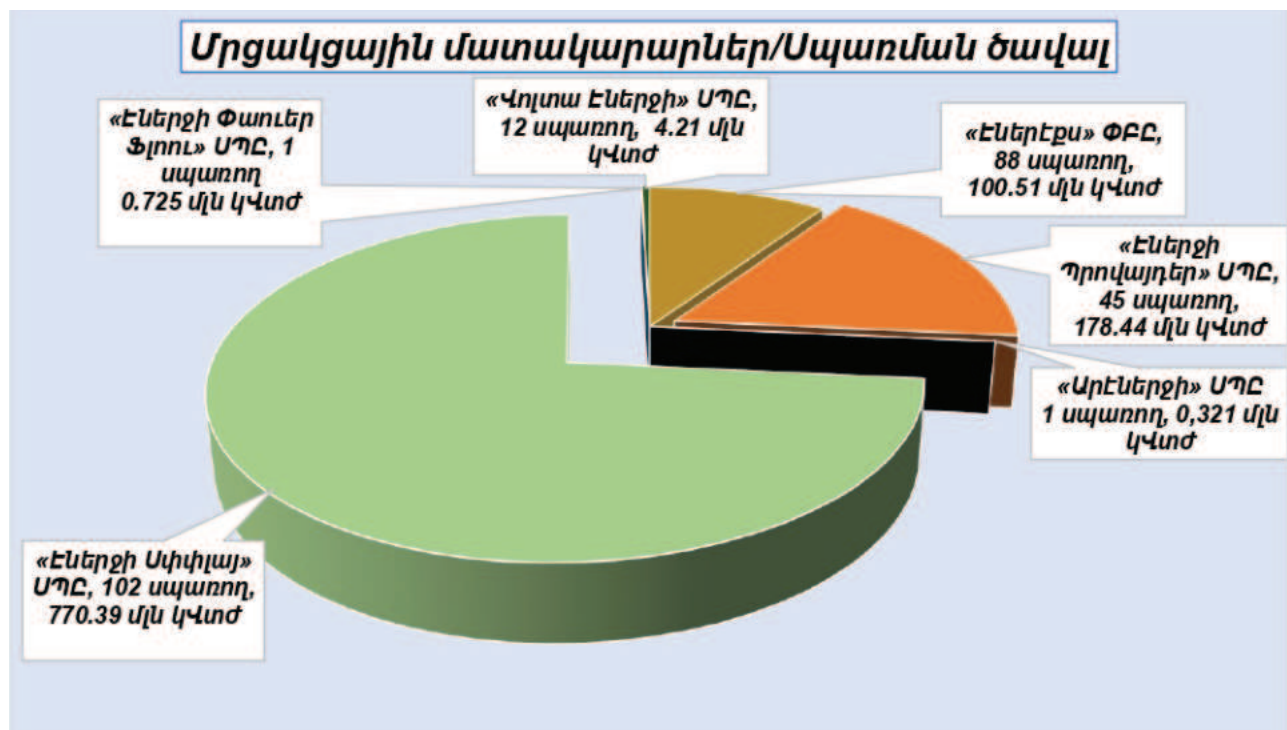
2022 թվականի փետրվարի 1-ից էլեկտրաէներգետիկական համակարգի բոլոր սպառողներին տրված է ընտրության իրավունք՝ ինքնուրույն որոշելու սեփական մատակարարին. այլ կերպ ասած՝ սպառողն ինքն է որոշում շարունակել իրեն անհրաժեշտ էլեկտրական էներգիան գնել պատմականորեն մենաշնորհ ունեցող «Հայաստանի էլեկտրական ցանցեր» փակ բաժնետիրական ընկերությունից՝ հանձնաժողովի կողմից սահմանված սակագներով, թե ընտրել մրցակցային այլ մատակարարի և վճարել չկարգավորվող պայմանագրային գնով: Ընդ որում, մրցակցային մատակարարի ընտրության դեպքում ևս՝ «Հայաստանի էլեկտրական ցանցեր» փակ բաժնետիրական ընկերությունը պարտավոր է տեղափոխել մրցակցային եղանակով գնված էլեկտրական էներգիան վճարվելով միայն հանձնաժողովի սահմանած էլեկտրական էներգիայի բաշխման ծառայության սակագներով: Կոմերցիոն սպառողներին իրավունք է տրված անմիջականորեն մասնակցելու մեծածախ շուկային, ինչն իր հերթին նշանակում է էլեկտրական էներգիայի գնում անմիջապես արտադրողից կամ մեծածախ առևտուր իրականացնողից (թրեյդերից):

Շուկայի ազատականացումն ապահովել է նաև նոր՝ մրցակցային մասնակիցների մուտք էլեկտրաէներգետիկական համակարգ: 2024 թվականի արդյունքներով շուկայի մրցակցային հատվածում գործունեության լիցենզիա են ունեցել 20 մատակարար, 6 մեծածախ առևտուր իրականացնող անձ (թրեյդեր), 144 մրցակցային էլեկտրակայաններ և գործել են 16 որակավորված սպառողներ:

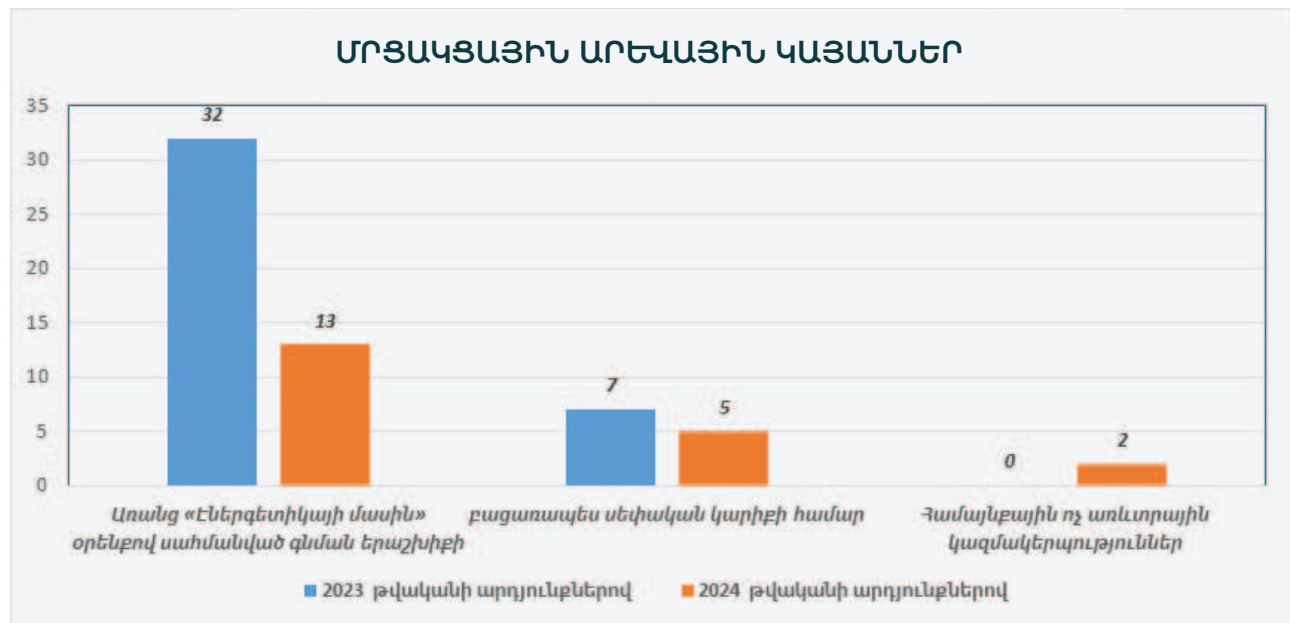

Հանձնաժողովի կողմից լիցենզավորված 20 մատակարար կազմակերպություններից 2024 թվականին շուկայում ակտիվ են եղել 6-ը՝ հետևյալ մասնաբաժիններով.

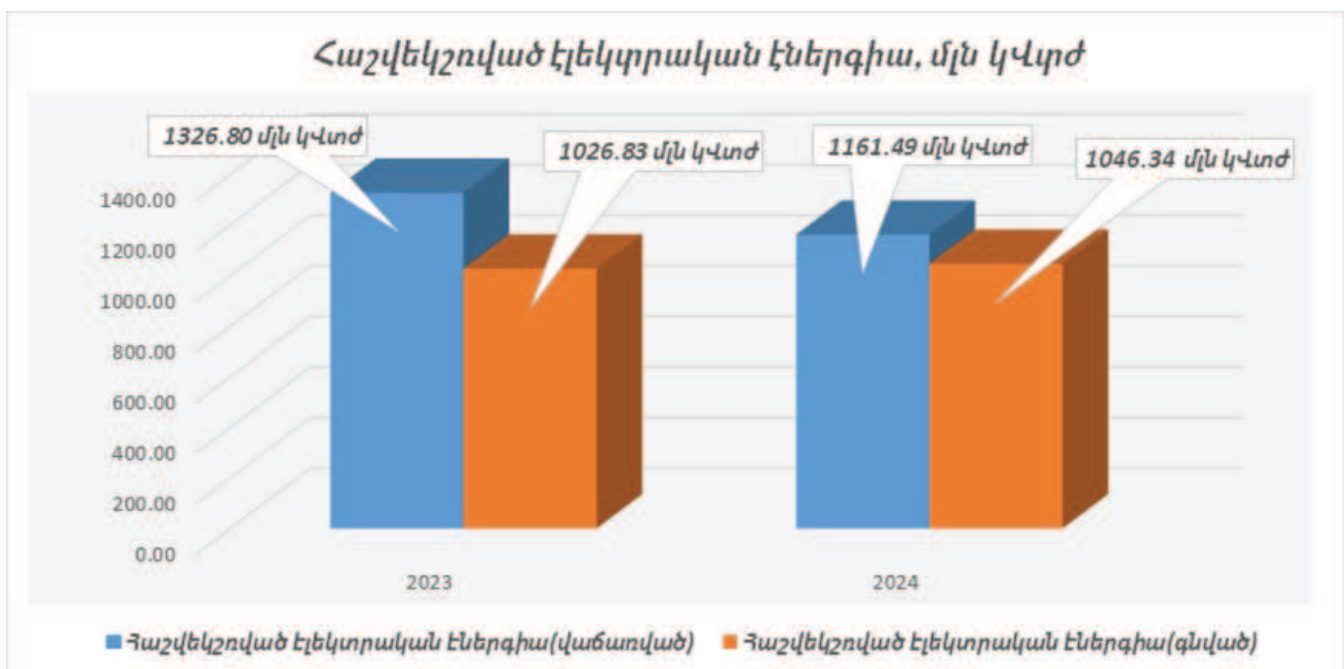

Էլեկտրաէներգետիկական շուկայի նոր մոդելը ենթադրում է անցում ամբողջությամբ թվայնացված առևտրի, որի շրջանակում ամսական առևտուրը փոխարինվել է իրական ժամանակում ընթացող ժամային առևտրով, և որտեղ առևտուրն իրականացվում է միասնական էլեկտրոնային հարթակի՝ շուկայի կառավարման ծրագրի միջոցով:

Շուկայի ազատականացումը կողմնորոշիչ ազդակ է ոլորտում հետագա ներդրումների, այդ թվում՝ օտարերկրյա, խթանման ու ներգրավման համար: Պետության կողմից տրամադրվող երաշխիքից հրաժարվելու և ամբողջությամբ մրցակցային տիրույթում գործելու պայմանով 2024 թվականի արդյունքներով հանձնաժողովի կողմից լիցենզավորվել են 20 տնտեսվարող (արևային կայաններ), որոնց ներդրումն էլեկտրաէներգետիկական համակարգում կազմելու է շուրջ 28 միլիարդ դրամ:

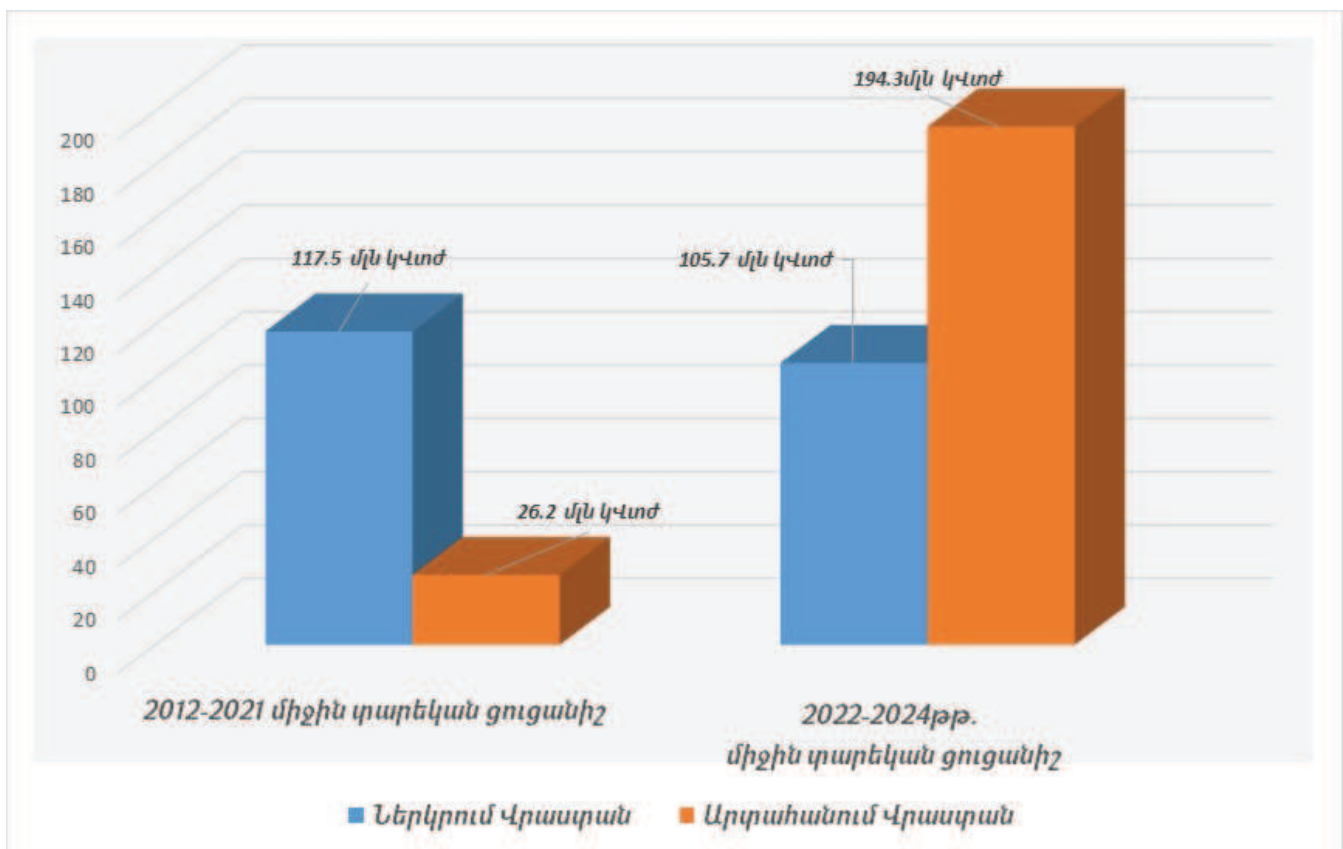

Մեծածախ շուկայում առևտուրը ենթադրում է օպտիմալ պլանավորում և հասցեական պատասխանատվություն՝ ինչպես սպառման, այնպես էլ արտադրության հատվածում: Շուկայի նոր մոդելի շրջանակում ամսական առևտուրը փոխարինվել է ժամային առևտրով, ինչի արդյունքում՝ շուկայում գործող յուրաքանչյուր առևտրի մասնակից պատասխանատվություն է կրում տվյալ ժամին իր գնած կամ վաճառած հոսանքի ծավալից շեղվելու համար:

Շուկայի ազատականացումը և էլեկտրական էներգիայի ներկրման ու արտահանման պարզեցված կարգավորումների ներդրումը կարևոր ազդակ են միջսահմանային առևտրի խթանման համար: Շուկայի մեկնարկից ի վեր, շնորհիվ հանձնաժողովի կողմից էլեկտրական էներգիայի ներկրման ու արտահանման գործունեությունների իրականացման վերաբերյալ կարգավորումների լավարկման, Վրաստանից ներկրվել է շուրջ 317 միլիոն կՎտժ, իսկ արտահանվել է 583 միլիոն կՎտժ էլեկտրական էներգիա, որի արտահանման տարեկան միջին ցուցանիշը շուրջ 8 անգամ գերազանցում է շուկայի մեկնարկին նախորդած 10 տարիների միջին տարեկան ցուցանիշը: Այդուհանդերձ, հարկ է նշել, որ միջսահմանային առևտրի ներուժը հնարավոր կլինի ամբողջությամբ օգտագործել Հայաստան-Վրաստան միջպետական նոր բարձրավոլտ էլեկտրահաղորդման գծի գործարկման արդյունքում:

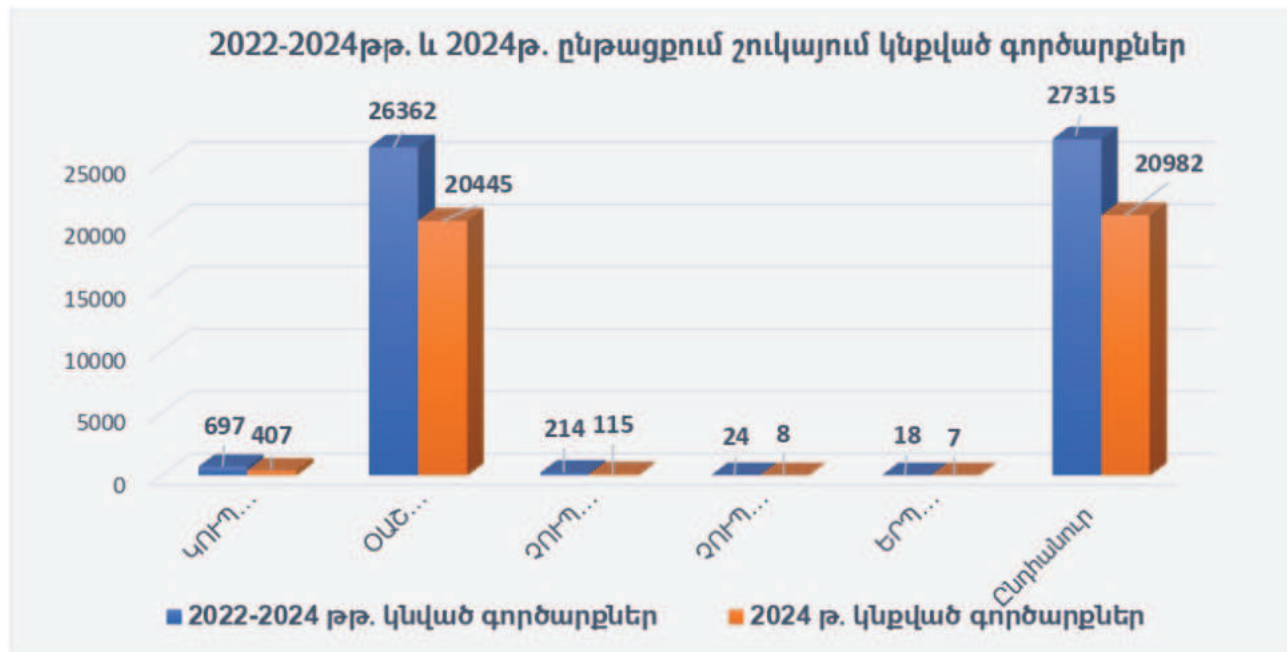
Վրաստանից ներկրված և Վրաստան արտահանված էլեկտրական էներգիա

Էլեկտրաէներգետիկական մեծածախ շուկայում առևտուրն իրականացվում է հետևյալ սեգմենտներում՝

- ուղիղ պայմանագրերի շուկայում, որն իր հերթին բաղկացած է երկարաժամկետ (ԵՐՊ), կարգավորվող (ԿՈՒՊ) և չկարգավորվող (ՉՈՒՊ) ուղիղ պայմանագրերի բաղադրիչներից: Ընդ որում, կարգավորվող ուղիղ պայմանագրերի բաղադրիչը գործարկվել է 2023 թվականի փետրվարի 1-ից.
- օր-առաջ շուկայում (ՕԱՇ),
- հաշվեկշռման շուկայում՝ սահմանված մեխանիզմով (հաշվեկշռման ծառայություն մատուցողի՝ ՀԾՄ-ի կողմից):

Էլեկտրաէներգետիկական մեծածախ շուկայի գործարկումից ի վեր՝ 2024 թվականի տարեվերջի դրությամբ, կնքվել են շուրջ 27315 պայմանագրեր, որոնցից 18-ը՝ երկարաժամկետ պայմանագրերի բաղադրիչում, 697-ը՝ կարգավորվող ուղիղ պայմանագրերի բաղադրիչում, 214-ը՝ տեղական և 24-ը՝ միջպետական չկարգավորվող ուղիղ պայմանագրերի բաղադրիչում, 26362-ը՝ օր-առաջ շուկայում: Ընդ որում, 2024 թվականի ընթացքում կնքվել են 20982 պայմանագրեր, որոնցից 7-ը՝ երկարաժամկետ պայմանագրերի բաղադրիչում, 407-ը՝ կարգավորվող ուղիղ պայմանագրերի բաղադրիչում, 115-ը՝ տեղական և 8-ը՝ միջպետական չկարգավորվող ուղիղ պայմանագրերի բաղադրիչում, 20445-ը՝ օր-առաջ շուկայում:

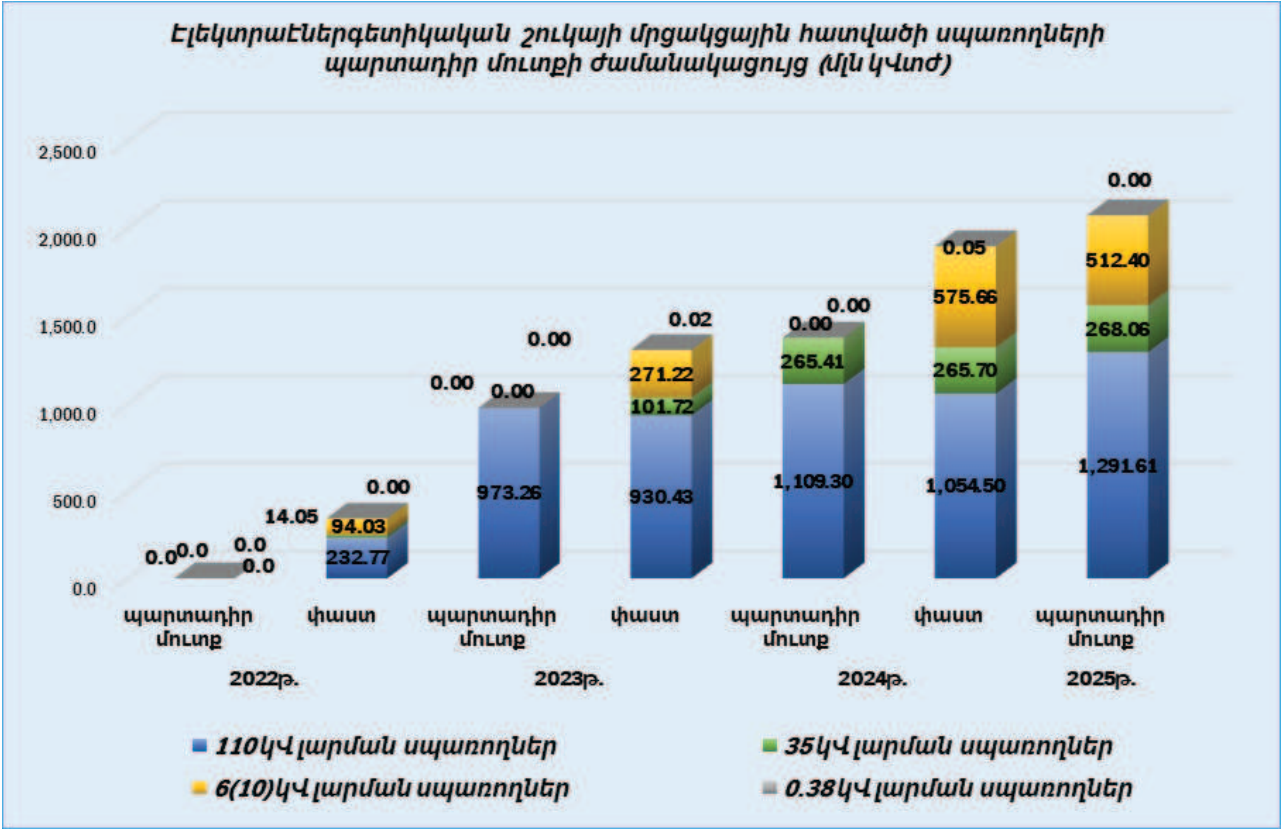

Շուկայի ազատականացման բարեփոխումը հնարավորինս հարթ և անցնցում իրականացնելու նպատակով, ինչպես նաև, ելնելով Էլեկտրաէներգետիկական համակարգի բարեփոխումների հիմքում դրված ներքին շուկայի սպառողների շահերի պաշտպանության հիմնարար սկզբունքից, շուկայի մեկնարկի սկզբնական շրջափուլի համար հանձնաժողովը սահմանել է անցումային կարգավորումներ: Նշված կարգավորումները շուկայի մասնակիցներին թույլ են տալիս իրենց վարքագիծը համապատասխանեցնել շուկայական նոր մոդելին աստիճանաբար՝ մի կողմից օգտվելով շուկայի ընձեռած հնարավորություններից, մյուս կողմից՝ զերծ մնալ կտրուկ ֆինանսական տատանումներից: Նշված կարգավորումների շրջանակում՝

- շուկայի մեկնարկի առաջին տարվա համար սպառողների մուտքը կրել է կամավոր բնույթ.
- կարգավորվող ուղիղ պայմանագրերի շուկան գործարկվել է 2023 թվականի փետրվարի 1-ից.
- սպառողների համար սահմանվել են շուկա պարտադիր մուտքի աստիճանական ժամկետներ՝ պայմանավորված վերջիններիս լարման մակարդակով և տարեկան սպառմամբ:

Հանձնաժողովի 2019 թվականի դեկտեմբերի 25-ի N°517-Ն որոշմամբ հաստատված Էլեկտրաէներգետիկական մանրածախ շուկայի առևտրային կանոնների 107-րդ կետի համաձայն, 2024 թվականին, այն սպառողները, որոնք նախորդ օրացուցային տարում իրենց 35 կՎ լարման բոլոր առևտրային հաշվառքի սարքերով ունեցել են 1 միլիոն կՎտժ և ավելի սպառում, պարտադիր պետք է մուտք գործեին Էլեկտրաէներգետիկական ազատական շուկա:

2024 թվականի ընթացքում 35 կՎ լարման սպառողները՝ շուրջ 265.41 միլիոն կՎտժ սպառման ծավալով, մուտք են գործել ազատական շուկա:

Էլեկտրաէներգետիկական շուկայի ազատականացման համատեքստում հանձնաժողովին վերապահված գործառնություններին լրացվել է, ըստ էության, ամբողջովին նոր ինստիտուցիոնալ գործառնությ՝ Էլեկտրաէներգետիկական մեծածախ շուկայի մոնիթորինգ: Հանձնաժողովի կողմից իրականացվող մոնիթորինգի արդյունավետ կիրառումից է մեծապես կախված շուկայի բնականոն աշխատանքը, վերջնարդյունքում՝ նաև ազատականացման ռեֆորմի աստիճանական և անցնում իրագործման հաջողումը: Հանձնաժողովին վերապահված հիշյալ գործառնության շրջանակում 2024 թվականի ընթացքում հանձնաժողովի աշխատակազմի կողմից դիտարկվել է շուկայի գործունեությունը և դրա շրջանակում կնքվող գործարքների՝ շուկայի կանոններին համապատասխանությունը, բացահայտվել են շուկայի մասնակիցների կողմից թույլ տրված բացթողումները, հասցեական գնահատականներ են տրվել դրանց, օպերատիվ կերպով լուծումներ են առաջադրվել առևտրի ընթացքում ծագող օբյեկտիվ խնդիրներին, որոնք հիմք են հանդիսացել նաև շուկայի՝ ներկայիս մոդելի հիմքում ընկած հիմնական կարգավորող իրավական ակտերի (Էլեկտրաէներգետիկական մեծածախ և մանրածախ շուկայի առևտրային կանոններ, օֆերտայի պայմանագրի օրինակելի ձև, հաղորդման և բաշխման ցանցային կանոններ) լրամշակումների համար:

Հանձնաժողովին վերապահված Էլեկտրաէներգետիկական շուկայի մոնիթորինգի գործառնության արդյունավետ իրականացման նպատակով, հաշվի առնելով շուկայի մրցակցային հատվածի արդյունքային ցուցանիշների և առևտրի ծավալների դինամիկ աճը, շուկայի առջև ծառացած մարտահրավերներին ու խնդիրներին ժամանակին, պատշաճ և համակողմանի լուծումներ տալու անհրաժեշտությունը՝ 2024 թվականին համալրվել է Էլեկտրաէներգետիկական շուկայի մասնագիտացված ստորաբաժանումը նոր աշխատակիցներով:

2.3 ԷԼԵԿՏՐԱԷՆԵՐԳԵՏԻԿԱԿԱՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳԻ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՏԵԽՆԻԿԱՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՑՈՒՑԱՆԻՇՆԵՐԸ

Արտադրող կայաններից էլեկտրական էներգիայի օգտակար առաքումը 2024 թվականին կազմել է 8827.6 միլիոն կՎտժ 2023 թվականի նկատմամբ աճելով 554 միլիոն կՎտժ-ով կամ 6.7 տոկոսով: Միաժամանակ, 2024 թվականին ներկրվել է 144.9 միլիոն կՎտժ էլեկտրական էներգիա՝ նախորդ տարվա նկատմամբ աճելով ավելի քան 47 միլիոն կՎտժ-ով կամ 48.2 տոկոսով: Էլեկտրական էներգիայի ներքին սպառումը 2024 թվականին կազմել է 6812.8 միլիոն կՎտժ՝ նախորդ տարվա նկատմամբ աճելով 316.5 միլիոն կՎտժ-ով կամ 4.9 տոկոսով: Ընդ որում, շուկայի ազատականացված հատվածում սպառվել է 1895.9 միլիոն կՎտժ էլեկտրական էներգիա՝ նախորդ տարվա նկատմամբ աճելով 592.5 միլիոն կՎտժ-ով կամ 45.5 տոկոսով:

Էլեկտրաէներգետիկական համակարգի հիմնական տեխնիկատնտեսական ցուցանիշները 2023-2024 թվականների համեմատական արդյունքներով					
ԱՆՎԱՆՈՒՄՆԵՐ		2023 թ. մլն կՎտժ	2024 թ. մլն կՎտժ	ՏԱՐԲԵՐՈՒԹՅՈՒՆ մլն կՎտժ %	
1	Արտադրողականներից էլեկտրական էներգիայի առաքում, այդ թվում՝	8273.6	8827.6	554.0	6.7 %
1.1	«ՀԱԷԿ» ՓԲԸ-ի ատոմային էլեկտրակայան	2512.0	2629.13	117.7	4.7%
1.2	«Հրազ ՋԷԿ» ԲԲԸ-ի ջերմային կայան	304.1	89.59	-214.5	-70.5%
1.3	«Գազպրոմ Արմենիա» ՓԲԸ-ի «Հրազդան-5» ջերմային կայան	171.6	356.08	184.5	107.5%
1.4	«Երևանի ՋԷԿ» ՓԲԸ-ի ջերմային կայան	1329.9	1232.96	-96.9	-7.3%
1.5	«Արմփաուեր» ՓԲԸ-ի ջերմային կայան	1767.7	1708.86	-58.8	-3.3%
1.6	«Միաջազգային էներգետիկ կորպորացիա» ՓԲԸ-ի ՀԷԿ-երի համալիր	391.2	357.28	-33.9	-8.7%
1.7	«Քոնթուր Գլոբալ Հիդրո Կասկադ» ՓԲԸ-ի ՀԷԿ-երի համալիր	537.7	683.34	145.6	27.1%
1.8	Այլ կայաններ	1359.4	1770.4	511.0	40.6%
2	Ներհոսք	97.7	144.9	47.2	48.2%
3	Մուտք բարձր լարման ցանց	8371.3	8972.5	601.1	7.2%
4	Կորուստներ հաղորդման ցանցում (% հաշվարկված մուտքի նկատմամբ)	131.8	143.2	11.4	8.6%
		1.6%	1.6%	0.0%	—
5	Առաքում բարձր լարման ցանցերից	8239.5	8829.3	589.7	7.2%
5.1	Ներքին սպառում	6955.1	7291.5	336.4	4.8%
5.2	Արտահանում	1284.4	1537.8	235.4	19.7%
6	Կորուստներ բաշխիչ ցանցերում (% հաշվարկված մուտքի նկատմամբ)	458.9	478.7	19.8	4.3%
		6.6%	6.6%	0.0%	—
7	Սպառված էլեկտրական էներգիա, այդ թվում՝	6496.3	6812.8	316.5	4.9%
7.1	«Հայաստանի էլեկտրական ցանցեր» ՓԲԸ-ի սպառողներ	5192.9	4916.8	-276.1	-5.3%
7.2	Շուկայի ազատականացված հատվածի սպառողներ	1303.4	1895.9	592.5	45.5%

Արտադրության փուլում գտնվող էլեկտրական էներգիա արտադրող կայանների գումարային հզորությունը 2024 թվականի դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ կազմել է 4287.27 ՄՎտ, որից ատոմային էլեկտրակայանը՝ 448.25 ՄՎտ, ջերմային էլեկտրակայանները՝ 1768.6 ՄՎտ, հիդրոէլեկտրակայանները՝ 1364.1 ՄՎտ և արևային ու հողմային էլեկտրակայանները՝ 706.32 ՄՎտ: Ընդ որում, ջերմային էլեկտրակայանների հզորություններում մեծ կշիռ ունի «Հրազդանի էներգետիկ կազմակերպություն (ՀրազԶԷԿ)» բաց բաժնետիրական ընկերության կայանը՝ 800 ՄՎտ հզորությամբ, սակայն էլեկտրաէներգետիկական համակարգի օպերատորի առաջարկությամբ տվյալ կայանից որպես պահուստ 2024 թվականի համար պատվիրվել է 400 ՄՎտ, իսկ 2025 թվականի համար՝ 200 ՄՎտ հզորություն:

**Էլեկտրական էներգիայի արտադրության գործունեություն իրականացնող անձանց հզորությունները
2024 թվականի դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ**

ԱՆՎԱՆՈՒՄՆԵՐ		ՀՁՈՐՈՒԹՅՈՒՆ (ՄՎտ)
1	Էլեկտրական էներգիա արտադրող կայանների հզորություն (ընդամենը)	4,287.27
1.1	«Հայկական ատոմային էլեկտրակայան» ՓԲԸ	448.25
1.2	Ջերմային էլեկտրակայաններ (ընդամենը)	1,768.60
1.2.1	«Հրազդանի էներգետիկ կազմակերպություն (ՀրազԶԷԿ)» ԲԲԸ	800.0
1.2.2	«ԳԱՀՊՐՈՄ ԱՐՄԵՆԻԱ» ՓԲԸ-ի «Հրազդան-5» կայան	467.0
1.2.3	«Երևանի ջերմաէլեկտրակենտրոն» ՓԲԸ-ի համակցված շոգեգազային ցիկլով աշխատող էներգաբլոկ	233.6
1.2.4	«Արմփատեր» ՓԲԸ-ի համակցված շոգեգազային ցիկլով աշխատող էներգաբլոկ	254.0
1.2.5	«Ալեքս ընդ Հոլդինգ» ՍՊԸ	6.0
1.2.6	«Երևանի Մխիթար Հերացու անվան պետական բժշկական համալսարան» հիմնադրամ	4.0
1.2.7	«Հայրուսկոգեներացիա» ՓԲԸ-ի էլեկտրական և ջերմային էներգիայի համակցված արտադրության «Ինքնավար ջերմային էլեկտրակայան-1 (ԻՋԷԿ-1)» կայան	4.0
1.3	Հիդրոէլեկտրակայաններ (ընդամենը)	1,364.10
1.3.1	«ԶոնյուրԳլորալ Հիդրո Կասկադ» ՓԲԸ	404.20
1.3.2	«Միջազգային էներգետիկ կորպորացիա» ՓԲԸ	557.88
1.3.3	Փոքր հիդրոէլեկտրակայաններ	402.02
1.4	Հողմային էլեկտրակայաններ	4.23
1.5	Արևային էլեկտրակայաններ	278.95
1.6	Արևային կայաններ՝ սեփական կարիքների համար	2.60
1.7	Ինքնավար արևային էլեկտրակայաններ	420.54

2.4 ԳԱԶԱՄԱՏԱԿԱՐԱՐՄԱՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳԻ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՏԵԽՆԻԿԱՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՑՈՒՑԱՆԻՇՆԵՐԸ

2024 թվականին Հայաստանի Հանրապետություն է ներկրվել 2734.8 միլիոն խմ բնական գազ, որից 2288.5 միլիոն խմ-ն Ռուսաստանի Դաշնությունից, իսկ 446.3 միլիոն խմ-ն՝ Իրանի Իսլամական Հանրապետությունից: Ընդ որում, 2024 թվականին՝ 2023 թվականի համեմատությամբ, Ռուսաստանի Դաշնությունից բնական գազի ներկրման ծավալը կրճատվել է 3.0 տոկոսով, իսկ Իրանի Իսլամական Հանրապետությունից՝ ավելացել 20.5 տոկոսով: Հանրապետությունում բնական գազի սպառման ընդհանուր ծավալը 2024 թվականին՝ 2023 թվականի համեմատությամբ, գրեթե չի փոփոխվել, սակայն առանձին սպառողական խմբերի մասով սպառման ծավալները 2023-2024 թվականների համեմատության մեջ ենթարկվել են որոշակի փոփոխությունների:

Հայաստանի Հանրապետություն բնական գազի ներկրման, փոխադրման և գազաբաշխման համակարգերում գազի կորուստների, ինչպես նաև, ըստ առանձին սպառողական խմբերի, սպառման ծավալների մասին առավել մանրամասն տեղեկատվությունը 2023-2024 թվականների համեմատական արդյունքներով, արտացոլված է ստորև նշված աղյուսակում:

Գազամատակարարման համակարգի հիմնական տեխնիկատնտեսական ցուցանիշները 2023-2024 թվականների համեմատական արդյունքներով

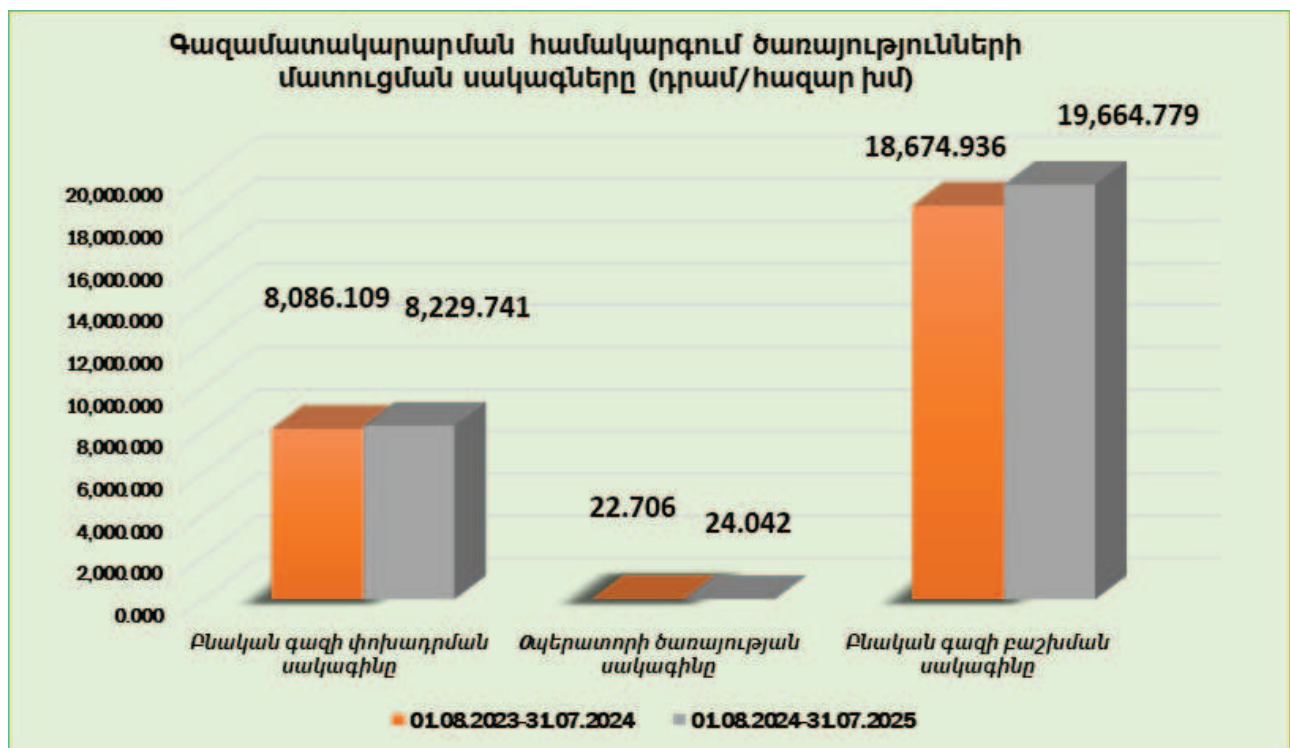
(միլիոն խմ)

	ՑՈՒՑԱՆԻՇՆԵՐ	2023 թ.	2024 թ.	ՏԱՐԲԵՐՈՒԹՅՈՒՆ	%
1	Ներկրված գազի քանակը, այդ թվում՝	2730.8	2734.8	4.0	0.15
1.1	Ռուսաստանի դաշնությունից	2360.4	2288.5	-71.9	-3.0
1.2	Իրանի Իսլամական հանրապետությունից	370.4	446.3	75.9	20.5
2	Վերցվել է գազատարներից և գազի ստորգետնյա պահեստ և կայանից	66.8	73.0	6.2	9.3
3	Մղվել է գազատարներ և գազի ստորգետնյա պահեստ և կայան	73.3	78.0	4.7	6.4
4	Գազի կորուստները փոխադրման համակարգում	99.5	116.2	16.7	16.8
5	Գազի ծախսը սեփական կարիքների համար՝ փոխադրման համակարգում	5.2	5.5	0.3	5.7
6	Գազի կորուստները բաշխման համակարգում	38.3	32.1	-6.2	-16.2
7	Գազի ծախսը սեփական կարիքների համար՝ բաշխման համակարգում	2.3	2.3	0	0
8	Վերականգնված գազ	0.6	0.7	0.1	16.7
9	Բաշխման համակարգում իրացված գազի ծավալը, այդ թվում՝	2578.5	2573.0	-5.5	-0.2
9.1	Բնակչություն	808.2	896.3	88.1	10.9
9.2	Էներգետիկա	777.7	732.8	-44.9	-5.8
9.3	Արդյունաբերություն	293.7	273.5	-20.2	-6.8
9.4	Ավտոգազալիցքավորման ճնշակայաններ (ԱԳԼՃԿ)	412.1	360.0	-52.1	-12.6
9.5	Բյուջետային կազմակերպություններ	49.9	56.1	6.2	12.4
9.6	Այլ սպառողներ	237.0	254.2	17.2	7.2

2.5 ՍԱԿԱԳՆԱՅԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

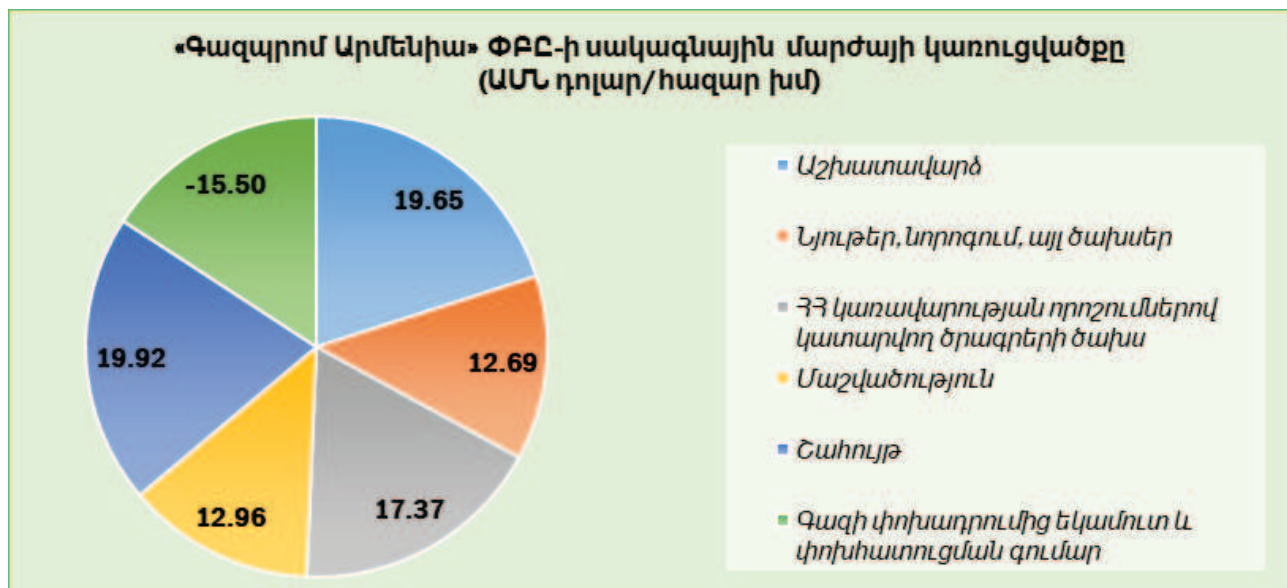
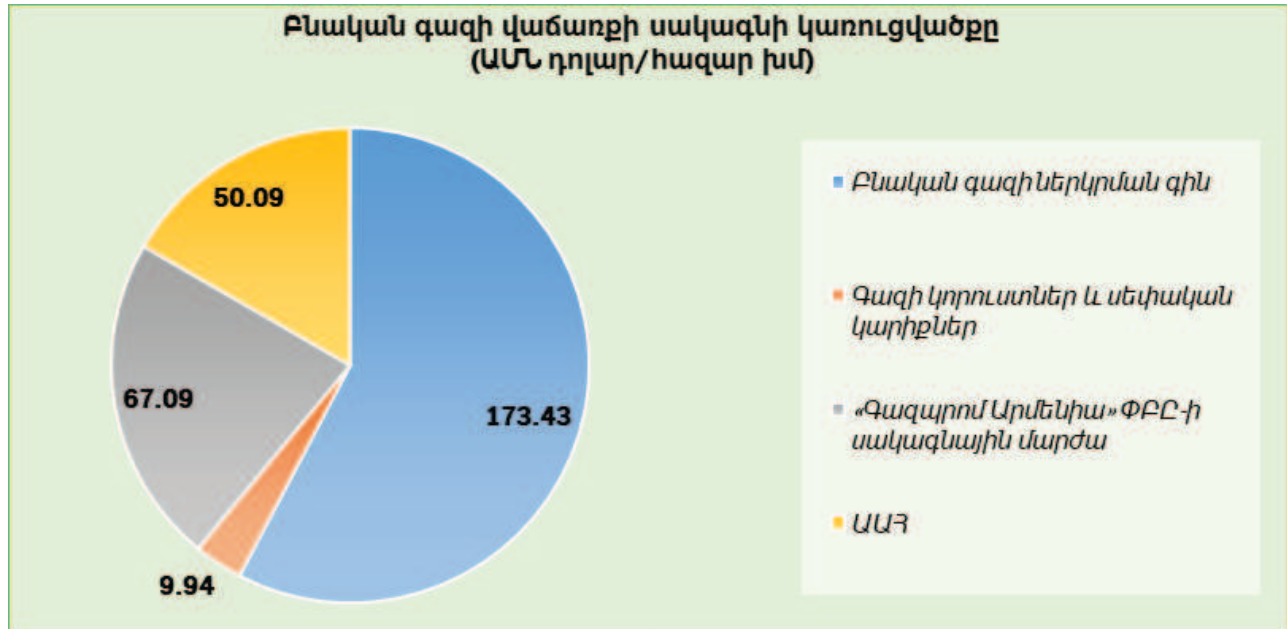
Հանձնաժողովի կողմից իրականացվող սակագնային քաղաքականությունը նպատակաուղղված է հանրային ծառայությունների ոլորտում կարգավորվող գործունեություն իրականացնող անձանց բնականոն տնտեսական գործունեության ապահովմանը, ինչպես նաև սպառողների և կարգավորվող գործունեություն իրականացնող անձանց շահերի հավասարակշռմանը, ռեսուրսների արդյունավետ օգտագործմանը՝ միաժամանակ հնարավորություն ընձեռելով իրականացնելու արդիականացման և հեռանկարային զարգացման ծրագրեր:

Հաշվի առնելով հանձնաժողովի 2023 թվականի փետրվարի 1-ի №32-Ն որոշմամբ հաստատված գազամատակարարման համակարգում կարգավորվող սակագների հաշվարկման մեթոդիկայի պահանջները և ընկերությունների տնտեսական գործունեության արդյունքների վրա ազդող գործոնները՝ հանձնաժողովը 2024 թվականին իրականացրել է գազամատակարարման համակարգի օպերատորի, բնական գազի փոխադրման և բաշխման ծառայությունների սակագների վերանայում: Մասնավորապես, հաշվի առնելով բնական գազի սպառման ծավալների փոփոխությունը, սպառողական գների ինդեքսով (սղաճ՝ 0.3 տոկոս) ճշգրտված նորոգման և նյութական ծախսերը, 2023 թվականին և 2024 թվականի առաջին եռամսյակում իրականացված շուրջ 21.4 միլիարդ դրամի ներդրումները, մեթոդիկայի դրույթների պահանջներին համապատասխան անհրաժեշտ հասույթի՝ հաշվարկային և փաստացի մեծությունների շեղման արդյունքում ձևավորված փոխհատուցման ենթակա գումարը և այլ գործոնային փոփոխությունները՝ 2024 թվականի օգոստոսի 1-ից վերանայվել են բնական գազի փոխադրման, գազամատակարարման համակարգի օպերատորի ծառայության մատուցման և բնական գազի բաշխման սակագները:

ՀԾԿ ՀԱՐԵԿԱՆ ՀԱՇՎԵՏՎՈՒԹՅՈՒՆ

Միևնույն ժամանակ, սպառողներին վաճառվող բնական գազի սակագների փոփոխության անհրաժեշտություն չի առաջացել, և դրանք մնացել են անփոփոխ:

«Գազպրոմ Արմենիա» ՓԲԸ-ի կողմից սպառողներին վաճառվող բնական գազի սակագները (ներառյալ ԱԱՀ-ն)

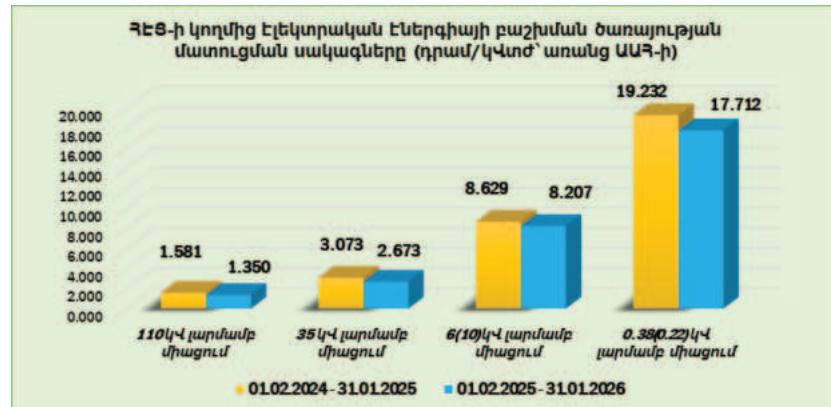
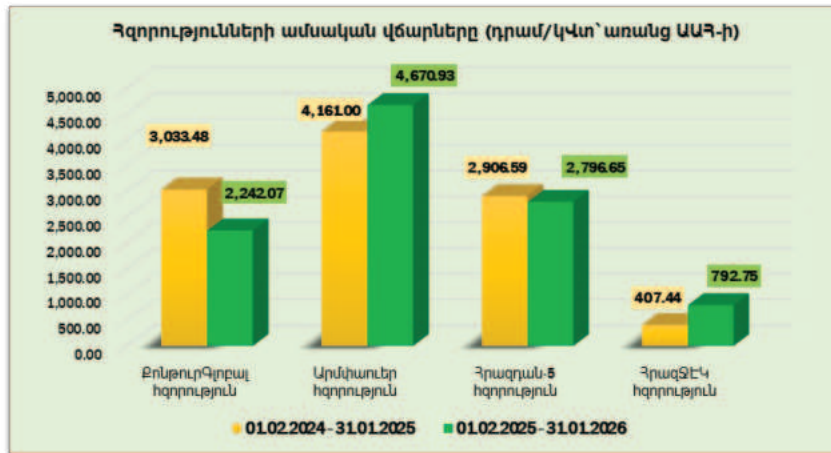
ՍՊԱՌՈՂԱԽԱԿԱՆ ԽՈՒՄԲ		ԶԱՓԻ ՄԻԱՎՈՐ	ՍԱԿԱԳԻՆ
1	ՀՀ կառավարության 03.11.2016թ. N°1122-Ն որոշման համաձայն՝ սոցիալապես անապահով ընտանիքներ		
	տարեկան մինչև 600 խմ գազի համար	դրամ/ հազ. խմ	100000
	տարեկան 600 խմ-ն գերազանցող գազի համար	դրամ/ հազ. խմ	143700
2	Գյուղատնտեսության ոլորտում գործունեություն իրականացնող ջերմոցային տնտեսություններ		
	նոյեմբերի 1-ից մինչև մարտի 31-ը ժամանակահատվածի համար	\$/հազ. խմ	233.9
	ապրիլի 1-ից մինչև հոկտեմբերի 31-ը ժամանակահատվածի համար՝		
	մինչև 10 հազար խմ-ի շրջանակում սպառվող գազի համար	դրամ/ հազ. խմ	143700
	10 հազար խմ-ն գերազանցող բնական գազի համար	\$/հազ. խմ	265.81
3	Գյուղատնտեսության ոլորտում գործունեություն իրականացնող վերամշակող՝ պահածոների, խմիչքների և կաթնամթերքի արտադրությամբ զբաղվող անձինք	\$/հազ. խմ	233.9
4	30 ՄՎտ և ավել հզորությամբ ԶԷԿ-երի համար՝		
	էլեկտրական գիայի տարեկան հաշվեկշռով նախատեսված էլեկտրական էներգիայի առաքման համար անհրաժեշտ բնական գազի համար	\$/հազ. խմ	46.7
	էլեկտրական էներգիայի տարեկան հաշվեկշռով նախատեսված էլեկտրական էներգիայի առաքման համար անհրաժեշտ բնական գազի համար	\$/հազ. խմ	265.81
5	1-4-րդ կետերում չնշված մյուս սպառողների համար՝ յուրաքանչյուր ամսում՝		
	մինչև 10 հազար խմ-ի շրջանակում սպառվող գազի համար	դրամ/ հազ. խմ	143700
	10 հազար խմ-ն գերազանցող բնական գազի համար	\$/հազ. խմ	265.81

¹ ԱԱՀ դրամով նշված սակագները սահմանված են բանաձևի տեսքով և հաշվարկվում են յուրաքանչյուր ամսվա դրամական մեծությունները՝ հաշվետու ամսվան նախորդող ամսվա 25-ին Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի կողմից հրապարակված մեկ ԱԱՀ դրամի նկատմամբ հայկական դրամի՝ արժույթային շուկաներում ձևավորված միջին փոխարժեքի մեծության հիման վրա:

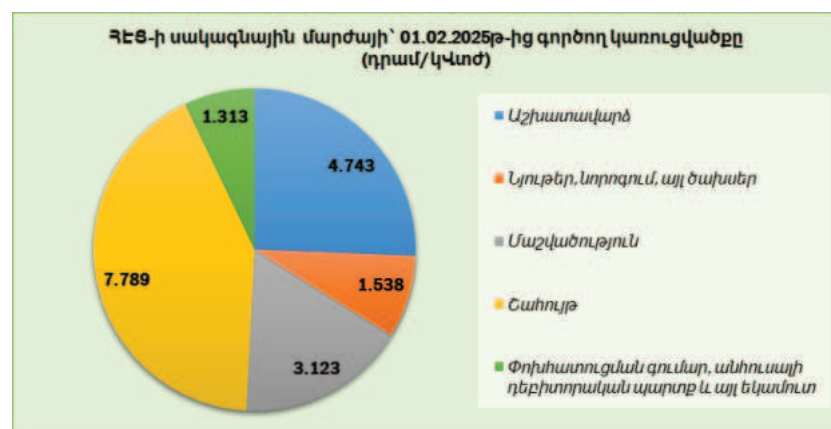
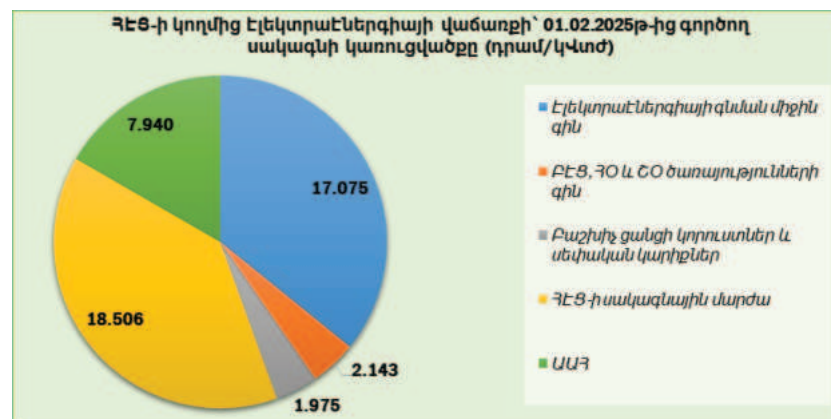
ՅԾԿՅ ՏԱՐԵԿԱՆ ՀԱԾՎԵՏՎՈՒԹՅՈՒՆ

Հաշվի առնելով էլեկտրաէներգետիկական համակարգում գործող ընկերությունների սակագների հաշվարկման մեթոդիկան, պետություն-մասնավոր գործընկերության պայմանագրերի ու լիցենզիայի պայմանների պահանջները, ԷՄԸ կանոնների պահանջները և 2025 թվականի փետրվարի 1-ից մինչև 2026 թվականի հունվարի 31-ն ընկած ժամանակահատվածի համար կանխատեսվող էլեկտրական էներգիայի (հզորության) արտադրության, ներկրման և արտահանման հաշվեկշիռը, Հայաստանի Հանրապետության կառավարության երաշխիքով ստացված արտոնյալ վարկերի մարման և սպասարկման ծախսերի իրականացման ժամանակացույցերը, արտարժույթների փոխարժեքների փոփոխությունները, բաշխողի (երաշխավորված մատակարարի), արտադրող կայանների և ծառայություն մատուցողների մոտ կանխատեսված և փաստացի ծավալների շեղման արդյունքում հասույթների ճշգրտումը, «Երևանի Զերմաէլեկտրակենտրոն» փակ բաժնետիրական ընկերության լրացուցիչ եկամտի և 30 ՄՎտ և ավելի տեղակայված հզորությամբ ջերմաէլեկտրակայանների գազի ծախսի փոփոխությունները, 2024 թվականին իրականացված կապիտալ ներդրումների փոխհատուցման անհրաժեշտությունը և էլեկտրաէներգետիկական համակարգում գործող ընկերությունների ֆինանսատնտեսական գործունեության վրա ազդող մի շարք այլ գործոնների փոփոխությունները՝ հանձնաժողովը 2024 թվականի տարեվերջին վերահաշվարկել է սակագնային կարգավորման ենթակա արտադրող խոշոր կայաններից առաքվող էլեկտրական էներգիայի (հզորության), ծառայություններ մատուցողների կողմից մատուցվող էլեկտրական էներգիայի հաղորդման, էլեկտրաէներգետիկական համակարգի օպերատորի, շուկայի օպերատորի, էլեկտրական էներգիայի հաշվեկշռման (նվազագույն և առավելագույն) ծառայությունների սակագները, հաշվեկշռման և հաճախականության կարգավորման նպատակով երկրորդային և երրորդային պահուստի ապահովման վճարները, «Հայաստանի էլեկտրական ցանցեր» փակ բաժնետիրական ընկերության սակագնային մարժան և վերջինիս կողմից էլեկտրական էներգիայի բաշխման ծառայությունների մատուցման սակագները:

Միևնույն ժամանակ, էլեկտրաէներգետիկական համակարգի սակագների վերանայման արդյունքում սպառողներին վաճառվող էլեկտրական էներգիայի սակագների վերանայման անհրաժեշտություն չի առաջացել և դրանք մնացել են անփոփոխ, բացառությամբ որակավորված սպառողի կարգավիճակ չստացած կամ էլեկտրական էներգիայի այլ մատակարար չընտրած սպառողներին վաճառվող էլեկտրական էներգիայի սակագնի, որի՝ 53.48 դրամ/կՎտ՝ մեծության փոխարեն սահմանվել է 54.61 դրամ/կՎտ՝:

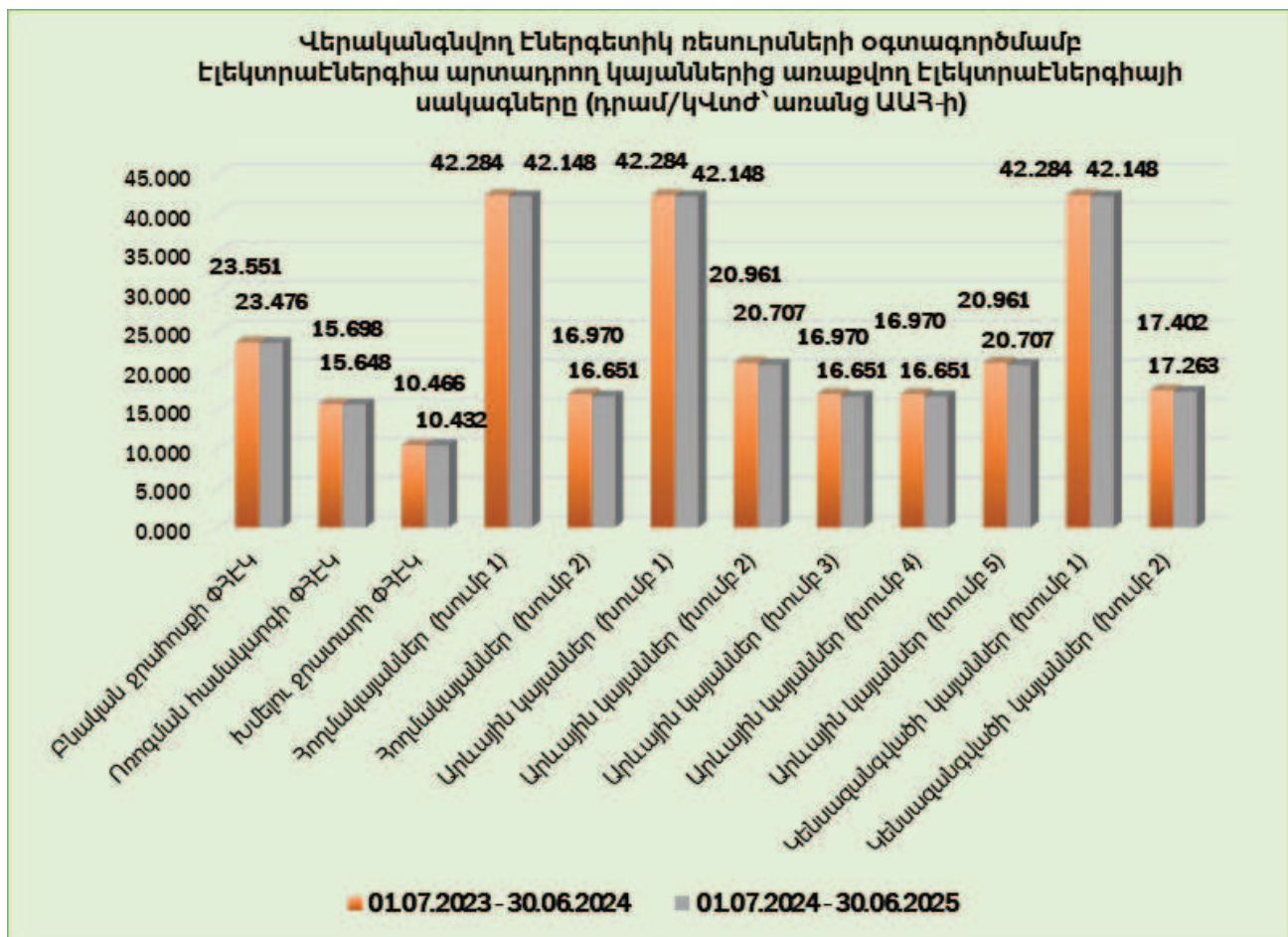

**«Հայաստանի էլեկտրական ցանցեր» ՓԲԸ-ի կողմից սպառողներին վաճառվող էլեկտրական
էներգիայի սակագները (դրամ/կՎտժ ներառյալ ԱԱՀ-ն)**

ՄՊԱՌՈՂԱԽԱԿԱՆ ԽՄԲԵՐ		ՍԱԿԱԳԻՆ
1	ՀՀ կառավարության 03.11.2016թ. N°1122-Ն որոշման համաձայն՝ սոցիալապես անապահով ընտանիքներ	
	ցերեկային սակագին	29.99
	գիշերային սակագին	19.99
2	0.38 կՎ լարմամբ սնվող՝ ամսական մինչև 200 կՎտժ սպառում ունեցող բնակիչներ, բացառությամբ՝ 1-ին կետով սահմանված սպառողներ	
	ցերեկային սակագին	46.48
	գիշերային սակագին	36.48
3	0.38 կՎ լարմամբ սնվող՝ ամսական 201 կՎտժ-ից մինչև 400 կՎտժ սպառում ունեցող բնակիչներ, բացառությամբ՝ 1-ին կետով սահմանված սպառողներ	
	ցերեկային սակագին	48.48
	գիշերային սակագին	38.48
4	0.38 կՎ լարմամբ սնվող՝ ամսական 400 կՎտժ-ից ավել սպառում ունեցող բնակիչներ, բացառությամբ՝ 1-ին կետով սահմանված սպառողների	
	ցերեկային սակագին	53.48
	գիշերային սակագին	43.48
5	0.38 կՎ լարմամբ սնվող այլ սպառողներ (բացառությամբ՝ բնակչության)	
	ցերեկային սակագին	53.48
	գիշերային սակագին	43.48
6	6 (10) կՎ լարմամբ սնվող սպառողներ	
	ցերեկային սակագին	50.48
	գիշերային սակագին	40.48
7	35 կՎ լարմամբ սնվող սպառողներ	
	ցերեկային սակագին	44.48
	գիշերային սակագին	40.48
8	110 կՎ լարմամբ սնվող սպառողներ	
	ցերեկային սակագին	41.98
	գիշերային սակագին	37.98
9	ԷՄԱ կանոններով սահմանված դեպքերում սպառողի էլեկտրական էներգիայի մատակարարումը վերսկսելու, ինչպես նաև սպառողի կողմից ԷՄԱ կանոններով և ԷՄՇ կանոններով սահմանված ժամկետում և կարգով որակավորված սպառողի կարգավիճակ չստանալու կամ էլեկտրական էներգիայի այլ մատակարար չընտրելու դեպքում սակագին	54.61

Ինչպես յուրաքանչյուր տարի, այնպես և 2024 թվականին, ելնելով սղաճի և արտադրության փոխարժեքի փոփոխություններից՝ համաձայն ընդունված մեթոդիկայի, հանձնաժողովի նախաձեռնությամբ վերանայվել են վերականգնվող էներգետիկ ռեսուրսների օգտագործմամբ էլեկտրական էներգիա արտադրող կայաններից առաքվող էլեկտրական էներգիայի վաճառքի սակագները: Արդյունքում, սահմանվել են թվով 61 արևային էլեկտրակայանից, 3 հողմային էլեկտրակայանից և թվով 129 փոքր հիդրոէլեկտրակայանից առաքվող էլեկտրական էներգիայի վաճառքի սակագները: Հաշվետու տարվա ընթացքում ներկայացված հայտերի հիման վրա, ըստ գործող կարգի, սահմանվել են 2 փոքր հիդրոէլեկտրակայաններից առաքվող էլեկտրական էներգիայի վաճառքի սակագները:

Հաշվետու տարվա ընթացքում ներկայացված հայտերի հիման վրա, ըստ գործող կարգի, սահմանվել են 2 փոքր հիդրոէլեկտրակայաններից առաքվող էլեկտրական էներգիայի վաճառքի սակագները:

- Խումբ 1 հողմակայանները մինչև 01.11.2018թ. լիցենզիա ստացած հողմակայաններն են:
- Խումբ 2 հողմակայանները 31.12.2021թ-ից հետո լիցենզիա ստացած մինչև 30 ՄՎտ հզորությամբ հողմակայաններն են:
- Խումբ 1 արևային կայանները մինչև 01.11.2018թ. լիցենզիա ստացած և 1-ին սակագինը մինչև 31.12.2019թ. Հաստատված մինչև 1 ՄՎտ հզորությամբ արևային կայաններն են:
- Խումբ 2 արևային կայանները 02.11.2018-31.12.2020թ. լիցենզիա ստացած և 1-ին սակագնի հայտը մինչև 31.10.2022թ. ներկայացրած մինչև 5 ՄՎտ հզորությամբ արևային կայաններն են:
- Խումբ 3 արևային կայանները 02.11.2018-31.12.2020թ. լիցենզիա ստացած և 1-ին սակագնի հայտը 31.10.2022թ-ից հետո ներկայացնող մինչև 5 ՄՎտ հզորությամբ արևային կայաններն են:
- Խումբ 4 արևային կայանները 31.12.2020թ-ից հետո լիցենզիա ստացող մինչև 5 ՄՎտ հզորությամբ արևային կայաններն են:
- Խումբ 5 արևային կայանները ՀՈԱԿ-ների և ՀՎԷԷՀ-ի կողմից լիցենզիա ստացած մինչև 1 ՄՎտ հզորությամբ արևային կայաններն են:
- 2-5-րդ խմբերի արևային կայանների սակագների նկատմամբ կիրառվում է 0.9 գործակից, եթե փոփոխել (ընդլայնվել) է էլեկտրական էներգիայի արտադրության լիցենզիայի տրամադրման համար հիմք հանդիսացած փաստաթղթերով ներկայացված կայանի կառուցման համար անհրաժեշտ հողատարածքը կամ էլեկտրական էներգիայի բաշխման ցանցին միացման լարումը:
- Խումբ 1 կենսազանգվածի կայանները մինչև 31.12.2020թ. լիցենզիա ստացած կենսազանգվածի կայաններն են:
- Խումբ 2 կենսազանգվածի կայանները 31.12.2020թ-ից հետո լիցենզիա ստացող մինչև 30 ՄՎտ հզորությամբ կենսազանգվածի կայաններն են:

Հաշվի առնելով ԷՄԾ կանոնների պահանջները՝ սահմանվել են «Երևանի Զերմաէլեկտրակենտրոն» փակ բաժնետիրական ընկերության կողմից «Հայաստանի էլեկտրական ցանցեր» փակ բաժնետիրական ընկերությանն առաքվող և «ԱՐՄՓԱՌԵՐ» փակ բաժնետիրական ընկերությունից ձեռք բերվող, «Հայկական ատոմային էլեկտրակայան» և «Միջազգային էներգետիկ կորպորացիա» փակ բաժնետիրական ընկերությունների կողմից էլեկտրաէներգետիկական մեծածախ շուկայի ուղիղ պայմանագրերի շուկայի կարգավորվող բաղադրիչում պարտադիր վաճառքի ենթակա էլեկտրական էներգիայի չափաքանակները:

Հաշվետու տարվա վերջին ուսումնասիրվել և հաստատվել են պետություն-մասնավոր գործընկերության պայմանագրերի շրջանակում գործող կայանների, երկրորդային և երրորդային պահուստն ապահովող արտադրողների 2025 թվականի պայմանագրային և տնօրինելի հզորությունները:

2.6 ԼԻՑԵՆԶԱՎՈՐՈՒՄ ԵՎ ԼԻՑԵՆԶԱՎՈՐՎԱԾ ԱՆՁԱՆՑ ՄԻՋԵՎ ԿՆՔՎԱԾ ՊԱՅՄԱՆԱԳՐԵՐ

Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2021 թվականի հունվարի 14-ի N°48-Լ որոշման N°2 հավելվածով հավանության արժանացած Էներգետիկայի բնագավառի զարգացման ռազմավարական ծրագրով (մինչև 2040 թվականը) նախատեսված մրցակցային շուկայի ձևավորման ու զարգացման փուլում նշանակալի կլինի արտադրողների և մատակարարների դերը:

2021 թվականի հունիսի 4-ին ընդունված «Էներգետիկայի մասին» օրենքում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին» ՀՕ-261-Ն օրենքով վերականգնվող էներգիա օգտագործող կայաններին նոր ձևավորվող էլեկտրաէներգետիկական շուկայում իրավունք է տրվել էլեկտրաէներգիա վաճառել բացառապես մրցակցային պայմաններով առանց էլեկտրաէներգիայի գնման երաշխիքների տրամադրման, ինչպես նաև արտադրել և սպառել էլեկտրաէներգետիկական համակարգի տարբեր հաշվառման կետերում: Նշվածի արդյունքում՝ 2024 թվականին կտրուկ աճել է արևային կայաններում առանց էլեկտրաէներգիայի գնման երաշխիքի՝ էլեկտրական էներգիայի (հզորության) արտադրության լիցենզիա ստացողների շրջանակը:

Հանձնաժողովը 2024 թվականի ընթացքում Էներգետիկայի բնագավառում տրամադրել է էլեկտրական էներգիայի արտադրության 25 լիցենզիա, էլեկտրական էներգիայի մատակարարման 9 լիցենզիա, էլեկտրական էներգիայի մեծածախ առևտրի 2 լիցենզիա, քննարկվել են լիցենզիաների վերաձևակերպման՝ 9, լիցենզիաներով ամրագրված կառուցման (վերակառուցման) ժամանակահատվածների երկարաձգման՝ 14, ինչպես նաև լիցենզիաների գործողության ժամկետների երկարաձգման՝ 16 հայտեր:

2024 թվականին էլեկտրական էներգիայի արտադրության փուլ են անցել 11 արևային էլեկտրակայաններ և 2 փոքր հիդրոէլեկտրակայաններ, ինչի արդյունքում համակարգ են մուտք գործել համապատասխանաբար՝ 73,8 ՄՎտ և 6,5 ՄՎտ գումարային հզորություններ (ընդհանուր՝ 80,3 ՄՎտ գումարային հզորություն), ինչը դրական ազդեցություն կունենա հետագայում վերականգնվող էներգետիկայի մասով թիրախային ցուցանիշներին հասնելու համար:

Հանձնաժողովի կողմից առևտրային կանոններին համապատասխան, փորձաքննություն են անցել և գրանցվել Էներգետիկայի բնագավառում լիցենզավորված անձանց միջև կնքված 19 պայմանագրեր:

2.7 ՆԵՐԴՐՈՒՄԱՅԻՆ ԾՐԱԳՐԵՐԻ ՀԱՄԱՁԱՅՆԵՑՈՒՄ ԵՎ ԳՆՈՒՄՆԵՐԻ ՄՈՆԻԹՈՐԻՆԳ

Հանձնաժողովի գործառնություններից իր կարևորությամբ առանձնանում է էներգետիկայի բնագավառի կարգավորվող ընկերությունների կողմից իրականացվող կարճաժամկետ և երկարաժամկետ ներդրումային ծրագրերի ուսումնասիրության և համաձայնեցման գործընթացը, այդ թվում՝ ընկերությունների ներդրումային գործունեության արդյունքների վերաբերյալ համապատասխան վերլուծական տեղեկանքների կազմումն ու հրապարակումը: Նշված աշխատանքները կարևորվում են սակագներում ներառման ենթակա ներդրումների օգտակար և օգտագործվող ծավալի որոշման, ներդրումների արդյունավետության գնահատման, այդ համատեքստում անարդյունավետ և ոչ հիմնավոր ներդրումների ծավալի բացահայտման և վերհանման առումով՝ սպառողներին առաքվող էլեկտրական էներգիայի և բնական գազի սակագներում դրանք չներառելու սկզբունքից ելնելով: Այդ նպատակով հանձնաժողովը յուրաքանչյուր տարի քննարկում և համաձայնություն է տալիս էներգետիկայի բնագավառի կարգավորվող ընկերությունների հաջորդ տարիների ներդրումային ծրագրերին, ինչպես նաև ամփոփում է նույն ընկերությունների նախորդ տարվա ներդրումային գործունեության արդյունքները և հրապարակում համապատասխան վերլուծական տեղեկանքներ:

2024 թվականի ընթացքում հանձնաժողովի հետ համաձայնեցված ներդրումային ծրագրերի շրջանակում էներգետիկ ենթակառուցվածքներում ներդրումներ են իրականացրել «Հայաստանի էլեկտրական ցանցեր», «Գազպրոմ Արմենիա», «ՔոնթուրԳլոբալ Հիդրո Կասկադ», «Միջազգային էներգետիկ կորպորացիա», «Հաշվարկային կենտրոն», «Հայկական ատոմային էլեկտրակայան», «Բարձրավոլտ էլեկտրացանցեր» և «Երևանի Ջերմաէլեկտրակենտրոն» փակ բաժնետիրական ընկերությունները: Բացի այդ, «Հայկական ատոմային էլեկտրակայան» և «Բարձրավոլտ էլեկտրացանցեր» փակ բաժնետիրական ընկերությունները ներդրումներ են իրականացրել նաև Հայաստանի Հանրապետության կառավարությունից կամ վերջինիս երաշխիքով միջազգային ֆինանսական կառույցներից ստացված վարկային ծրագրերի շրջանակում:

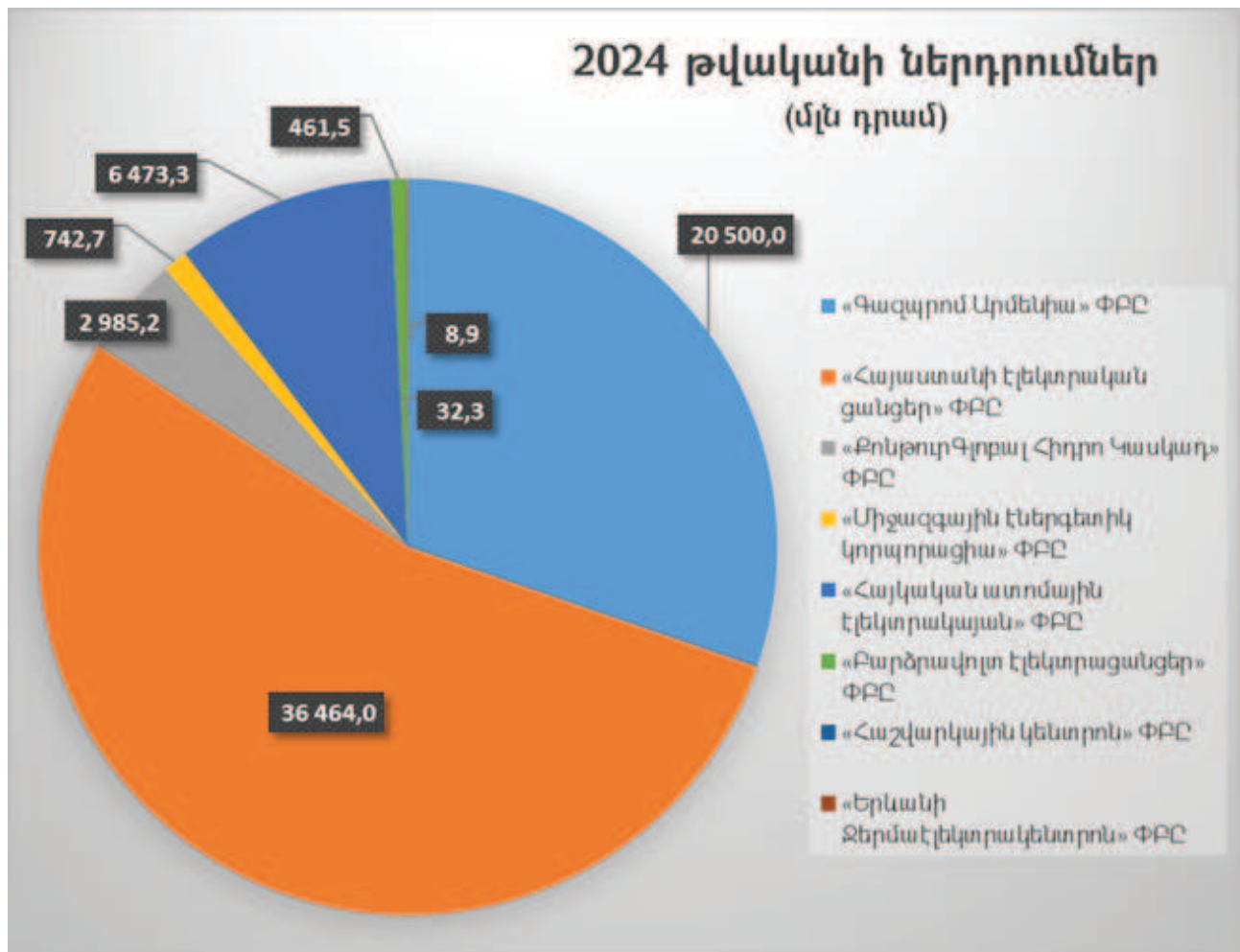
Իրականացվող ներդրումային ծրագրերն ուղղված են մի շարք խնդիրների լուծմանն ու կարգավորմանը: Մասնավորապես, «Հայաստանի էլեկտրական ցանցեր», «Գազպրոմ Արմենիա» փակ բաժնետիրական ընկերությունների ներդրումային ծրագրերն ուղղված են սպառողների սպասարկման որակի ցուցանիշների բարելավմանը, նոր սպառողների սպառման համակարգերի միացմանը, առևտրային հաշվառման համակարգերի կատարելագործմանը, հետագա շահագործման համար ոչ պիտանի սարքավորումների փոխարինմանը, ժամանակակից տեխնիկայի և տեխնոլոգիաների ներդրմանը: «ՔոնթուրԳլոբալ Հիդրո Կասկադ» փակ բաժնետիրական ընկերության ներդրումային ծրագիրը միտված է հիդրոէլեկտրակայանների հիդրոլոգիական կառույցների և պատվարների ուսումնասիրությանը և շինարարական աշխատանքների ծավալի գնահատմանը, շրջակա միջավայրի պաշտպանության, տեխնիկական անվտանգության և առողջության պահպանման ոլորտի գործառնությունների բարելավմանը, «Միջազգային էներգետիկ կորպորացիա» փակ բաժնետիրական ընկերության ներդրումային ծրագիրն ուղղված է «Սևան-Հրազդան» կասկադի վերականգնմանը՝ հետագա անվտանգ, արդյունավետ և հուսալի շահագործման նպատակով, «Հաշվարկային կենտրոն» փակ բաժնետիրական ընկերության ներդրումային ծրագիրը՝ սերվերային համակարգի ներդրմանը և էլեկտրաէներգիայի հաշվառման ավտոմատացված համակարգի ծրագրային մոդուլների, համակարգչային և այլ տեխնիկայի ձեռքբերմանը, «Բարձրավոլտ էլեկտրացանցեր» փակ բաժնետիրական ընկերության ներդրումային ծրագիրն ուղղված է «Լիճք», «Ագարակ-2» և

«Շինուհայր» 220 կՎ ենթակայանների վերակառուցման աշխատանքներին, ինչպես նաև էներգահամակարգի կայուն և հուսալի աշխատանքի ապահովմանը: «Երևանի Ջերմաէլեկտրակենտրոն» փակ բաժնետիրական ընկերության ներդրումային ծրագիրն ուղղված է ընկերության բնականոն գործունեության ապահովմանը: «Հայկական ատոմային էլեկտրակայան» փակ բաժնետիրական ընկերության ներդրումային ծրագիրը միտված է կայանի շահագործման ժամկետի երկարաձգմանը, ինչն ամրագրված է նաև Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2021 թվականի հունվարի 14-ի N°48-Լ որոշմամբ հավանության արժանացած և 2021 թվականի նոյեմբերի 18-ի N°1902-Լ որոշմամբ հաստատված, համապատասխանաբար՝ Հայաստանի Հանրապետության էներգետիկայի բնագավառի զարգացման ռազմավարական ծրագրի (մինչև 2040 թվականը) իրագործումն ապահովող ծրագիր-ժամանակացույցով և Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2021-2026 թվականների գործունեության միջոցառումների ծրագրի՝ տարածքային կառավարման և ենթակառուցվածքների բնագավառի մասով:

Հանձնաժողովն առանձնակի ուշադրություն է դարձնում էլեկտրական էներգիայի և բնական գազի բաշխման գործունեություն իրականացնող ընկերությունների ներդրումային ծրագրերի կառուցվածքին՝ ներդրումներն առաջնահերթ առավել վատթար վիճակում գտնվող բնակավայրերի սպասարկման որակի ցուցանիշների բարելավմանն ուղղելու նպատակով: Անհատապես ուսումնասիրվում է սպառողների կողմից սպասարկման որակի ցուցանիշներին (ընդհատումներ, էլեկտրական էներգիայի լարման թույլատրելի սահմաններից շեղումներ) վերաբերող յուրաքանչյուր բողոք, և բարձրացված հարցի լուծման ուղղությամբ հասցեական աշխատանքները ներառվում են ընկերությունների ներդրումային ծրագրերում:

Կարգավորվող ընկերությունների կողմից իրականացված ներդրումային ծրագրերի շրջանակում 2023 և 2024 թվականներին ավարտված և շահագործման հանձնված ներդրումների ծավալը կազմել է շուրջ 133.5 միլիարդ դրամ:

Հանձնաժողովը մշտապես հետևում է նաև իր կարգավորման դաշտում գործող «Հայաստանի էլեկտրական ցանցեր», «Գազպրոմ Արմենիա», «Միջազգային էներգետիկ կորպորացիա», «ՔոնթուրԳլոբալ Հիդրո Կասկադ» փակ բաժնետիրական ընկերությունների, «Տրանսգազ» սահմանափակ պատասխանատվությամբ ընկերության և «Հրազդանի էներգետիկ կազմակերպություն (ՀրազԶԷԿ)» բաց բաժնետիրական ընկերության կողմից իրականացվող գնումների արդյունավետությանն ու թափանցիկությանը: Գնումների գործընթացի թափանցիկության ապահովման նպատակով իրականացվող գնումների մասին ողջ տեղեկատվությունը հրապարակվում է ինչպես Հայաստանի Հանրապետության ֆինանսների նախարարության գնումների էլեկտրոնային տեղեկագրում, այնպես և ընկերությունների ինտերնետային կայքերում:

2024 թվականի ընթացքում հանձնաժողովը, համաձայն կարգավորվող անձանց գնումների կարգերի նկատմամբ սահմանված պահանջների կատարման մոնիթորինգի կարգի, իրականացրել է կարգավորվող անձանց գնումների առանձին գործարքների մոնիթորինգ, որը ներառում է հանրային կազմակերպությունների կողմից մինչև գնման հայտարարությունն իրականացված շուկայի ուսումնասիրությունների, գործարքների համար կիրառվող գնման մեթոդների ընտրության, մրցութային փաստաթղթերի և մատակարարների ընտրության ընթացակարգերի մոնիթորինգը: Մոնիթորինգի արդյունքում կազմված վերլուծական տեղեկանքները հրապարակվել են հանձնաժողովի պաշտոնական կայքէջում (www.psrc.am):

2.8 ՎԵՐԱԿԱՆՔՆՎՈՂ ԷՆԵՐԳԵՏԻԿԱ

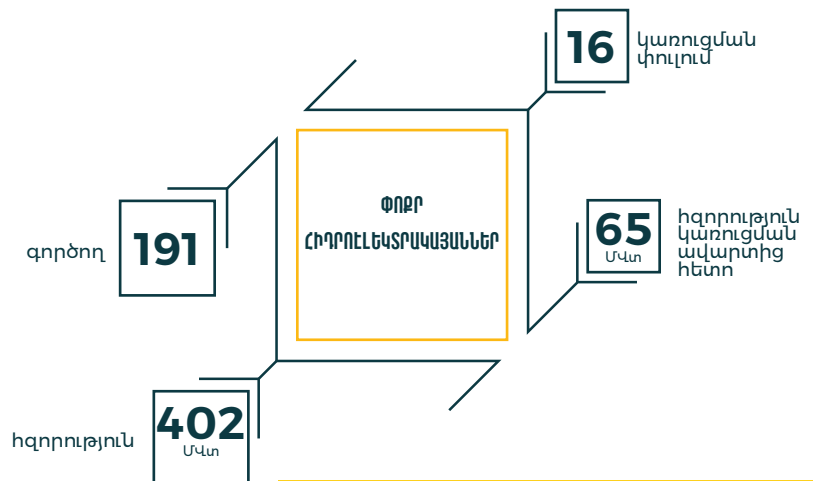

2024 թվականի դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ հանրապետությունում գործել են՝

- 191 փոքր հիդրոէլեկտրակայաններ, ևս 16-ը գտնվել են կառուցման փուլում: Գործող փոքր հիդրոէլեկտրակայանների գումարային հզորությունը կազմել է շուրջ 402 ՄՎտ, իսկ կառուցվող փոքր հիդրոէլեկտրակայաններինը՝ շուրջ 65 ՄՎտ: Ըստ այդմ, կառուցվող փոքր հիդրոէլեկտրակայանների գործարկումից հետո հանրապետությունում կգործեն 207 փոքր հիդրոէլեկտրակայաններ՝ 467 ՄՎտ գումարային հզորությամբ:
- 72 արևային էլեկտրակայաններ, ևս 47-ը գտնվել են կառուցման փուլում (ներառյալ 55 ՄՎտ հզորությամբ «Մասրիկ-1» արևային կայանը): Գործող արևային էլեկտրակայանների գումարային հզորությունը կազմել է շուրջ 279 ՄՎտ, իսկ կառուցվող արևային էլեկտրակայաններինը՝ շուրջ 298 ՄՎտ: Ըստ այդմ, կառուցվող էլեկտրակայանների գործարկումից հետո հանրապետությունում կգործեն 119 արևային էլեկտրակայաններ՝ 577 ՄՎտ գումարային հզորությամբ:
- 4 հողմային էլեկտրակայաններ, ևս 1-ը գտնվել է կառուցման փուլում: Գործող հողմային էլեկտրակայանների գումարային հզորությունը կազմել է շուրջ 4.2 ՄՎտ, իսկ կառուցվող հողմային էլեկտրակայանինը՝ 3.9 ՄՎտ:՝

2024 թվականին փոքր հիդրոէլեկտրակայաններից և էներգիայի վերականգնվող այլ ռեսուրսների կիրառմամբ գործող կայաններից առաքված էլեկտրական էներգիայի մասնաբաժինը էլեկտրաէներգետիկական համակարգի արտադրող կայաններից առաքված էլեկտրական էներգիայի նկատմամբ կազմել է շուրջ 20 տոկոս:

ՓՈՔՐ ՀԻՂՐՈՒՆԵՐԳԵՏԻԿԱՍ

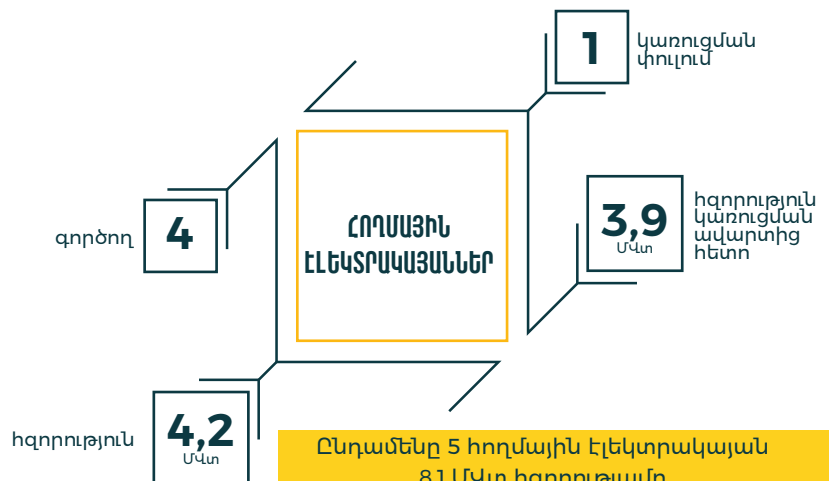
Ընդամենը 207 փոքր հիդրոէլեկտրակայան
467 ՄՎտ հզորությամբ

ԱՐԵՎԱՅԻՆ ԷՆԵՐԳԵՏԻԿԱ

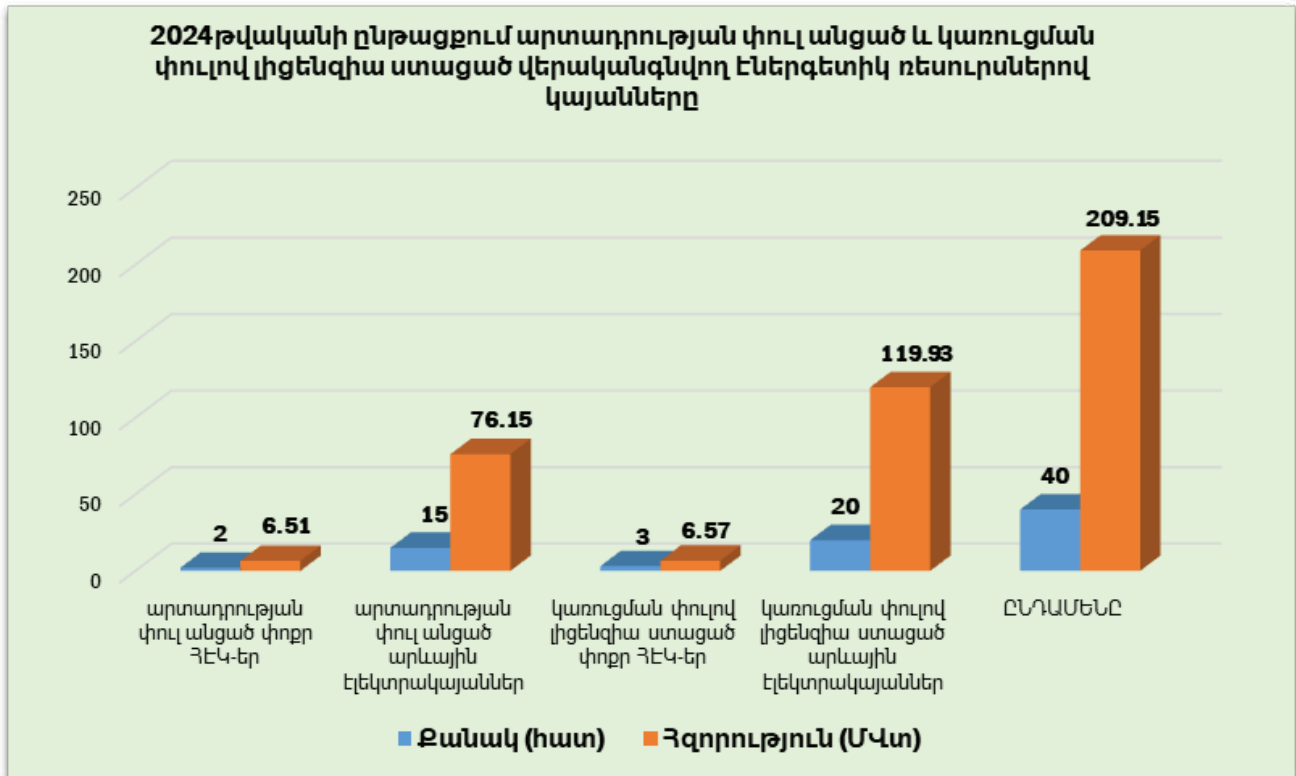
Ընդամենը 119 արևային էլեկտրակայան
577 ՄՎտ հզորությամբ

ՀՈՂՄԱՅԻՆ ԷՆԵՐԳԵՏԻԿԱ

Ընդամենը 5 հողմային էլեկտրակայան
8,1 ՄՎտ հզորությամբ

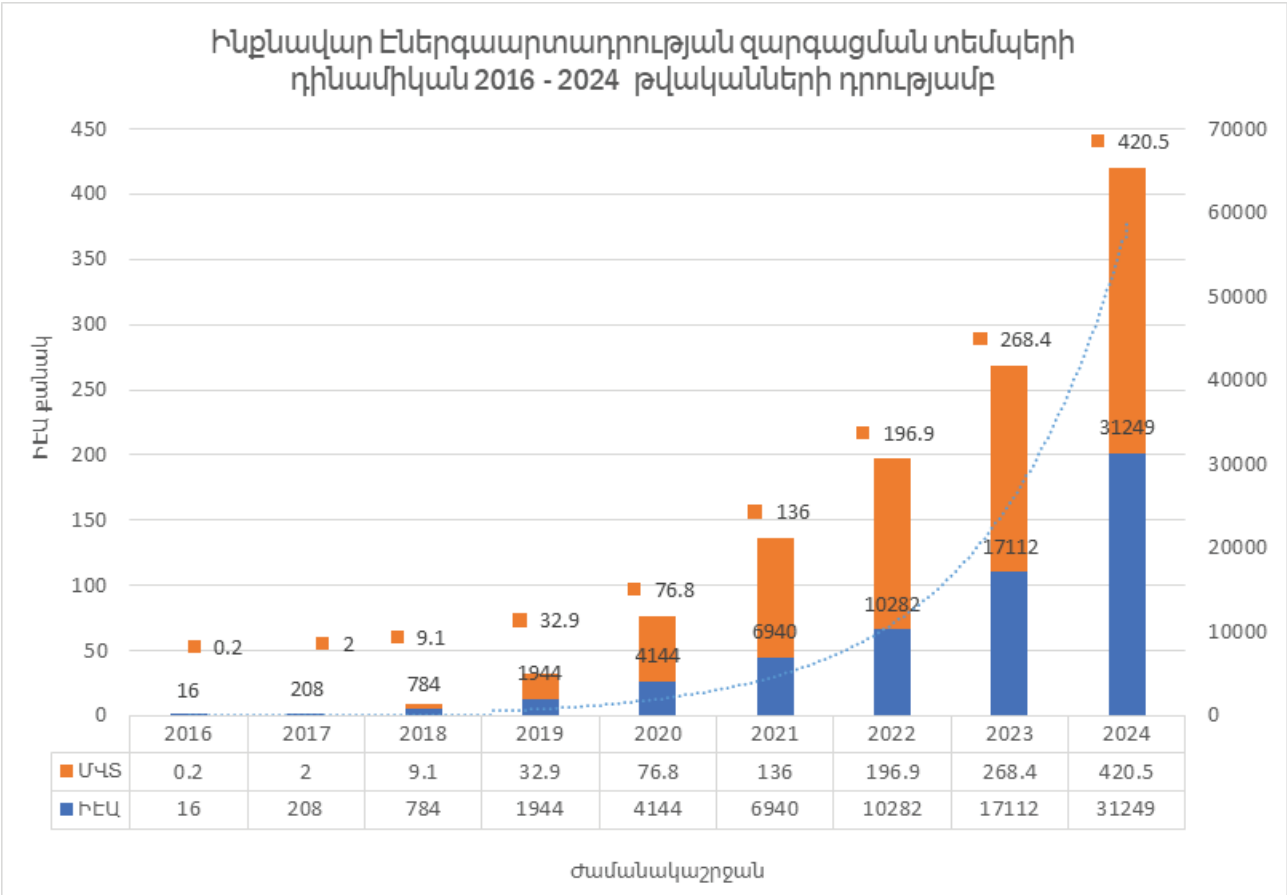
¹ «Չոր Ուիլյոն» փակ բաժնետիրական ընկերության կողմից Գեղարքունիքի մարզի Գեղամասար համայնքի վարչական տարածքում (գյուղ Սոթք) կառուցված 1320 կվտ տեղակայված հզորությամբ «Չոր Ուիլյոն» իոդոմիլի էլեկտրակայանը պատերազմի արդյունքում հայտնվել է Ադրբեյջանի Հանրապետության զինված ուժերի վերահսկողության ներքո:

Վերականգնվող էներգետիկայի զարգացման և էներգետիկ անկախության ապահովման առումով տարեցտարի առավել նշանակալի է դառնում վերականգնվող էներգետիկ ռեսուրսներ օգտագործող ինքնավար էներգաարտադրողների և «Հայաստանի էլեկտրական ցանցեր» փակ բաժնետիրական ընկերության միջև իրականացվող էլեկտրական էներգիայի փոխհոսքերի գործընթացը: Նշված գործընթացն իրավաբանական և ֆիզիկական անձ հանդիսացող սպառողներին հնարավորություն է տալիս առանց գործունեության լիցենզիա ստանալով՝ արտադրելու և սպառելու էլեկտրական էներգիա, միաժամանակ, ավելցուկն առաքելով բաշխման ցանց՝ հաշվարկային տարվա ընթացքում այն սպառելու կամ, հակառակ պարագայում, համապատասխան փոխհատուցում ստանալու հնարավորությամբ: Ինքնավար էներգաարտադրությունը թույլ է տալիս էլեկտրական էներգիայի սեփական արտադրության միջոցով բարելավել և համահարթեցնել սպառման ռեժիմներն ինչպես կենցաղային մակարդակում՝ նվազեցնելով ինքնավար էներգաարտադրող հանդիսացող բնակիչ-սպառողների էլեկտրական էներգիայի գծով ծախսերը, այնպես էլ գործարար միջավայրում՝ նպաստելով ինքնավար էներգաարտադրող հանդիսացող կազմակերպությունների ապրանքների և ծառայությունների ինքնարժեքի նվազեցմանը:

Ոլորտին առնչվող իրավակարգավորումների շարունակական բարեփոխման արդյունքում ինքնավար էներգաարտադրությունն, ըստ էության, հանդիսանում է վերականգնվող էներգետիկայի ամենաարագ զարգացող ուղղություններից, ինչի մասին են վկայում արձանագրված ցուցանիշները: Մասնավորապես, 2024 թվականի տարեվերջի դրությամբ բաշխման ցանցին միացված ինքնավար էներգաարտադրողների քանակը կազմել է 31249, իսկ վերջիններիս համակարգերի ընդհանուր հզորությունը գերազանցել է 420 ՄՎտ-ը: Նույն ժամանակահատվածում ձևավորված են եղել 457 ինքնավար խմբեր, իսկ ևս 437 ինքնավար էներգաարտադրողներ օգտվել են էլեկտրաէներգետիկական համակարգի մեկ կամ ավելի կետերում էլեկտրական էներգիա արտադրելու և նույն կամ տարբեր կետերում այն սպառելու հնարավորությունից: Ստորև ներկայացված է ինքնավար էներգաարտադրության զարգացման տեմպերի դինամիկան 2016-2024 թվականների արդյունքներով:

ԻՆՔՆԱՎԱՐ ԷՆԵՐԳԱԱՐՏԱԴՐՈՒԹՅՈՒՆ

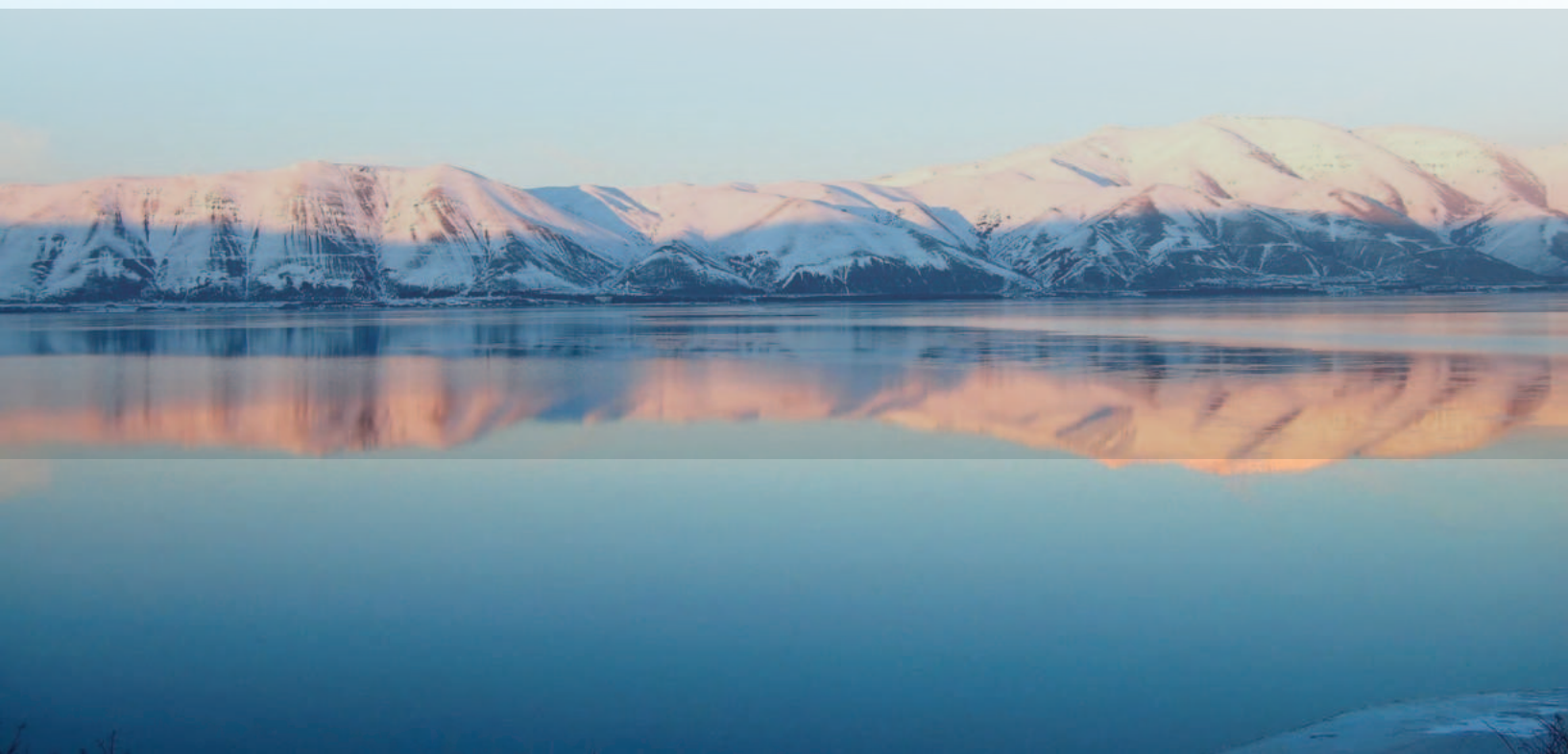
3 ԶՐԱՅԻՆ ՈԼՈՐՏ

3.1 ՀԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎԻ ԻՐԱՎԱԿԱՆ ԱԿՏԵՐԻ ԲԱՐԵՓՈԽՈՒՄՆԵՐ

Ջրային ոլորտում հանձնաժողովի կողմից լիցենզավորման գործընթացի առավել արդյունավետ իրականացում ապահովելու, լիցենզավորման կարգով ամրագրված իրավակարգավորումները հստակեցնելու, արդիականացնելու, հանրային ծառայությունների կարգավորվող ոլորտներում կիրառվող ընթացակարգերի համամասնությունն ապահովելու նպատակով 2024 թվականին հանձնաժողովը լրամշակել է իր 2016 թվականի նոյեմբերի 2-ի №296-Ն որոշմամբ հաստատված ջրային համակարգում սակագների սահմանման ու վերանայման կարգը:

Մասնավորապես՝

- ջրային ոլորտում սակագների սահմանման կամ վերանայման հայտ ներկայացնողին հնարավորություն է ընձեռնվել սակագների սահմանման կամ վերանայման մտադրության վերաբերյալ հայտարարությունը հրապարակել Հայաստանի Հանրապետությունում տպագրվող երկու օրաթերթերում կամ օրաթերթերի պաշտոնական կայքէջերում.
- խոցելի (սոցիալապես անապահով) համարվող բաժանորդների վերաբերյալ տեղեկատվության ստացման նպատակով կարգով հաստատված ձևերում ավելացվել են համապատասխան տողեր.
- կարգի առանձին դրույթներ հանրային ծառայությունների կարգավորման այլ ոլորտներում գործող կարգավորումներին համապատասխանեցնելու նպատակով կատարվել են խմբագրական բնույթի փոփոխություններ:

Միաժամանակ, սպառողներին մատուցվող ծառայությունների սպասարկման որակի ցուցանիշների բարելավման, մատակարար-սպառող կարգավորվող իրավահարաբերությունների առավել հստակեցման, ինչպես նաև մատակարարի կողմից վթարական խարգելման և վթարավերականգնման աշխատանքների իրականացման խթանման նպատակով 2024 թվականի ընթացքում լրամշակվել է հանձնաժողովի 2016 թվականի նոյեմբերի 30-ի N378-Ն որոշմամբ հաստատված՝ խմելու ջրի մատակարարման և ջրահեռացման (կեղտաջրերի մաքրման) ծառայությունների մատուցման (ՋՄՕԿ) կանոնները, որով, ի թիվս այլնի՝

- սպառողների ջրամատակարարման ընդհատման՝ կանոններով սահմանված ժամկետներից յուրաքանչյուր խախտումը մեկ տարվա ընթացքում կրկնվելու դեպքում սահմանվել է մատակարարի կողմից սպառողներին դրամական տույժի վճարման պարտավորություն՝ մատուցված ծառայությունների միջին ամսական արժեքի 50 տոկոսի չափով, բայց ոչ ավելի, քան 10000 դրամը.
- նոր կարգավորում է սահմանվել մատակարարի և բաժանորդի միջև սահմանազատման կետերի՝ մեկից ավելի լինելու դեպքերի համար.
- առավել հստակեցվել են բաժանորդի տարածք մատակարարի ներկայացուցչի մուտք գործելու, բաժանորդի համար հաշվառման քարտ բացելու, մատակարարի կողմից բաժանորդներին ծանուցումների և վեճերի լուծման ընթացակարգերը.
- լրամշակվել են հոլոգրաֆիկ կնիքով առևտրային հաշվառքի սարքը կնքելու և վերակնքելու, բաժանորդին մատուցված ծառայության քանակները և դրանց դիմաց վճարման ենթակա գումարները հաշվարկային փաստաթղթում կամ վճարումը հավաստող փաստաթղթում ներառելու, դրանց վերաբերյալ բաժանորդին իրազեկելու, բաժանորդի կողմից դրանց վճարման, բաժանորդին տույժ վճարելու ընթացակարգերը:

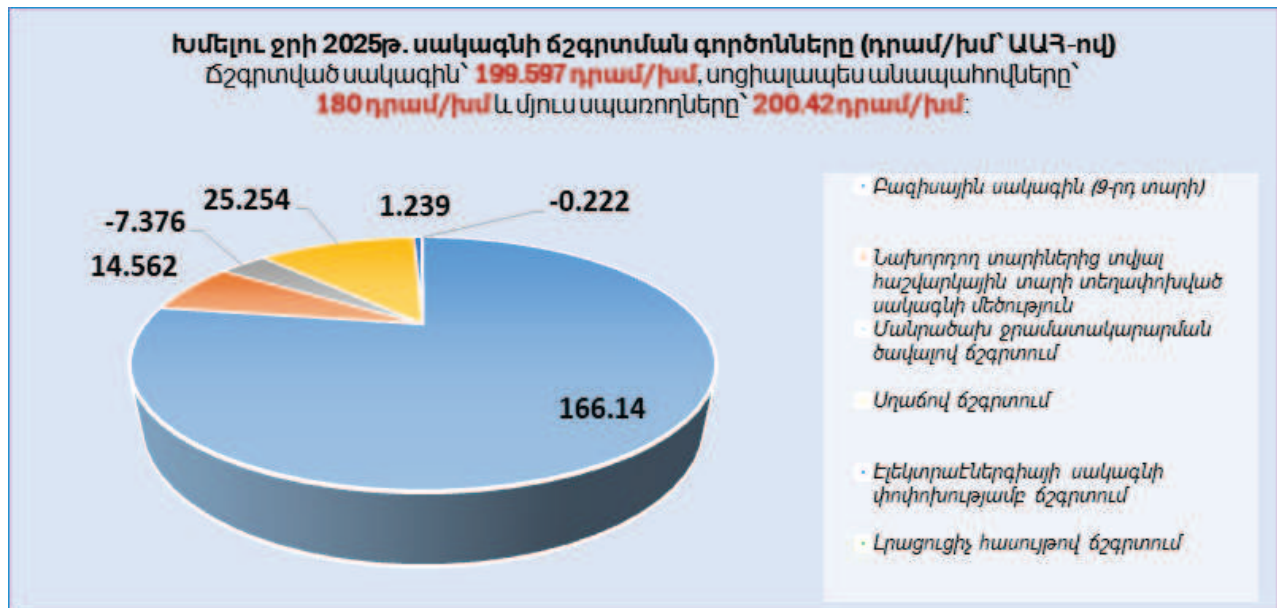

3.2 ՍԱԿԱԳՆԱՅԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

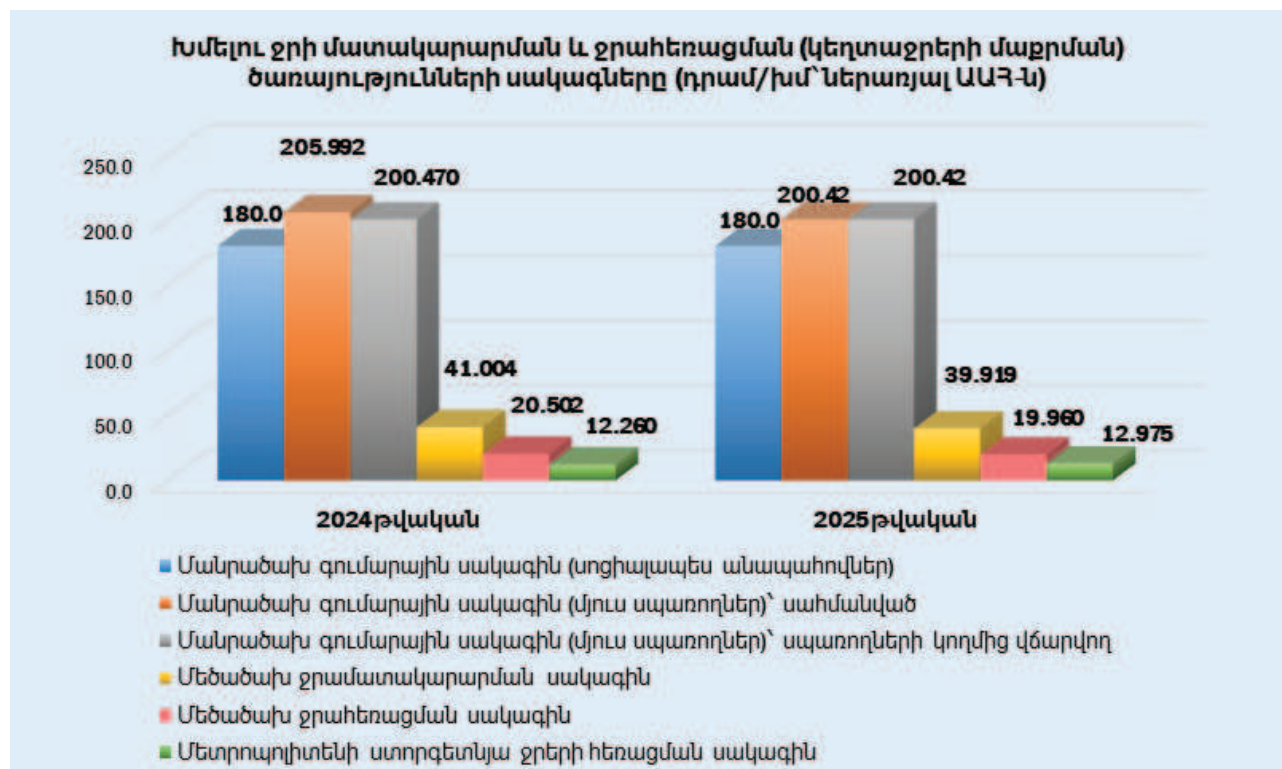
Սպառողներին մանրածախ խմելու ջրի մատակարարման ու ջրահեռացման (կեղտաջրերի) ծառայությունների մատուցման 2025 թվականի սակագները 2024 թվականի մակարդակին պահպանելու նպատակով կնքված Հայաստանի Հանրապետության տարածքային կառավարման և ենթակառուցվածքների նախարարության ջրային կոմիտեի, «Վեոլիա Զուր» փակ բաժնետիրական ընկերության և «Վեոլիա Օ-Կոմպանի Ժեներալ Դեզ Օ» ընկերության միջև 2024 թվականի նոյեմբերի 13-ին ստորագրված՝ «Երևան Զուր», «Հայջրմուղկոյուղի», «Լոռի-ջրմուղկոյուղի», «Շիրակ-ջրմուղկոյուղի» և «Նոր Ակունք» փակ բաժնետիրական ընկերությունների կողմից օգտագործվող ու պահպանվող ջրային համակարգերի և այլ գույքի վարձակալության պայմանագրում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին» №52 համաձայնագիրը հաշվի առնելով հանձնաժողովի 2016 թվականի դեկտեմբերի 9-ի №397-Ա որոշմամբ «Վեոլիա Զուր» փակ բաժնետիրական ընկերությանը տրամադրած խմելու ջրի մատակարարման և ջրահեռացման (կեղտաջրերի մաքրման) ծառայությունների մատուցման ԼՁՆ°0001 լիցենզիայի պայմանների «Սակագներ և սակագների ճշգրտումներ» №3 հավելվածում վարձակալության պայմանագրային 9-րդ տարվա (2025 թվական) բազիսային մանրածախ սակագինը 137 դրամ/խմ-ի փոխարեն ամրագրվել է 138.45 դրամ/խմ (առանց ավելացված արժեքի հարկի)՝ համապատասխանաբար, վերանայելով նաև մեծածախ ջրամատակարարման և մեծածախ ջրահեռացման բազիսային սակագները:

«Վեոլիա Զուր» փակ բաժնետիրական ընկերությունը, համաձայն իրեն տրամադրված լիցենզիայի պայմանների, 2024 թվականի օգոստոսին վարձակալության 9-րդ պայմանագրային տարվա (2025 թվական) համար խմելու ջրի մատակարարման և ջրահեռացման (կեղտաջրերի մաքրման) ծառայությունների մատուցման սակագների ճշգրտման հայտ է ներկայացրել հանձնաժողով՝ առաջարկելով բաժանորդներին մատուցվող ծառայությունների սակագները պահպանել 2024 թվականին գործող սակագների մակարդակին: Համաձայն սակագների ճշգրտման մեխանիզմների՝ սակագները յուրաքանչյուր տարի ենթակա են ճշգրտման՝ հաշվի առնելով մանրածախ ջրամատակարարման ծավալների փոփոխությունը, սղաճը, ընկերությանը մատակարարվող էլեկտրական էներգիայի սակագների փոփոխությունը, ինչպես նաև ջրային համակարգն այլ նպատակներով օգտագործելուց և խմելու ջուրը ոռոգման նպատակով մատակարարելուց ստացվող լրացուցիչ հասույթով պայմանավորված նվազեցումը:

Հաշվի առնելով սակագների վրա ազդող վերը թվարկված գործոնները և մանրածախ ջրամատակարարման փաստացի ծավալների հավաստիության ստուգման նպատակով իրականացված մոնիթորինգի արդյունքները՝ հանձնաժողովը հաշվետու տարում հաշվարկել է 2025 թվականի խմելու ջրի մատակարարման և ջրահեռացման (կեղտաջրերի մաքրման) ծառայությունների մատուցման սակագները՝ Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2016 թվականի նոյեմբերի 3-ի №1122-Ն որոշմամբ սահմանված սոցիալապես անապահով սպառողների սակագինը սահմանելով գործող 180 դրամ/խմ (ներառյալ ավելացված արժեքի հարկը) մեծության չափով, իսկ մյուս բաժանորդների համար՝ գումարային 200.42 դրամ/խմ (ներառյալ ավելացված արժեքի հարկը), որը հանձնաժողովի սահմանած 2024 թվականի գումարային սակագնի նկատմամբ նվազել է 5.57 դրամ/խմ-ով, սակայն հաշվի առնելով նշված տարբերության՝ 2024 թվականին Հայաստանի Հանրապետության կառավարության կողմից սուբսիդավորվելու հանգամանքը, սպառողների համար 2025 թվականի սակագինը մնացել է անփոփոխ:

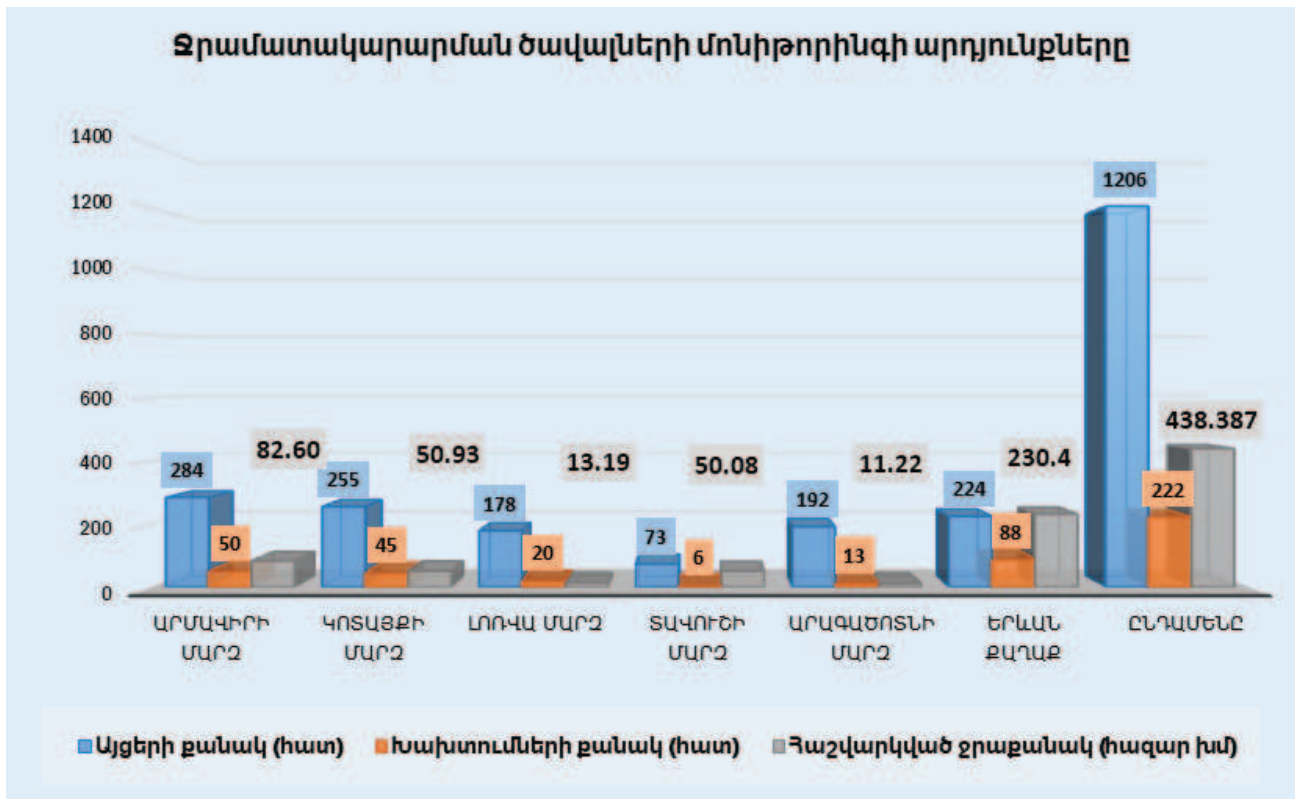

Ճշգրտվել են նաև ջրամատակարարման և ջրահեռացման (կեղտաջրերի մաքրման) ծառայությունների մատուցման լիցենզիա ունեցող այլ անձանց, ջրամատակարարման և ջրահեռացման ծառայություններ մատուցող համայնքներին, համայնքային բյուջետային հիմնարկներին և ոչ առևտրային կազմակերպություններին խմելու ջրի մատակարարման և ջրահեռացման մեծածախ ծառայությունների ու «Կարեն Դեմիրճյանի անվան Երևանի մետրոպոլիտեն» փակ բաժնետիրական ընկերության ստորգետնյա ջրերի հեռացման ծառայության մատուցման սակագները:

3.3 ԽՄԵԼՈՒ ԶՐԻ ՍՊԱՌՄԱՆ ԾԱՎԱԼՆԵՐԻ ՄՈՆԻԹՈՐԻՆԳ ԵՎ ԶՐԱՄԱՏԱԿԱՐԱՐՄԱՆ ԳՐԱՖԻԿՆԵՐԻ ՀԱՄԱՁԱՅՆԵՑՈՒՄ

«Վեոլիա Զուր» փակ բաժնետիրական ընկերության կողմից հանձնաժողով ներկայացված խմելու ջրի մատակարարման և ջրահեռացման (կեղտաջրերի մաքրման) ծառայությունների մատուցման սակագների ճշգրտման հայտի ուսումնասիրության շրջանակում, ընկերության կողմից գրանցված մանրածախ ջրամատակարարման փաստացի ծավալների հավաստիության ստուգման նպատակով հանձնաժողովի և սպառողների իրավունքները պաշտպանող հասարակական կազմակերպությունների հետ համատեղ 2024 թվականին ևս իրականացվել է մոնիթորինգ՝ հայտնաբերելու փաստացի մատակարարվող խմելու ջրի չհաշվառվող ծավալները: Մոնիթորինգն իրականացվել է կարճ ժամկետներով չորս փուլով՝ Երևան քաղաքում և մարզերի սպասարկման տարածքներում: Մոնիթորինգի արդյունքում ջրամատակարարման լրացուցիչ ծավալները հաշվարկվել են ապօրինի ջրօգտագործման, ջրաչափերի շրջանցման և այլ խախտումների համար՝ ներանցման խողովակի թողունակությամբ՝ ջրի շարժման 1.5 մ/վրկ արագությամբ և ջրամատակարարման հրապարակված գրաֆիկով: Հաշվարկված լրացուցիչ շուրջ 438 հազար խմ ջրաքանակը բաժանորդներին մատուցվող ծառայությունների գումարային սակագնի վրա ունեցել է դրական ազդեցություն՝ մոտ 0.4 դրամ/խմ-ով (ներառյալ՝ ավելացված արժեքի հարկը):

Խմելու ջրի մատակարարման և ջրահեռացման (կեղտաջրերի մաքրման) ծառայությունների մատուցման կանոնների համաձայն՝ մատակարարը պարտավոր է տարեկան առնվազն մեկ անգամ՝ նոյեմբեր ամսվա վերջին տասնօրյակում, իր պաշտոնական կայքում հրապարակել բաժանորդների հաջորդ տարվա ջրամատակարարման գրաֆիկը, ինչպես նաև այդ մասին կանոններով սահմանված կարգով բաժանորդների իրազեկված լինելու վերաբերյալ գրավոր ծանուցել հանձնաժողովին:

2024 թվականին ջրամատակարարման գրաֆիկների հրապարակման գործընթացն իրականացվել է խմելու ջրի մատակարարման և ջրահեռացման (կեղտաջրերի մաքրման) ծառայությունների մատուցման կանոններով սահմանված կարգով:

3.4 ԶՐԱՅԻՆ ՈԼՈՐՏԻ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՏԵԽՆԻԿԱՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՑՈՒՑԱՆԻՇՆԵՐԸ

2024 թվականին «Վեոլիա Զուր» փակ բաժնետիրական ընկերության ջրամատակարարման համակարգ (ընկերության սպասարկման տարածքում չներառված համայնքների ջրամատակարարման կարգավորումը դուրս է հանձնաժողովի իրավասությունների շրջանակից) մուտք գործած խմելու ջրի ծավալը կազմել է 521.1 միլիոն խմ, որը 2023 թվականի համեմատությամբ նվազել է շուրջ 7.5 միլիոն խմ-ով կամ 1.4 տոկոսով: Զրամատակարարման համակարգում խմելու ջրի կորուստները 2024 թվականին՝ 2023 թվականի համեմատությամբ, նվազել են 15.9 միլիոն խմ-ով կամ 4.3 տոկոսով:

Ստորև նշված աղյուսակում մանրամասն արտացոլված են 2023-2024 թվականների համեմատական արդյունքներով «Վեոլիա Զուր» փակ բաժնետիրական ընկերության ջրամատակարարման համակարգի հիմնական տեխնիկատնտեսական ցուցանիշները:

ՑՈՒՑԱՆԻՇՆԵՐ (հազար խմ)		2023 թ.	2024 թ.	ՏԱՐԲԵՐՈՒԹՅՈՒՆ	%
1	Համակարգ մուտք գործած ջրի ծավալը	528664.1	521137.9	-7526.2	-1.4
2	Կորուստներ համակարգում	366 897.8	350 973.9	-15 923.9	-4.3
		69.4 %	67.3%	-2.1%	-3.0
3	Զրամատակարարում, այդ թվում՝	161 766.3	170 164.0	8 397.7	5.2
3.1	Բնակչություն	105 364.4	13 359.5	7 995.1	7.6
3.2	Բյուջետային կազմակերպություններ	9 056.8	9 194.5	137.7	1.5
3.3	Այլ սպառողներ	41 670.3	41 838.3	168.0	0.4
3.4	Մեծածախ ջրամատակարարում	5 674.8	5 771.7	96.9	1.7
4	Զրահեռացում, այդ թվում՝	122 021.2	127 278.9	5 257.7	4.3
4.1	Բնակչություն	78 452.1	83 643.8	5 191.7	6.6
4.2	Բյուջետային կազմակերպություններ	7 358.3	7 300.3	-58.0	-0.8
4.3	Այլ սպառողներ	32 596.9	32 894.4	297.5	0.9
4.4	Մեծածախ ջրահեռացում	1 448.1	1 356.7	-91.4	-6.3
4.5	Երևանի «Մետրոպոլիտեն» ՓԲԸ	2 165.8	2 083.7	-82.1	-3.8

Ոռոգման ջրամատակարարման համակարգում 2024 թվականին ջրառի ընդհանուր ծավալը կազմել է 1076.8 միլիոն խմ, որը 2023 թվականի համեմատությամբ ավելացել է շուրջ 40.7 միլիոն խմ-ով կամ 3.9 տոկոսով: Համակարգում ոռոգման ջրի կորուստները 2024 թվականին՝ 2023 թվականի համեմատությամբ գրեթե չեն փոփոխվել՝ կազմելով շուրջ 200.3 միլիոն խմ, իսկ շուրջ 876.5 միլիոն խմ ոռոգման ջրի ծավալ ջրտուքի կետերում մատակարարվել է ջրօգտագործող ընկերություններին:

Ստորև նշված աղյուսակում մանրամասն արտացոլված են 2023-2024 թվականների համեմատական արդյունքներով ոռոգման ջրամատակարարման համակարգի տեխնիկատնտեսական ցուցանիշները:

	ՑՈՒՑԱՆԻՇՆԵՐ (հազար խմ)	2023 թ.	2024 թ.	ՏԱՐԵԴՐՈՒԹՅՈՒՆ	%
1	Ընդամենը ջրառ	1 036 149.4	1 076 827.0	40 677.6	3.9
2	Ջրի կորուստները համակարգում	199 142.4	200 315.6	1 173.2	0.6
		19.2%	18.6%	-0.6%	-3.1
3	Ջրտուքի կետերում մատակարարված ոռոգման ջուր,	837 007.0	876 511.4	39 504.4	4.7
3.1	Ջրօգտագործողների ընկերություններին մատակարարվող ոռոգման ջուր	830 185.4	369 833.0	39 647.6	4.8
3.2	Այլ ջրօգտագործողներին մատակարարվող ոռոգման ջուր	6 821.6	6 678.4	-143.2	-2.1

4 ԷԼԵԿՏՐՈՆԱՅԻՆ ՀԱՂՈՐԴԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ԲՆԱԳԱՎԱՌ

Հաշվի առնելով Էլեկտրոնային հաղորդակցության բնագավառի կարգավորման քաղաքականության գերակայությունները և Հայաստանի Հանրապետության Էլեկտրոնային հաղորդակցության ոլորտի ծեռքբերումները, ոլորտի զարգացման շարունակականության ապահովման նկատառումներից ելնելով՝ հանձնաժողովը 2024 թվականի ընթացքում ծավալուն աշխատանքներ է իրականացրել մրցակցության խթանման (երաշխավորման), ենթակառուցվածքների զարգացման ու ընդլայնման, նոր տեխնոլոգիաների ներդրման, ծառայությունների հասանելիության և հանրային Էլեկտրոնային հաղորդակցության ցանցերի հուսալիության ու անվտանգության ապահովման, ինչպես նաև սպառողների շահերի պաշտպանության ուղղությամբ:

Հիշյալ աշխատանքների առնչությամբ, մասնավորապես, կարևորվում են հետևյալ միջոցառումներն (կարգավորումներ) ու դրանց արդյունքում արձանագրված՝ ոլորտը բնութագրող առանցքային ցուցանիշները.

4.1 ՀԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎԻ ԻՐԱՎԱԿԱՆ ԱԿՏԵՐԻ ԲԱՐԵՓՈԽՈՒՄՆԵՐ ԵՎ ՆՈՐ ԿԱՐԳԱՎՈՐՈՒՄՆԵՐ

Հանձնաժողովը 2024 թվականին շարունակել է բնագավառը կարգավորող իրավական ակտերի բարեփոխումներն ու ոլորտի զարգացմանն ուղղված նոր իրավակարգավորումների կիրառումը:

- Հանձնաժողովի 2024 թվականի ապրիլի 3-ի N°92-Ն և N°93-Ն որոշումներով լրամշակվել են հանրային էլեկտրոնային հաղորդակցության ցանցերի օպերատորների կողմից իրենց ցանցերի հասանելիության վերաբերյալ տեղեկատվության հրապարակման կարգավորումներն ու շարժական կապի օպերատորների կողմից հանրապետության տարածքում ապահովվող լայնաշերտ տեխնոլոգիաների աշխարհագրական ծածկույթների որակի չափանիշները: Մասնավորապես, շարժական կապի օպերատորների կողմից հրապարակվող և հանձնաժողովին ներկայացվող՝ ցանցերի հասանելիության վերաբերյալ տեղեկատվությունն այսուհետ պետք է ներառի նաև միջպետական նշանակության մայրուղիների և դրանցում կիրառվող շարժական կապի տեխնոլոգիաների (մատուցվող ծառայությունների) հասանելիության վերաբերյալ տեղեկատվությունը, այդ թվում՝ հանձնաժողովի կողմից սահմանած շարժական կապի լայնաշերտ 5G տեխնոլոգիայի ծածկույթի որակի չափանիշների համաձայն առկա ցանցերի հասանելիության մասով:
- Հանձնաժողովի 2024 թվականի հուլիսի 3-ի N°224-Ն որոշմամբ լրամշակվել են շարժական կապի օպերատորների կողմից շարժական կապի բաժանորդագրության պայմանագրերի կնքման և այդ պայմանագրերի արխիվների պահպանման ընթացակարգերն ու ստանդարտները, որի համաձայն՝ շարժական կապի բաժանորդագրության պայմանագրերի կնքման գործող տարբերակների հետ մեկտեղ նախատեսվել է նաև էլեկտրոնային (հեռավար) եղանակով շարժական կապի օպերատորների կայքերի կամ հավելվածների միջոցով նշված բաժանորդագրության պայմանագրերի կնքման հնարավորությունը, ինչպես նաև սահմանվել են ընթացակարգային և տեխնիկական պահանջներ այդ կայքերի և հավելվածների նկատմամբ:
- Նկատի ունենալով արբանյակային կապի գլոբալ համակարգերով շահագործվող հանրային էլեկտրոնային հաղորդակցության ցանցերով (օրինակ, ՍփեյսԻքս/Ստարլինկ և այլն) մատուցվող ծառայությունների նոր կիրառությունը, օրենսդրական համապատասխան փոփոխությունների, նոր կարգավորումների սահմանման արդյունքում հնարավորություն է ստեղծվել հանրապետությունում նշված ծառայությունների մատուցման և հասանելիության համար:

Մասնավորապես, հանձնաժողովի 2024 թվականի դեկտեմբերի 4-ի N°384-Ն որոշմամբ լրամշակվել է ռադիոհաճախականությունների օգտագործման թույլտվությունների տրամադրման կարգը, որի համաձայն՝ սահմանվել է ռադիոհաճախականությունների օգտագործման թույլտվության պահանջ արբանյակային կապի գլոբալ համակարգերով շահագործվող հանրային էլեկտրոնային հաղորդակցության ցանցերի համար, ինչպես նաև ամրագրվել են կարգավորումներ, ըստ որոնց ամրակցված, չարժեքավոր, արբանյակային կապի երկրային բաժանորդային կայանները (տերմինալները) հանրապետության տարածքում կարող են օգտագործվել միայն այն պարագայում, եթե տվյալ բաժանորդային կայանների (տերմինալների) միջոցով հանրային էլեկտրոնային հաղորդակցության ծառայություններ մատուցող անձն ունի հանձնաժողովի կողմից տրամադրված արբանյակային կապի գլոբալ համակարգերով շահագործվող հանրային էլեկտրոնային հաղորդակցության ցանցերի համար ռադիոհաճախականությունների օգտագործման թույլտվություն:

Զուգահեռաբար, «Հայաստանի Հանրապետության 2025 թվականի պետական բյուջեի մասին» օրենքի հավելվածով նախատեսվել են 2025 թվականի հունվարի 1-ից կիրառման ենթակա՝ արբանյակային կապի գլոբալ համակարգերով շահագործվող հանրային էլեկտրոնային հաղորդակցության ցանցերի համար ռադիոհաճախականությունների տրամադրման և օգտագործման պարտադիր վճարները:

Վերոնշյալ միջոցառումների արդյունքում՝ հանրային էլեկտրոնային հաղորդակցության ցանցի լիցենզիա և ռադիոհաճախականությունների օգտագործման թույլտվություն է տրամադրվել արբանյակային կապի գլոբալ համակարգի միջոցով լայնաշերտ ինտերնետ հասանելիության ծառայություններ մատուցող «Ստարլինկ ԷյԷմ» ընկերությանը՝ ապահովելով Ստարլինկի (Starlink) միջոցով ՍփեյսԷքսի (SpaceX) կողմից գերարագ լայնաշերտ ինտերնետ ծառայություններ մատուցելու հնարավորությունը հանրապետության տարածքում:

4.2 ԵՆԹԱԿԱՌՈՒՑՎԱԾՔՆԵՐԻ ԶԱՐԳԱՑՈՒՄ, ԸՆԴՀԱՅՆՈՒՄ, ՆՈՐ ՏԵԽՆՈԼՈԳԻԱՆԵՐԻ ՆԵՐԴՐՈՒՄ ԵՎ ԾԱՌԱՅՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՀԱՍԱՆԵԼԻՈՒԹՅԱՆ ԱՊԱՅՈՎՈՒՄ

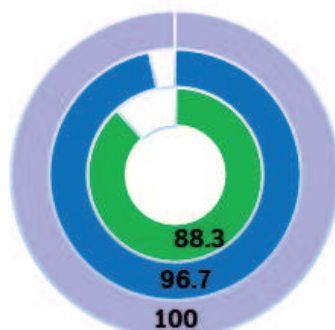
- Հայաստանի Հանրապետության տարածքում հանրային շարժական կապի ցանցերի զարգացման և ծածկույթների ընդլայնման գործընթացի շրջանակում, այդ թվում՝ հանձնաժողովի կողմից սահմանված լիցենզիոն պարտավորությունների կատարմամբ «Տելեկոմ Արմենիա», «Վիվա Արմենիա» և «Յուքոմ» ընկերությունների կողմից իրենց շարժական կապի ցանցերի ու ծածկույթների զարգացման (արդիականացման և ընդլայնման) արդյունքում Հայաստանի Հանրապետության բոլոր բնակավայրերում (100%) հասանելի է շարժական կապի 4G+(LTE Advanced) տեխնոլոգիաների ծածկույթը, իսկ հանրապետության 29 քաղաքային և 19 գյուղական բնակավայրերում, ներառյալ՝ Երևանում, Գյումրիում և Վանաձորում, մասամբ հասանելի է նաև 5G տեխնոլոգիայի ցանցը (Non Stand Alone/Dynamic Spectrum Sharing/Carrier aggregation-ոչ ինքնավար ռեժիմի ցանցի/սպեկտրի դինամիկ բաժանման/կրող հաճախականության ագրեգացիայի լուծումների հիման վրա), որի հետագա զարգացման և լիարժեք 5G տեխնոլոգիային բնորոշ տվյալների հաղորդման բարձր արագություններով և ցանցի փոքր ընդհատումներով ծառայությունների մատուցումն ապահովելու համար անհրաժեշտ ռադիոհաճախականային ռեսուրսների տրամադրման մրցութային գործընթացն արդեն իսկ մեկնարկել է 2024 թվականի տարեվերջին:

Հանրապետության ընդհանուր օգտագործման միջպետական ավտոմոբիլային ճանապարհների 99.3%-ում հասանելի է առնվազն մեկ օպերատորի հանրային շարժական կապի ծածկույթ՝ 95,8%-ում 4G+(LTE Advanced) տեխնոլոգիայով:

Ստորև բերված են հանրապետության բնակավայրերում և ընդհանուր օգտագործման միջպետական ավտոմոբիլային ճանապարհներին շարժական կապի ծածկույթների հասանելիության դիագրամները՝ ըստ կիրառվող տեխնոլոգիաների և բնակավայրերում փոխադարձ ներթափանցելիության հասանելիության, ինչպես նաև՝ ըստ յուրաքանչյուր օպերատորի (տոկոսային արտահայտությամբ):

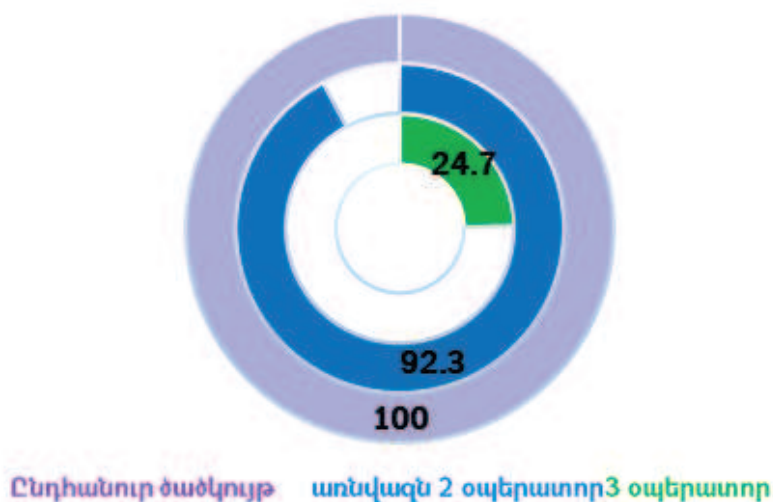
Շարժական կապի ծածկույթի հասանելիության ցուցանիշները բնակավայրերում (և միջպետական ճանապարհներին ընդհանուր ծածկույթի գնահատման մասով) հաշվարկվել են օպերատորների կողմից իրականացված համակարգչային սիմուլյացիաների, իսկ միջպետական ճանապարհներին 4G+(LTE Advanced) տեխնոլոգիայի հասանելիության մասով՝ վարման սկզբունքով չափումների (drive test) իրականացման արդյունքների հիման վրա:

Հանրային շարժական կապի ծածկույթի փոխադարձ ներթափանցելիություն՝ անկախ կիրառվող 2G/3G/4G/5G տեխնոլոգիայից (%)

Ընդհանուր ծածկույթ՝ առնվազն 2 օպերատոր 3 օպերատոր

**4G+/LTE Advanced տեխնոլոգիայի ծածկույթի փոխադարձ
ներթափանցելիություն (%)**

3G տեխնոլոգիայի ծածկույթի փոխադարձ ներթափանցելիություն (%)

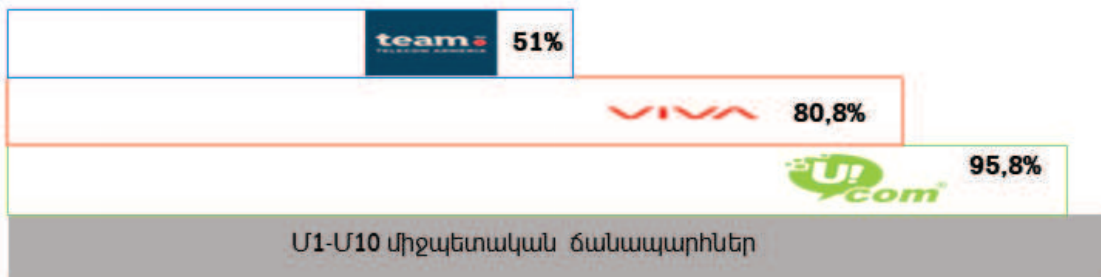

Հանրապետության բնակավայրերում առնվազն 2 օպերատորի փոխադարձ ներթափանցելի շարժական կապի ծածկույթի հասանելիության ցուցանիշը՝ անկախ կիրառվող տեխնոլոգիայից, կազմել է 96,7% (969 բնակավայր), իսկ 4G+(LTE Advanced) տեխնոլոգիայինը՝ 92,3% (925 բնակավայր), որն ընդլայնվել է 10 բնակավայրով: 3 օպերատորի փոխադարձ ներթափանցելի շարժական կապի ծածկույթի հասանելիությունը՝ անկախ կիրառվող տեխնոլոգիայից, կազմել է 88,3% (885 բնակավայր)՝ ընդլայնվելով 13 բնակավայրով, իսկ 4G+(LTE Advanced) տեխնոլոգիայի ցուցանիշը՝ 24,7% (248 բնակավայր), որն ընդլայնվել է 30 բնակավայրով:

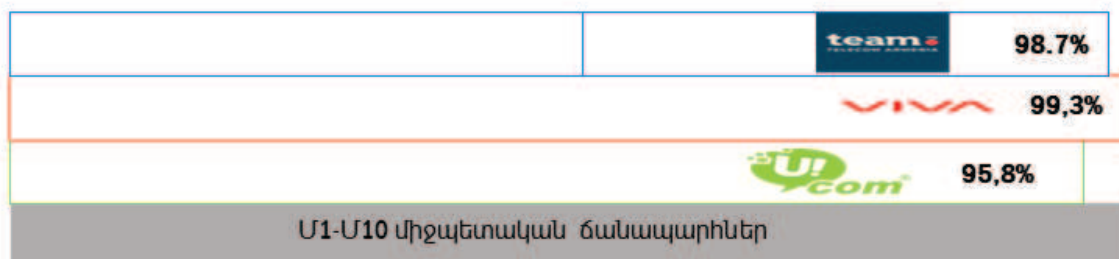
Այսինքն, հանրապետության բոլոր 1002 բնակավայրերում հասանելի է առնվազն 1 օպերատորի շարժական կապի 4G+(LTE Advanced) տեխնոլոգիայի ծածկույթը: Առնվազն 2 օպերատորի շարժական կապի ծածկույթը՝ անկախ կիրառվող տեխնոլոգիայից, հասանելի է 969 բնակավայրում, որից 925 բնակավայրում՝ 4G+(LTE Advanced) տեխնոլոգիայով, իսկ 3 օպերատորների շարժական կապի ծածկույթը՝ անկախ կիրառվող տեխնոլոգիայից, հասանելի է 885 բնակավայրում, որից 248 բնակավայրում (որտեղ բնակվում է հանրապետության բնակչության 77%-ը)՝ 4G+(LTE Advanced) տեխնոլոգիայով:

Հանրապետության ընդհանուր օգտագործման միջպետական ավտոմոբիլային ճանապարհների 99,3%-ում հասանելի է «Վիվա Արմենիա» ընկերության շարժական կապի ծածկույթը՝ 80,8%-ը 4G+(LTE Advanced) տեխնոլոգիայով, 98,7%-ում՝ «Տելեկոմ Արմենիա» ընկերության շարժական կապի ծածկույթը՝ 51%-ը 4G+(LTE Advanced) տեխնոլոգիայով և 95,8%-ում՝ «Յուքոմ» ընկերության 4G+(LTE Advanced) տեխնոլոգիայի ծածկույթը:

4G+/LTE Advanced տեխնոլոգիայի ծածկույթի հասանելիությունը ընդհանուր օգտագործման միջպետական նշանակության ավտոմոբիլային ճանապարհներին՝ ըստ օպերատորների

Ընդհանուր օգտագործման միջպետական նշանակության ավտոմոբիլային ճանապարհներին շարժական կապի ծածկույթի հասանելիությունն անկախ կիրառվող տեխնոլոգիայի՝ ըստ օպերատորների

Շարժական կապի ցանցերի և տեխնոլոգիաների հասանելիությունն՝ ըստ օպերատորների (%)

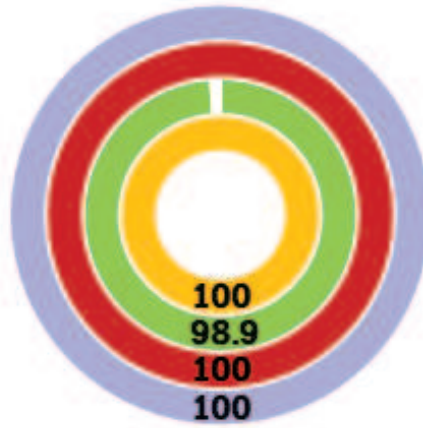

4G+/LTE Advanced տեխնոլոգիայի ծածկույթ միջպետական ավտոմոբիլային ճանապարհներին

VIVA

Վիվա Արմենիա ՓԲԸ

Ընդհանուր ծածկույթ
4G+/LTE Advanced
3G

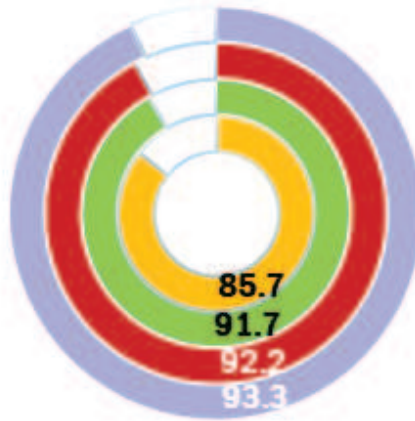
80,84%

4G+/LTE Advanced տեխնոլոգիայի ծածկույթ միջպետական ավտոմոբիլային ճանապարհներին

U!com

Յուրոմ ՓԲԸ

Ընդհանուր ծածկույթ
4G+/LTE Advanced
3G
2G

95,77%

4G+/LTE Advanced տեխնոլոգիայի ծածկույթ միջպետական ավտոմոբիլային ճանապարհներին

Հանրապետության բնակավայրերում շարժական կապի ընդհանուր, այդ թվում՝ 4G+/LTE Advanced տեխնոլոգիայի ամենաընդարձակ ծածկույթը «Վիվա Արմենիա» ընկերության ծածկույթն է, ընկերության շարժական կապի 4G+/LTE Advanced տեխնոլոգիայի ծածկույթը հասանելի է հանրապետության բոլոր 1002 բնակավայրերում (100%): 2024 թվականի ընթացքում էապես՝ 248 բնակավայրով, ընդլայնվել է «Տելեկոմ Արմենիա» ընկերության շարժական կապի 3G տեխնոլոգիայի ծածկույթը: Զուգահեռաբար, «Յուրոմ» ընկերության կողմից շարժական կապի ցանցի արդիականացման և վերազինման արդյունքում՝ հանրապետության 28 քաղաքային և 19 գյուղական բնակավայրերում մասամբ հասանելի է դարձել 5G տեխնոլոգիայի ցանցը (Non Stand Alone/Carrier aggregation-ոչ ինքնավար ռեժիմի ցանցի/կրող հաճախականության ագրեգացիայի լուծումների հիման վրա): Արդյունքում, «Յուրոմ» ընկերության շարժական կապի ընդհանուր ծածկույթը հասանելի է 933 բնակավայրում (93%), այդ թվում՝ 922 բնակավայրում (92,2%)՝ 4G+/LTE Advanced տեխնոլոգիայի ծածկույթը, իսկ «Տելեկոմ Արմենիա» ընկերության շարժական կապի ընդհանուր ծածկույթը՝ 919 բնակավայրում (91,7%), այդ թվում՝ 248 բնակավայրում (24,8%)՝ 4G+/LTE Advanced տեխնոլոգիայի ծածկույթը:

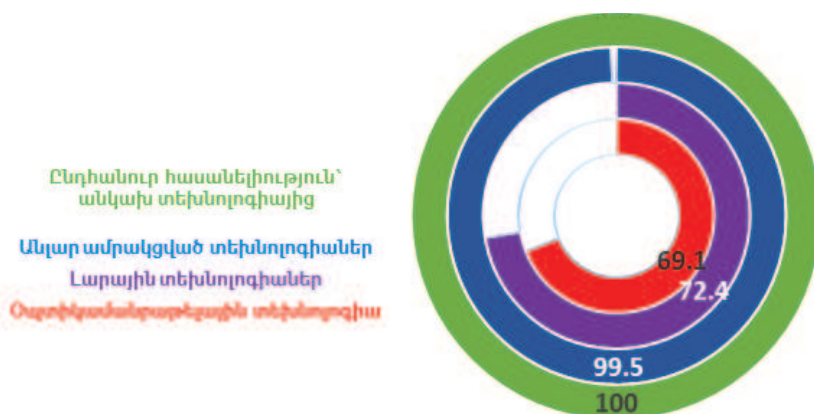
Հանրապետության ընդհանուր օգտագործման միջպետական ավտոմոբիլային ճանապարհներին առավել ընդարձակ շարժական կապի ծածկույթ ունի «Վիվա Արմենիա» ընկերությունը՝ 99,3%, իսկ առավել ընդարձակ շարժական կապի 4G+/LTE Advanced տեխնոլոգիայի ծածկույթ՝ «Յուքոմ» ընկերությունը՝ 95,8%:

Հայաստանի Հանրապետության տարածքում հանրային ամրակցված (ֆիքսված) կապի (հեռախոսակապի և լայնաշերտ ինտերնետ հասանելիության ծառայությունների) զարգացման և ենթակառուցվածքների հասանելիության ուղղությամբ կատարված աշխատանքների շրջանակում պետք է նշել, որ հանրապետության բոլոր (100%) բնակավայրերում հասանելի են ամրակցված հեռախոսակապի ծառայությունները, այդ թվում՝ 457 (45,6%) բնակավայրերում լարային՝ առավելագույն օպտիկամանրաթելային տեխնոլոգիայով: 755 (75,3%) բնակավայրերում հասանելի են ամրակցված լայնաշերտ լարային ինտերնետի ծառայությունները, այդ թվում՝ 743 (74,1%) բնակավայրերում, որոնք ընդգրկում են երկրի բնակչության շուրջ 98%-ը՝ օպտիկամանրաթելային ցանցերը (բաժանորդներին առաջարկվող լայնաշերտ ինտերնետի 20-100Մբիթ/վ և ավելի արագությամբ), իսկ 996 (99,5%) բնակավայրերում՝ 2-30Մբիթ/վ արագությամբ լայնաշերտ ինտերնետի անլար տեխնոլոգիաների ծառայությունները:

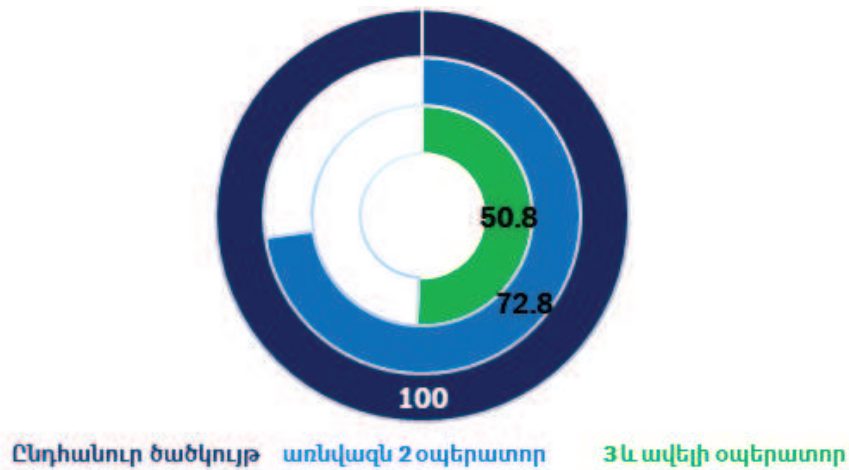
Նախորդ տարվա համեմատ լայնաշերտ ինտերնետի լարային տեխնոլոգիաների հասանելիությունն ընդլայնվել է 30, իսկ օպտիկամանրաթելային ցանցերի հասանելիությունը 51 բնակավայրով՝ ավելի քան 7%-ով, ինչը կանխատեսվել էր 2024 թվականի գործունեության ծրագրով:

Ստորև բերված են հանրապետության բնակավայրերում ամրակցված (ֆիքսված) կապի լայնաշերտ ինտերնետի հասանելիության դիագրամները՝ ըստ կիրառվող տեխնոլոգիաների և օպերատորների ամրակցված կապի ցանցերի փոխադարձ ներթափանցելիության հասանելիության (տոկոսային արտահայտությամբ)։

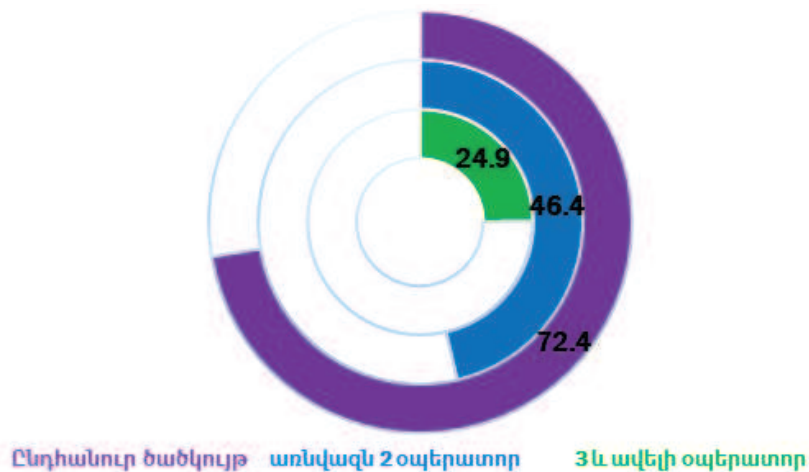
Ամրակցված կապի լայնաշերտ ինտերնետի հասանելիությունը բնակավայրերում (%)

**Ամրակցված կապի լայնաշերտ ինտերնետի հասանելիության փոխադարձ
ներթափանցելիություն՝ անկախ կիրառվող տեխնոլոգիայից (%)**

**Ամրակցված կապի լայնաշերտ լարային ինտերնետի հասանելիության
փոխադարձ ներթափանցելիություն (%)**

Այսինքն, հանրապետության բոլոր 1002 բնակավայրերում հասանելի են առնվազն 1 օպերատորի ամրակցված (ֆիքսված) կապի (հեռախոսակապի և լայնաշերտ ինտերնետի հասանելիության) ծառայությունները:

Բնակավայրերի 74,5%-ում (746 բնակավայրում) հասանելի են առնվազն 2 օպերատորի, իսկ 51,4%-ում (516 բնակավայրում)՝ 3 և ավելի օպերատորների ամրակցված կապի (լարային կամ անլար տեխնոլոգիայի) լայնաշերտ ինտերնետ հասանելիության ծառայությունները, նախորդ տարվա համեմատ ընդլայնվելով համապատասխանաբար՝ 17 և 9 բնակավայրերով:

Բնակավայրերի 75,3%-ում (755 բնակավայրում) հասանելի են առնվազն 1 օպերատորի, 45,8%-ում (459 բնակավայրում)՝ առնվազն 2 օպերատորի, իսկ 25,2%-ում (253 բնակավայրում, որտեղ բնակվում է հանրապետության բնակչության ավելի քան 82%-ը) 3 և ավելի օպերատորների ամրակցված կապի լարային (առավելապես՝ օպտիկամանրաթելային տեխնոլոգիայի) լայնաշերտ ինտերնետ հասանելիության ծառայությունները:

■ Ենթակառուցվածքների զարգացման ու ընդլայնման, նոր տեխնոլոգիաների ներդրման, ծառայությունների հասանելիության և հանրային էլեկտրոնային հաղորդակցության ցանցերի հուսալիության ու անվտանգության ապահովման նկատառումներով 2024 թվականի տարեվերջին մեկնարկել է 5G տեխնոլոգիային բնորոշ տվյալների հաղորդման բարձր արագություններով և ցանցի փոքր ընդհատումներով ծառայությունների մատուցումն ապահովելու համար անհրաժեշտ ռադիոհաճախականային ռեսուրսների (700ՄՀց, 2300-2400 ՄՀց, 2,6ԳՀց, 3600-3800ՄՀց տիրույթների համապատասխան հատվածներ) տրամադրման մրցութային գործընթացը, որի իրականացմամբ նախատեսվում է 3-ից 7 տարվա ընթացքում՝ ըստ ժամանակացույցի, ապահովել շարժական կապի լայնաշերտ լիարժեք 5G տեխնոլոգիայի ծառայությունների հասանելիություն (բացօթյա/outdoor ծածկույթ) հանրապետության քաղաքային յուրաքանչյուր բնակավայրում՝ համապատասխան բնակավայրի վարչական (կադաստրային) տարածքի առնվազն 60%-ում, ներառյալ՝ «Ինժեներական քաղաքի», «Ակադեմիական քաղաքի», Զվարթնոց, Գյումրու և Կապանի օդանավակայանների, Հայաստանի Հանրապետության սահմանային բոլոր գործող և նոր կառուցվող մաքսակետերի տարածքներում, ինչպես նաև հանրապետության ընդհանուր օգտագործման միջպետական նշանակության ավտոմոբիլային ճանապարհների (ներառյալ նոր կառուցվող) ընդհանուր երկարության 98%-ում լայնաշերտ ինտերնետային բացօթյա (outdoor) ծածկույթ (որից՝ առնվազն 10%-ը՝ 5G տեխնոլոգիայով):

■ Զուգահեռաբար, ընթացքի մեջ են 2023 թվականին 700ՄՀց և 800ՄՀց ռադիոհաճախականությունների հատվածների մրցութային, ինչպես նաև լիցենզիոն գործընթացների շրջանակում՝ շարժական կապի օպերատորների նկատմամբ սահմանված պարտավորությունների կատարմանն ուղղված աշխատանքները, որոնց իրականացմամբ 2025-2026 թվականներին՝

- հանրապետության բնակավայրերի և ընդհանուր օգտագործման միջպետական ավտոմոբիլային ճանապարհների առնվազն 80%-ում հասանելի կլինի նաև «Տելեկոմ Արմենիա» բաց բաժնետիրական ընկերության 4G+(LTE Advanced) ծածկույթը, որի արդյունքում հանրապետության բնակավայրերում բոլոր 3 օպերատորների փոխադարձ ներթափանցելի 4G+(LTE Advanced) ծածկույթի հասանելիության ներկայիս ցուցանիշը 24,7%-ից կհասցվի առնվազն 80%-ի: Ընդհանուր օգտագործման միջպետական ավտոմոբիլային ճանապարհների առնվազն 80%-ում հասանելի կլինի նաև բոլոր 3 օպերատորների 4G+(LTE Advanced) տեխնոլոգիայի ծածկույթը,
- «Տելեկոմ Արմենիա» բաց բաժնետիրական ընկերության կողմից Երևանում, Գյումրիում և Վանաձորում կներդրվի շարժական լայնաշերտ կապի 5G ցանց (առավելապես «իրերի ինտերնետ»/IoT տեխնոլոգիայի ներդրմամբ),
- կբարձրացվեն շարժական կապի բոլոր երեք օպերատորների կապի ցանցերի հուսալիության և անվտանգության մակարդակները,
- ընդհանուր՝ շուրջ 2 միլիարդ ՀՀ դրամի կապիտալ ներդրումների իրականացմամբ կընդլայնվեն շարժական կապի բոլոր երեք օպերատորների կապի ենթակառուցվածքները,
- մասնագիտացված ՀՀ պետական ԲՈՒՀ-ում «Վիվա Արմենիա» փակ բաժնետիրական ընկերության կողմից կհիմնվի շարժական կապի ծառայություններ մատուցելու հնարավորությամբ ուսումնական լաբորատորիա,

«Յուքում» փակ բաժնետիրական ընկերության կողմից օպտիկամանրաթելային հասանելիություն չունեցող 302 բնակավայրերում կապահովվի լարային օպտիկամանրաթելային և (կամ) դրան որակապես համարժեք անլար տեխնոլոգիայի ամրակցված լայնաշերտ կապ՝ այսինքն, արդյունքում՝ նշված տեխնոլոգիայի լայնաշերտ ինտերնետ կապը հասանելի կլինի հանրապետության բոլոր բնակավայրերում:

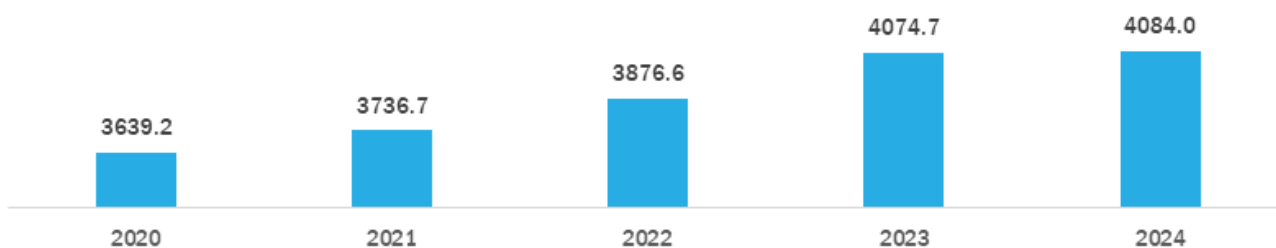
Այս համատեքստում պետք է նշել, որ բնակավայրերում օպտիկամանրաթելային ցանցերի հասանելիության վերոնշյալ 74,1% ցուցանիշի արձանագրումն ու օպտիկամանրաթելային հասանելիություն չունեցող 302 բնակավայրերում ամրակցված լայնաշերտ կապի ենթակառուցվածքների հասանելիության ապահովման մասով «Յուքում» ընկերության նկատմամբ լիցենզիոն պարտավորության սահմանումը նպաստում են նաև Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2021-2026 թվականների գործունեության միջոցառումների ծրագրով նախատեսված հանրապետության քաղաքային և գյուղական բնակավայրերի առնվազն 80%-ում լայնաշերտ (օպտիկամանրաթելային) կապով և պետական թվային ծառայությունների հասանելիությամբ ապահովելու միջոցառման իրականացմանը:

Հանրային էլեկտրոնային հաղորդակցության ցանցերի միջև առկա մրցակցությունը, ինչպես նաև ենթակառուցվածքների զարգացման և ծառայությունների հասանելիության ապահովման վերոնշյալ դրական զարգացումները նպաստել են ոլորտը բնութագրող ներքոհիշյալ առանցքային ցուցանիշների արձանագրմանը.

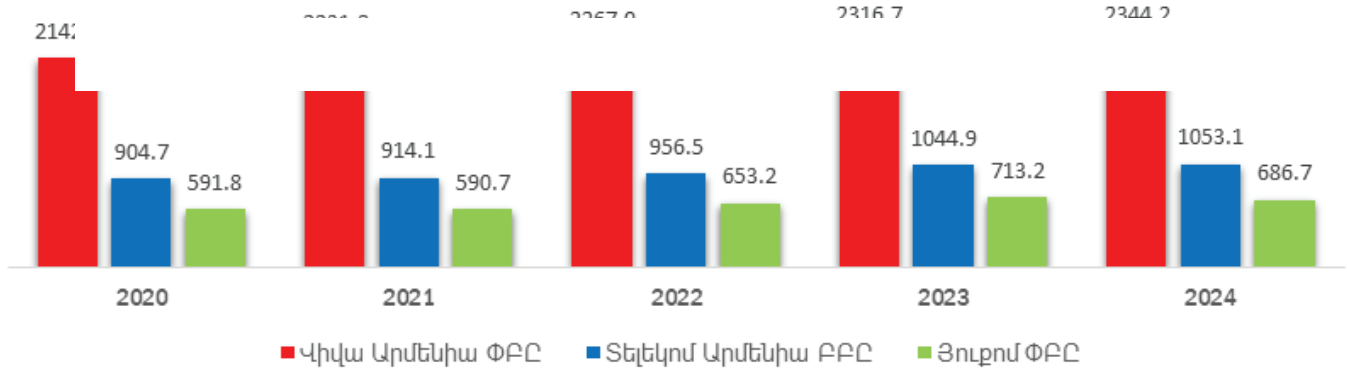
Հանրային շարժական (բջջային) կապ

- Հայաստանի Հանրապետության շարժական կապի ծառայությունների շուկայում գործում են 3 օպերատորներ՝ «Տելեկոմ Արմենիա», «Վիվա Արմենիա» և «Յուքում» ընկերությունները:
- Շարժական կապի բաժանորդների թվաքանակը 2024 թվականի տարեվերջին կազմել է 4 084 042, նախորդ տարվա համեմատ աճելով 9300 բաժանորդով, իսկ բնակչության մեջ շարժական կապի բաժանորդների ներթափանցելիության մակարդակը (penetration rate) կազմել է շուրջ 140%*: Ստորև բերված են շարժական կապի ծառայությունների շուկայի մասնաբաժիններն ու բաժանորդների թվաքանակի դինամիկան.

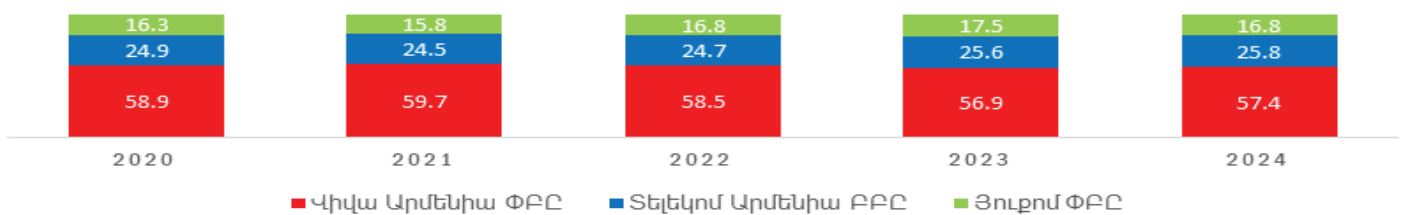
Շարժական կապի բաժանորդների ընդհանուր քանակը (հազար)

Շարժական կապի բաժանորդների քանակը՝ ըստ օպերատորների (հազար)

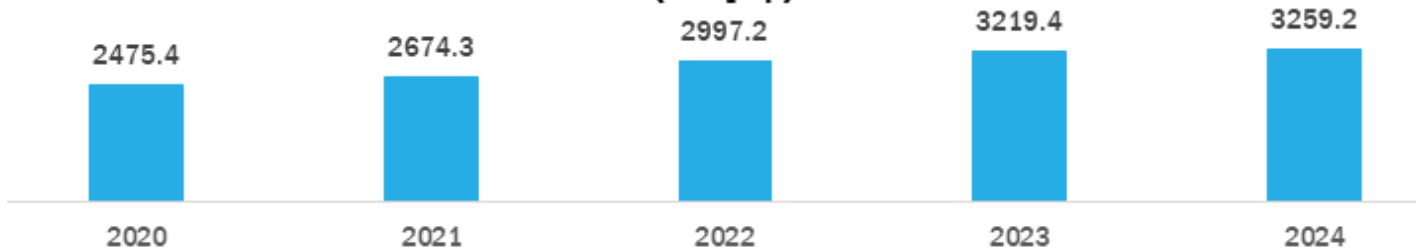
Շարժական կապի ծառայությունների շուկայի մասնաբաժինները (%)

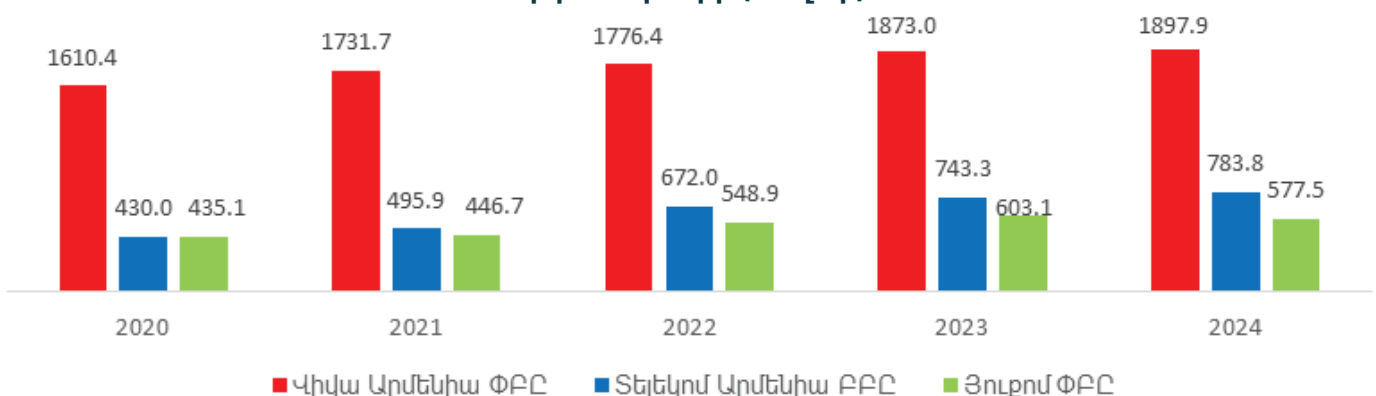
- Շարժական լայնաշերտ ինտերնետի բաժանորդների թվաքանակը 2024 թվականի տարեվերջին կազմել է 3 259 163, նախորդ տարվա համեմատ աճելով շուրջ շուրջ 39 716 բաժանորդով, իսկ բնակչության մեջ շարժական լայնաշերտ ինտերնետի բաժանորդների ներթափանցելիության մակարդակը (penetration rate) կազմել է 112,5%*: Ստորև բերված են շարժական լայնաշերտ ինտերնետի ծառայությունների շուկայի մասնաբաժիններն ու բաժանորդների թվաքանակի դինամիկան.

* Հաշվարկն իրականացվել է 5 տարեկանից բարձր բնակչության հաշվով:

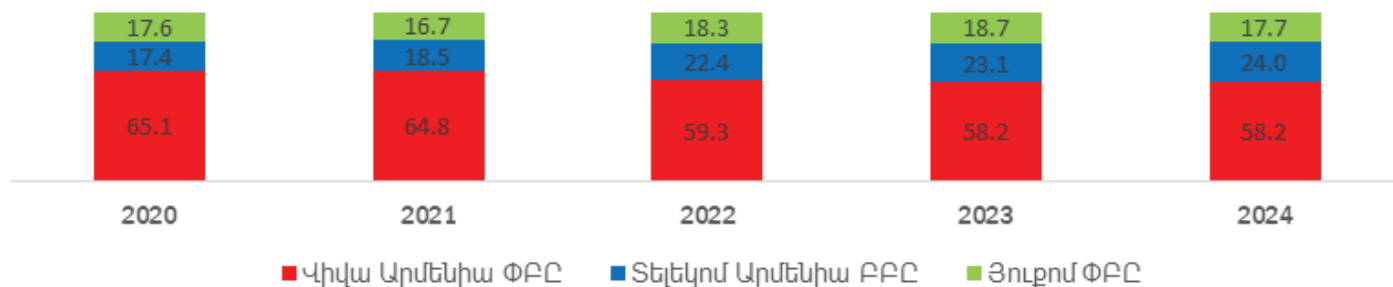
Շարժական լայնաշերտ ինտերնետի բաժանորդների ընդհանուր քանակը (հազար)

Շարժական լայնաշերտ ինտերնետի բաժանորդների քանակը՝ ըստ օպերատորների (հազար)

Շարժական լայնաշերտ ինտերնետի ծառայությունների շուկայի մասնաբաժինները (%)

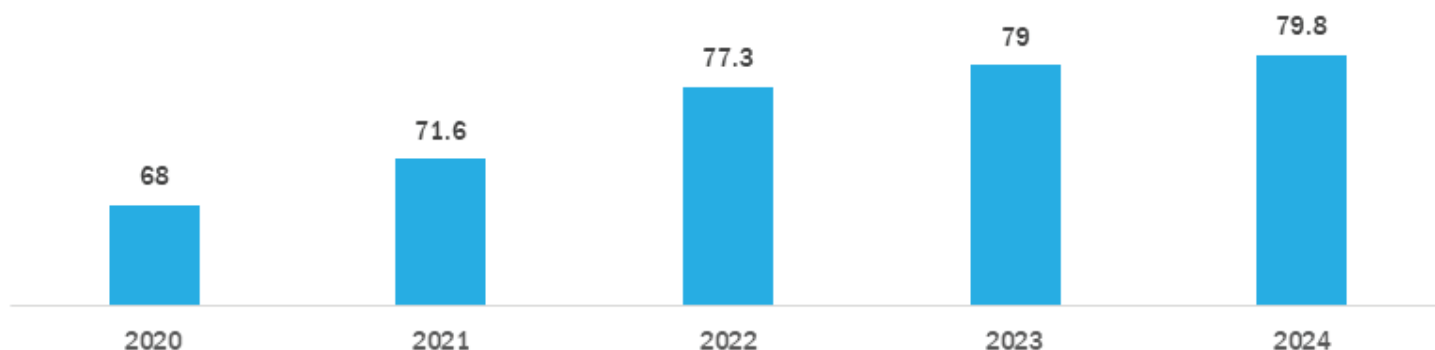
Նշված ծառայությունների շուկան 2020-2024 թվականների ընթացքում էական փոփոխությունների չի ենթարկվել, այդուհանդերձ, շուկայում նկատվում են որոշակի փոփոխություններ, շուկայի առավել փոքր մասնաբաժիններ ունեցող 2 («Տելեկոմ Արմենիա» և «Յուքոմ») օպերատորների մասնաբաժինների աճի առումով, ինչն արդյունավետ մրցակցության դրական ցուցիչ է:

2024 թվականի տարեվերջի դրությամբ շարժական կապի, ներառյալ՝ շարժական լայնաշերտ ինտերնետի ծառայությունների շուկայում գերակշռում են «Վիվա Արմենիա» ընկերության բաժանորդները (շուրջ 2,34 միլիոն կամ շարժական կապի ընդհանուր բաժանորդների 57,4%-ը): Նախորդ տարվա ընթացքում շարժական կապի առավել մեծ թվով բաժանորդներ ներգրավվել են «Վիվա Արմենիա» ընկերության կողմից (շուրջ 27,5 հազար), իսկ շարժական լայնաշերտ ինտերնետի բաժանորդներ՝ «Տելեկոմ Արմենիա» ընկերության կողմից (շուրջ 40,5 հազար):

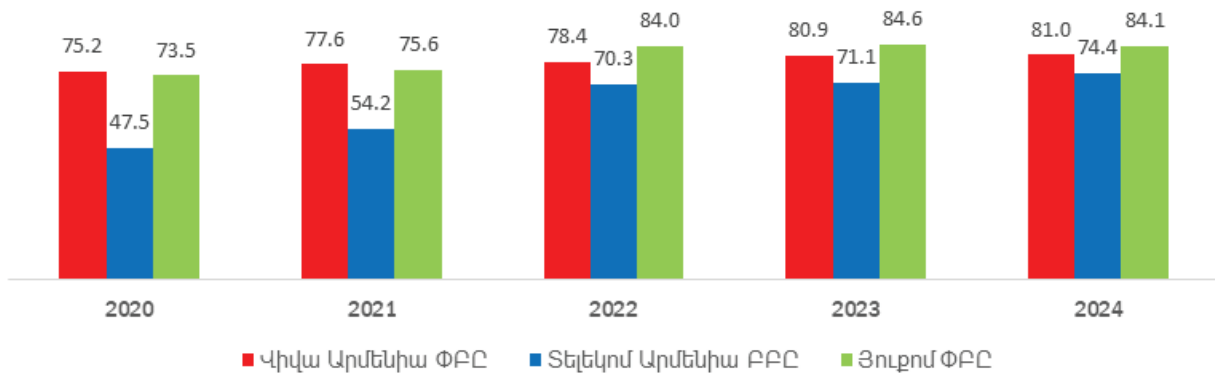
Շարժական կապի բոլոր երեք օպերատորների մոտ շարունակաբար աճում են շարժական լայնաշերտ ինտերնետի բաժանորդների կշիռները շարժական կապի բաժանորդների ընդհանուր քանակում: 2024 թվականի տարեվերջին շարժական կապի բաժանորդների ընդհանուր քանակի 79,8%-ը կազմում են շարժական լայնաշերտ ինտերնետի բաժանորդները: Նախորդ տարեվերջին այդ ցուցանիշը կազմում էր՝ 79% (դիագրամներն ստորև):

Ըստ յուրաքանչյուր օպերատորի շարժական կապի բաժանորդների քանակում շարժական լայնաշերտ ինտերնետի բաժանորդների կշիռը դիտարկելու պարագայում՝ շարժական լայնաշերտ ինտերնետի բաժանորդների կշռի առավել մեծ ցուցանիշ արձանագրվել է «Յուքոմ» ընկերության մոտ՝ 84,1%: Հատկանշական է, որ 2020-2024 թվականների ընթացքում տվյալ կշռի աճի առավել մեծ դինամիկա գրանցել է «Տելեկոմ Արմենիա» ընկերությունը:

Շարժական լայնաշերտ ինտերնետի բաժանորդների կշիռը շարժական կապի բաժանորդների ընդհանուր քանակում (%)

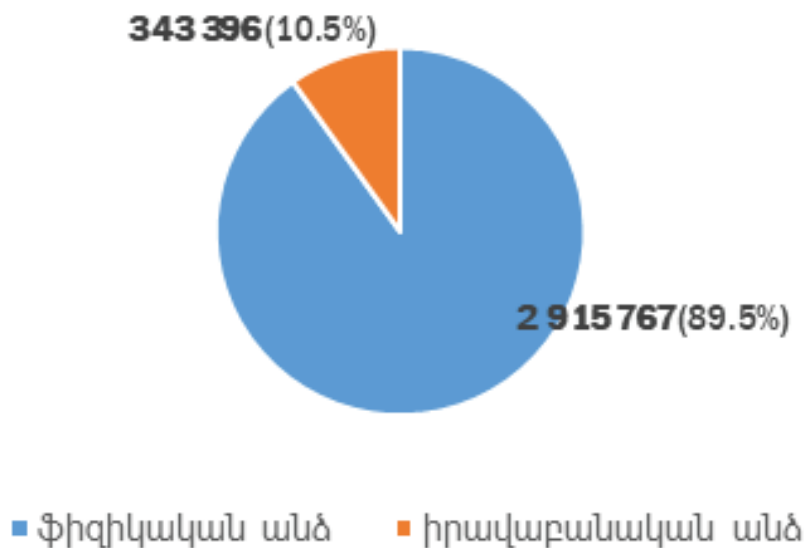
Յուրաքանչյուր օպերատորի շարժական լայնաշերտ ինտերնետի բաժանորդների կշիռը իր շարժական կապի բաժանորդների քանակում (%)

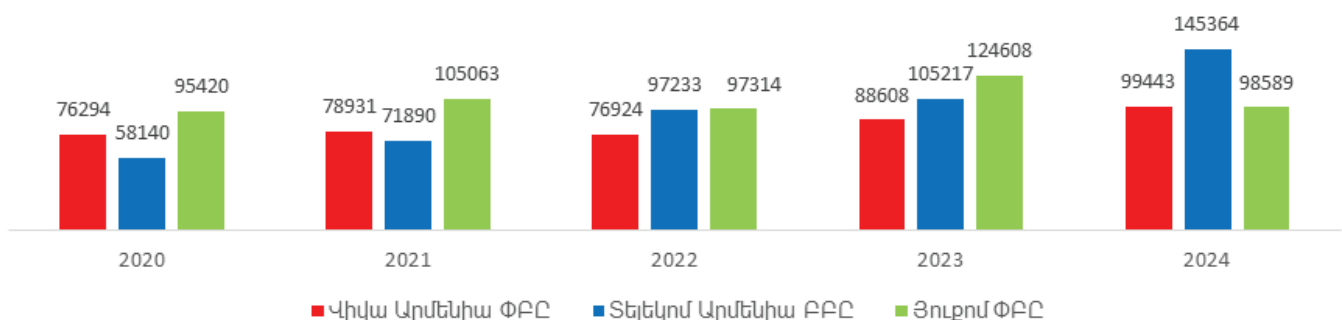
Շարժական լայնաշերտ ինտերնետի բաժանորդների 10.5%-ը կազմում են իրավաբանական անձինք (շուրջ 343,4 հազար), իսկ 89,5%-ը՝ ֆիզիկական անձինք (շուրջ 2 մլն 916 հազար):

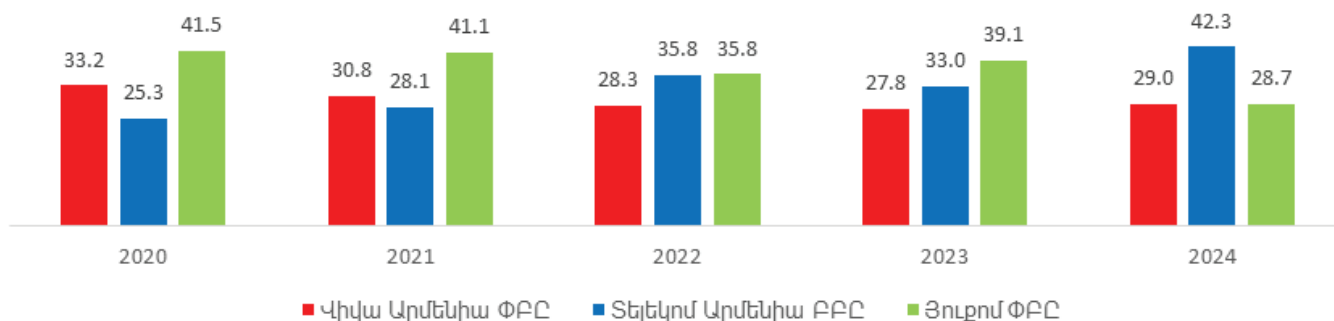
Շարժական լայնաշերտ ինտերնետի իրավաբանական անձ հանդիսացող /ԲԻԶՆԵՍ/ բաժանորդների քանակը 2023 թվականի տարեվերջի համեմատ աճել է 0,5%-ով, իսկ ֆիզիկական անձ հանդիսացող բաժանորդների քանակը՝ 7,8%-ով:

Շարժական լայնաշերտ ինտերնետի բաժանորդների քանակը՝ ըստ բաժանորդների տեսակի

Շարժական լայնաշերտ ինտերնետի իրավաբանական անձ /ԲԻԶՆԵՍ/ բաժանորդների քանակը՝ ըստ օպերատորների և սրանց մասնաբաժինների (%)

Շարժական լայնաշերտ ինտերնետի իրավաբանական անձ հանդիսացող /ԲԻՋՆԵՍ/ բաժանորդների մեջ գերակշռում են «Տեղեկում Արմենիա» ընկերության բաժանորդները (շուրջ 145 հազար՝ ընդհանուր /ԲԻՋՆԵՍ/ բաժանորդների 42.3%-ը) և 2023 թվականի ընթացքում ընկերության կողմից ներգրավվել է նաև առավել մեծ թվով շարժական լայնաշերտ ինտերնետի իրավաբանական անձ /ԲԻՋՆԵՍ/ բաժանորդներ (շուրջ 40,1 հազար):

Այսպիսով.

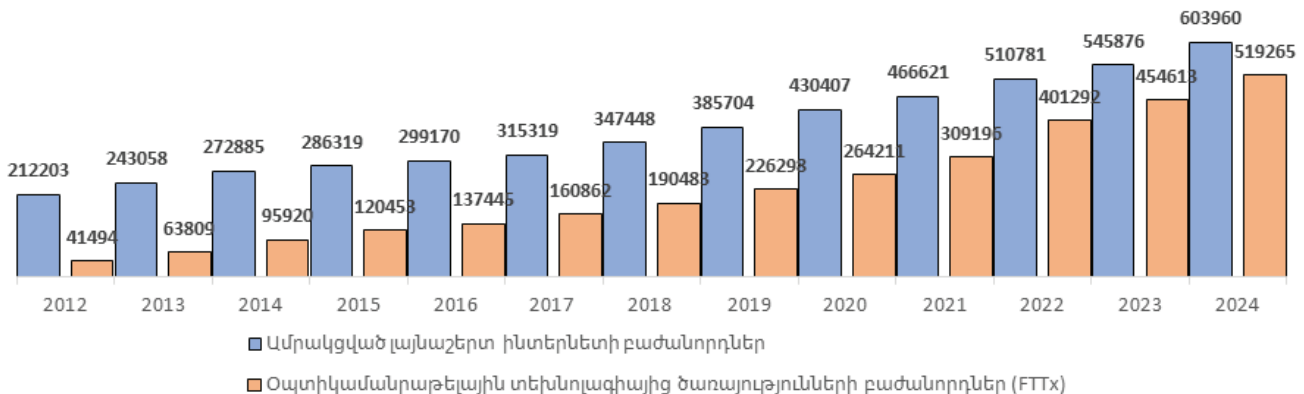
- 2024 թվականի տարեվերջի դրությամբ շարժական կապի, ներառյալ՝ շարժական լայնաշերտ ինտերնետի ծառայությունների առավել մեծ բաժանորդային բազա ունի «Վիճակ Արմենիա» ընկերությունը, որը նախորդ տարվա ընթացքում ներգրավվել է նաև շարժական կապի առավել մեծ թվով բաժանորդներ,
- նախորդ տարվա ընթացքում շարժական լայնաշերտ ինտերնետի առավել մեծ թվով բաժանորդներ ներգրավվել են «Տեղեկում Արմենիա» ընկերության կողմից,
- շարժական կապի բաժանորդների քանակում շարժական լայնաշերտ ինտերնետի բաժանորդների առավել մեծ կշռի ցուցանիշ ունի «Յուրքում» ընկերությունը, իսկ վերջին 5 տարիների ընթացքում տվյալ կշռի աճի առավել մեծ դինամիկա գրանցել է «Տեղեկում Արմենիա» ընկերությունը,
- շարժական լայնաշերտ ինտերնետի իրավաբանական անձ /ԲԻՋՆԵՍ/ բաժանորդների մեջ առավել մեծ բաժանորդային բազա ունի «Տեղեկում Արմենիա» ընկերությունը, որը նախորդ տարվա ընթացքում ներգրավվել է նաև առավել մեծ թվով շարժական լայնաշերտ ինտերնետի իրավաբանական անձ /ԲԻՋՆԵՍ/ բաժանորդներ:

Ամփոփելով, շարժական կապի ծառայությունների շուկայի զարգացման վերը նկարագրված միտումները, շուկայում առավել փոքր 2 օպերատորների մասնաբաժինների աճի դինամիկան, ինչպես նաև տվյալ շուկայի տարբեր սեգմենտներում շարժական կապի տարբեր օպերատորների առաջատար դիրքերն ու մասնաբաժինների աճի դինամիկան վկայում են նշված շուկայում առկա արդյունավետ և բարձր մրցակցային միջավայրի, իսկ շարունակաբար աճող շարժական լայնաշերտ ինտերնետի ծավալներն ու կշիռները՝ Նորագույն տեխնոլոգիաների կիրառման և ծառայությունների հասանելիության զարգացման արդյունավետության մասին:

Հանրային ամրակցված կապ.

- հանրապետությունում գործում է հանրային ամրակցված կապի 208 լիցենզավորված օպերատոր (169-ը՝ մարզերում և 39-ը՝ Երևանում), այդ թվում՝ ամրակցված հեռախոսակապի ծառայություններ մատուցող 13 օպերատոր, որոնցից 4-ը («Տելեկոմ Արմենիա», «Յուքոմ», «ՋիէնՍի-Ալֆա» և «Քրոսսսնեթ» ընկերություններ) ծառայություններ են մատուցում հանրային ամրակցված հեռախոսային ցանցի տարածաշրջանային (աշխարհագրական) կողերով: Նախորդ տարվա ընթացքում հանձնաժողովի կողմից լիցենզավորվել են 21 օպերատորներ՝ 1-ը Երևանում և 19-ը մարզերում, ինչպես նաև «Ստարլինկ ԷյԷմ» ընկերությունն ամբողջ հանրապետության տարածքում գործունեություն իրականացնելու նպատակով:
- ընդհանուր ամրակցված լայնաշերտ ինտերնետի բաժանորդների թվաքանակը 2024 թվականի տարեվերջին կազմել է 603 960, նախորդ տարվա համեմատ՝ աճելով շուրջ 10,6%-ով (58,1 հազար բաժանորդով), ինչը կանխատեսվել էր 2024 թվականի գործունեության ծրագրով:
- ընդհանուր ամրակցված լայնաշերտ ինտերնետ հասանելիության ծառայությունների մանրածախ շուկայում գերակշռել են օպտիկամանրաթելային (FTTx) տեխնոլոգիայից օգտվող բաժանորդները (519 264), որոնց տեսակարար կշիռը շարունակաբար աճում է և 2024 թվականի տարեվերջին կազմել է 86%: Նախորդ տարվա համեմատ օպտիկամանրաթելային հասանելիության բաժանորդների թվաքանակն աճել է 14,2%-ով (շուրջ 64,7 հազարով), ինչով պայմանավորված 11,6%-ով նվազել է լարային xDSL տեխնոլոգիայով ինտերնետի բաժանորդների թվաքանակը (ներկայումս կազմում է 44 957): Ստորև բերված են ամրակցված լայնաշերտ ինտերնետի (այդ թվում՝ օպտիկամանրաթելային) ծառայությունների շուկայի մասնաբաժիններն ու բաժանորդների թվաքանակի դինամիկան.

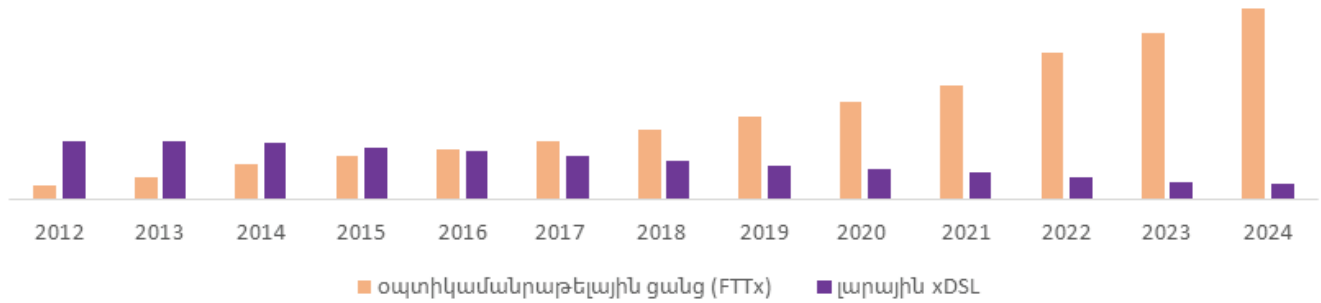
Ընդհանուր ամրակցված լայնաշերտ ինտերնետի և օպտիկամանրաթելային հասանելիությամբ ինտերնետի բաժանորդների քանակը

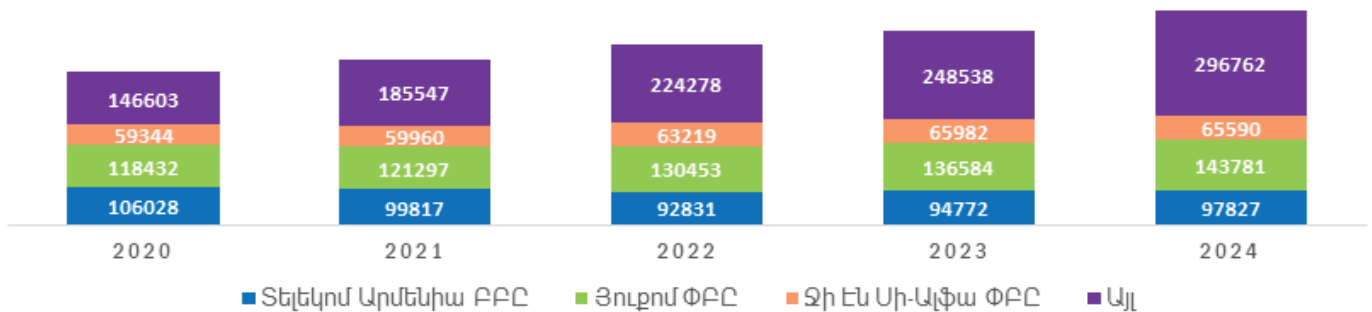
Օպտիկամանրաթելային հասանելիությամբ ինտերնետի բաժանորդների կշիռը ընդհանուր ամրակցված լայնաշերտ ինտերնետի բաժանորդների քանակում (%)

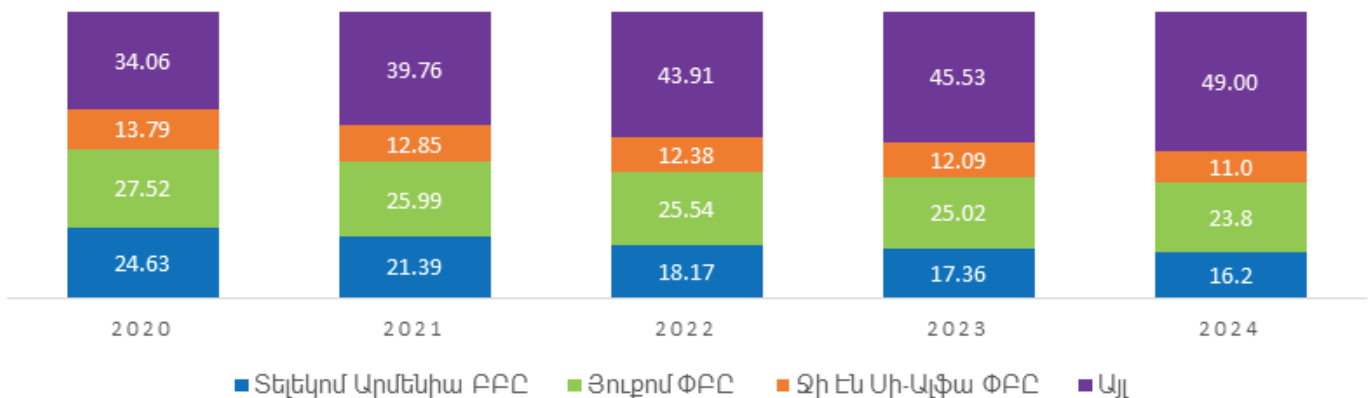
Օպտիկամանրաթելային ցանցով և xDSL տեխնոլոգիայով բաժանորդների քանակի համեմատական աղյուսակ 2012-2024 թվականներ

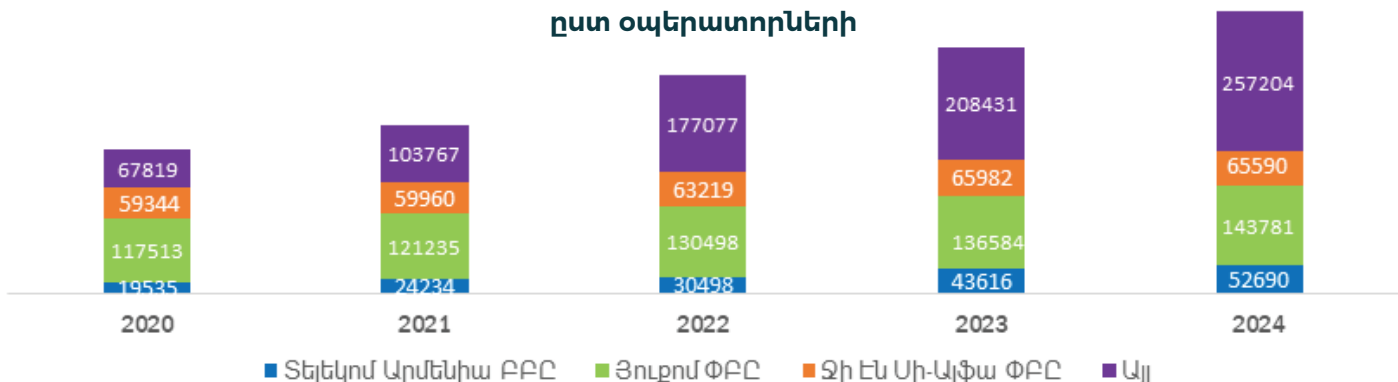
Ընդհանուր ամրակցված լայնաշերտ ինտերնետի բաժանորդների քանակը՝ ըստ օպերատորների

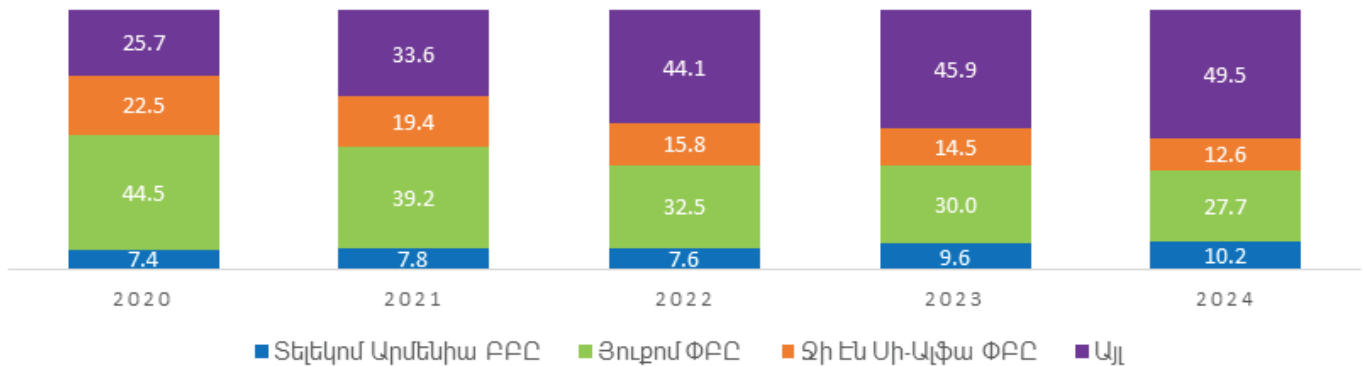
Ընդհանուր ամրակցված լայնաշերտ ինտերնետ ծառայությունների շուկայի մասնաբաժինները (%)

Օպտիկամանրաթելային հասանելիությամբ ինտերնետի բաժանորդների քանակը՝ ըստ օպերատորների

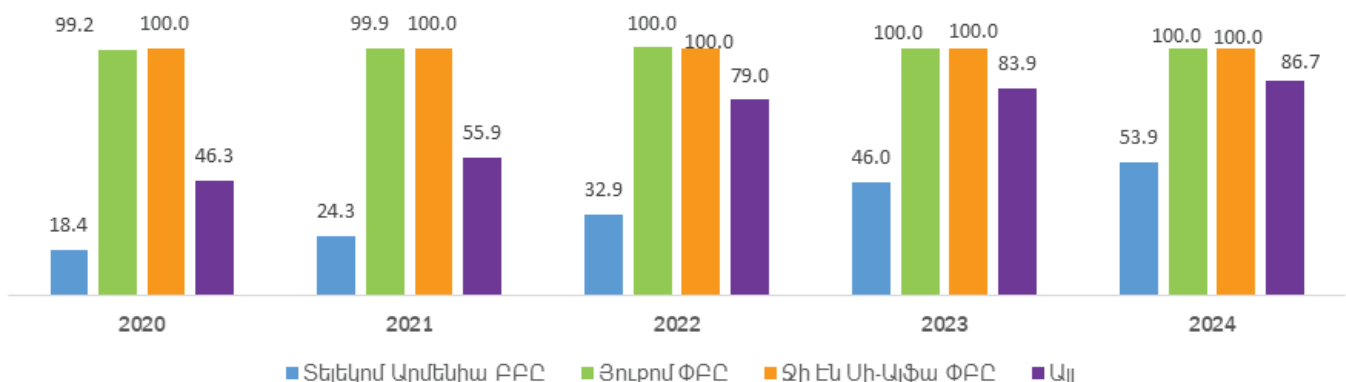
Օպտիկամանրաթելային հասանելիությամբ ինտերնետ ծառայությունների շուկայի մասնաբաժինները (%)

Ընդհանուր ամրակցված լայնաշերտ ինտերնետի՝ հատկապես օպտիկամանրաթելային հասանելիության ընդլայնմանը և բաժանորդների քանակի աճին զուգահեռ տվյալ բաժանորդների տեսակարար կշռում շարունակաբար աճում են նաև ամրակցված լայնաշերտ ինտերնետ ծառայություններ մատուցող և տվյալ շուկայում առավել փոքր մասնաբաժիններ ունեցող օպերատորների մասնաբաժինները և ներկայումս կազմում են տվյալ շուկայի շուրջ ½-ը՝ ինչը վկայում է ամրակցված լայնաշերտ և առավելապես օպտիկամանրաթելային տեխնոլոգիայի հիման վրա մատուցվող ինտերնետ հասանելիության ծառայությունների շուկայում առկա արդյունավետ մրցակության և դրա զարգացման դրական միտումների մասին:

«Յուլբոմ» և «ՋիԷնՍի-Ալֆա» ընկերությունների ամրակցված լայնաշերտ ինտերնետի բոլոր բաժանորդները օպտիկամանրաթելային հասանելիությամբ ինտերնետ ծառայությունների բաժանորդներ են, «Տեղեկում Արմենիա» ընկերության դեպքում ամրակցված լայնաշերտ ինտերնետի բաժանորդների 53,9%-ն է հանդիսանում օպտիկամանրաթելային հասանելիությամբ ինտերնետից օգտվող, իսկ ամրակցված լայնաշերտ ինտերնետ ծառայություններ մատուցող մյուս օպերատորների դեպքում՝ 86,7%-ը: Հատկանշական է, որ 2020-2024 թվականների ընթացքում բոլոր օպերատորների մոտ շարունակաբար աճում են օպտիկամանրաթելային հասանելիությամբ ինտերնետի բաժանորդների տեսակարար կշիռներն ընդհանուր ամրակցված լայնաշերտ ինտերնետի բաժանորդների քանակում (դիագրամները՝ ստորև):

Օպտիկամանրաթելային հասանելիությամբ ինտերնետի բաժանորդների տեսակարար կշիռը ընդհանուր ամրակցված լայնաշերտ ինտերնետի բաժանորդների քանակում՝ ըստ օպերատորների (%)

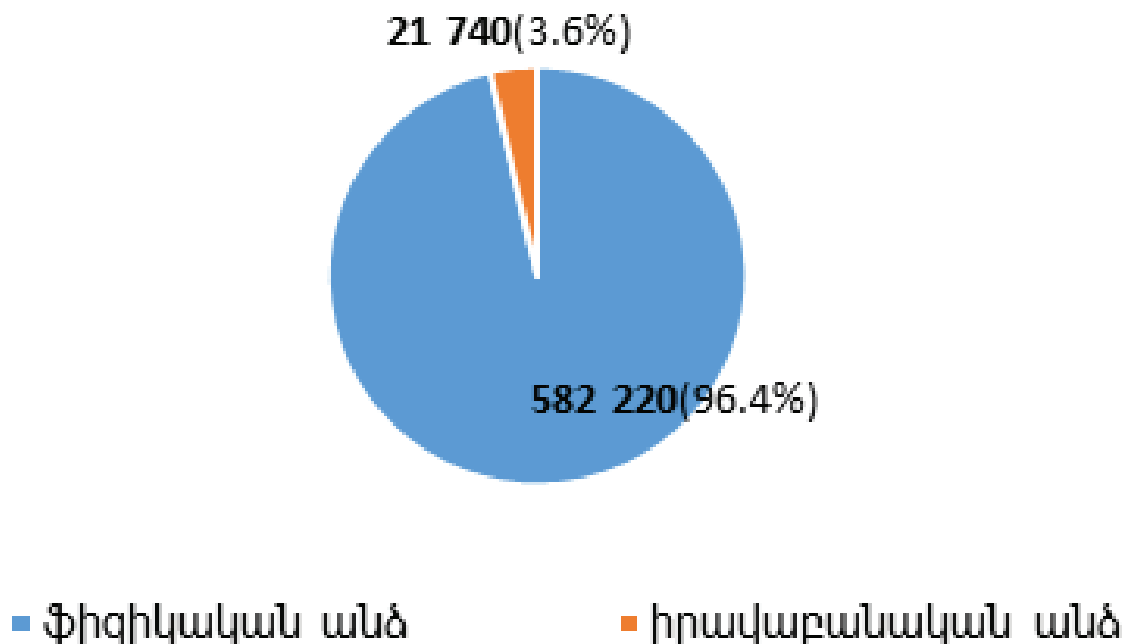
2024 թվականի տարեվերջի դրությամբ ընդհանուր ամրակցված լայնաշերտ (ներառյալ՝ օպտիկամանրաթելային հասանելիությամբ) ինտերնետ ծառայությունների շուկայում գերակշռում են «Յուքոմ» ընկերության բաժանորդները (շուրջ 144 հազար՝ շուկայի շուրջ ¼-ը), իսկ օպտիկամանրաթելային հասանելիությամբ ինտերնետի առավել շատ բաժանորդներ նախորդ տարվա ընթացքում ներգրավվել են «Տելեկոմ Արմենիա» ընկերության կողմից (շուրջ 9,1 հազար):

Ընդհանուր ամրակցված լայնաշերտ (ներառյալ՝ օպտիկամանրաթելային հասանելիությամբ) ինտերնետի բաժանորդների 3,6%-ը կազմում են իրավաբանական անձինք (շուրջ 21,8 հազար, որից 18,8 հազարը՝ օպտիկամանրաթելային հասանելիության), իսկ 96,4%-ը՝ ֆիզիկական անձինք (շուրջ 582,2 հազար, որից 500,5 հազարը՝ օպտիկամանրաթելային հասանելիության):

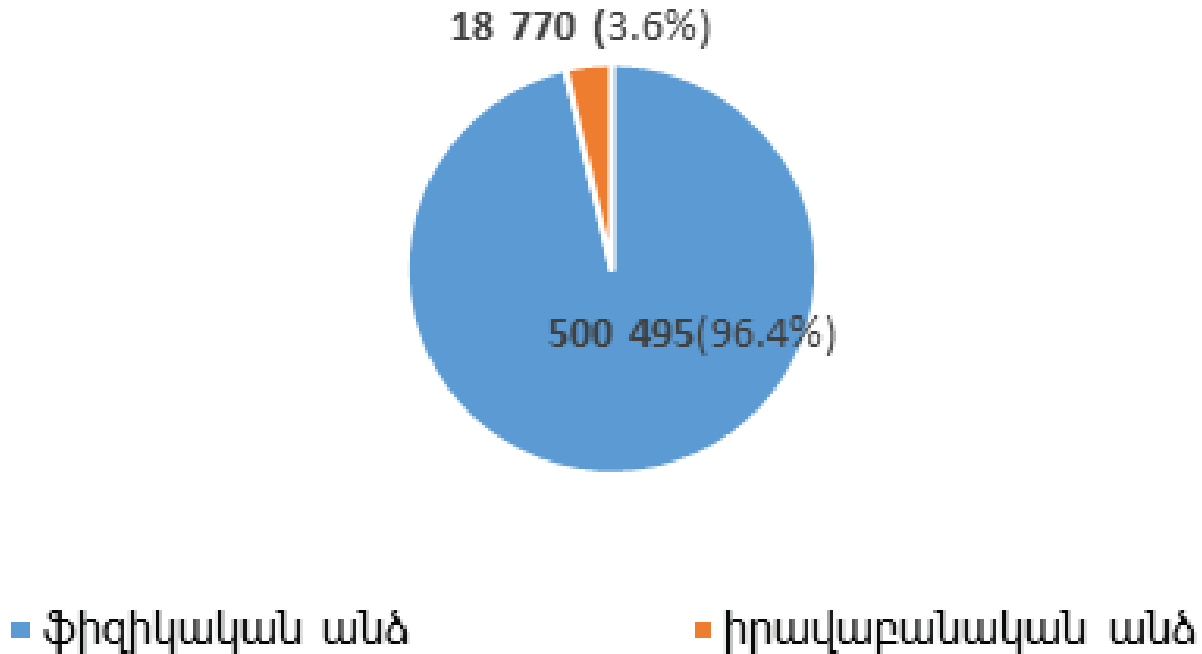
Ընդհանուր ամրակցված լայնաշերտ ինտերնետի իրավաբանական անձ հանդիսացող /ԲԻԶՆԵՍ/ բաժանորդների քանակը 2023 թվականի տարեվերջի համեմատ աճել է 14,5%-ով, իսկ ֆիզիկական անձ հանդիսացող բաժանորդների քանակը՝ 10,5%-ով:

Օպտիկամանրաթելային հասանելիությամբ ինտերնետի իրավաբանական անձ հանդիսացող /ԲԻԶՆԵՍ/ բաժանորդների քանակը 2023 թվականի տարեվերջի համեմատ աճել է 19,3%-ով, իսկ ֆիզիկական անձ հանդիսացող բաժանորդների քանակը՝ 14%-ով: Դիագրամները բերված են ստորև.

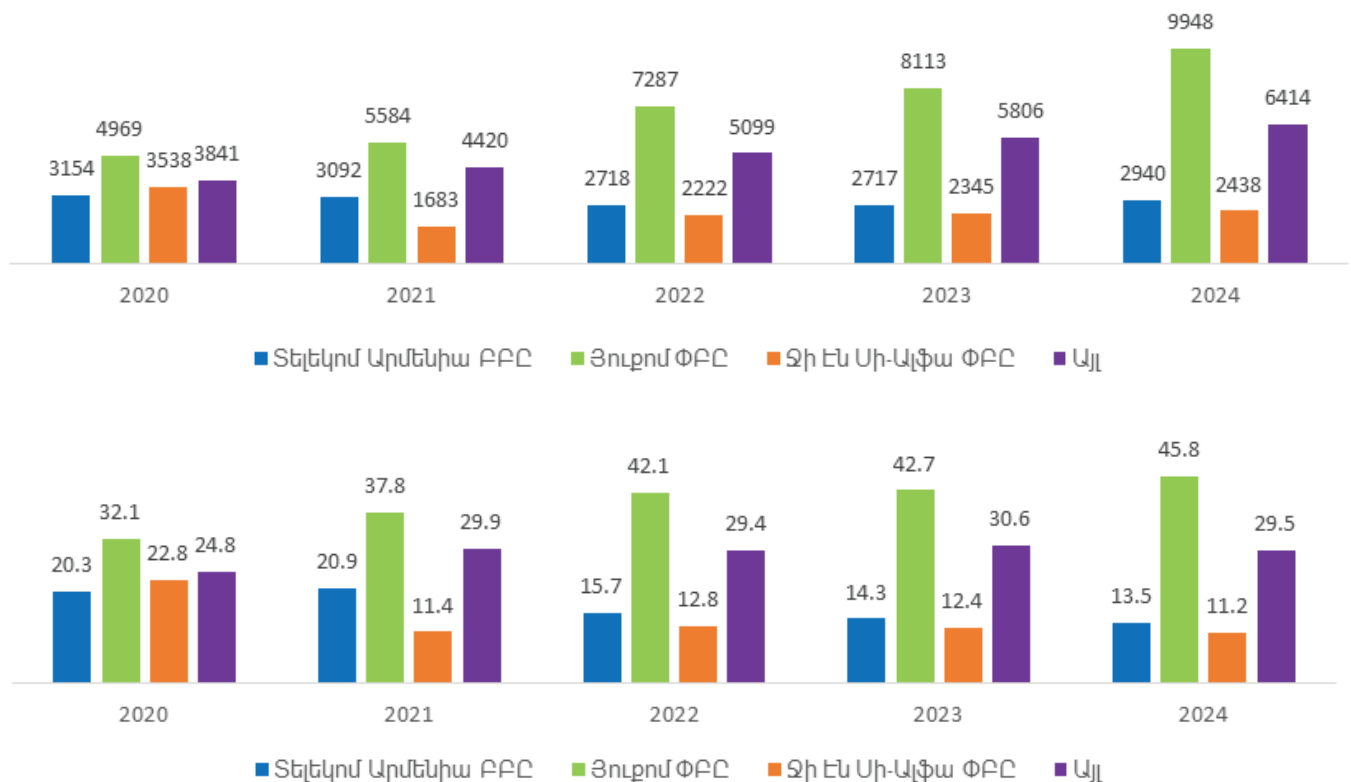
Ընդհանուր ամրակցված լայնաշերտ ինտերնետի բաժանորդների քանակը՝ ըստ բաժանորդների տեսակի

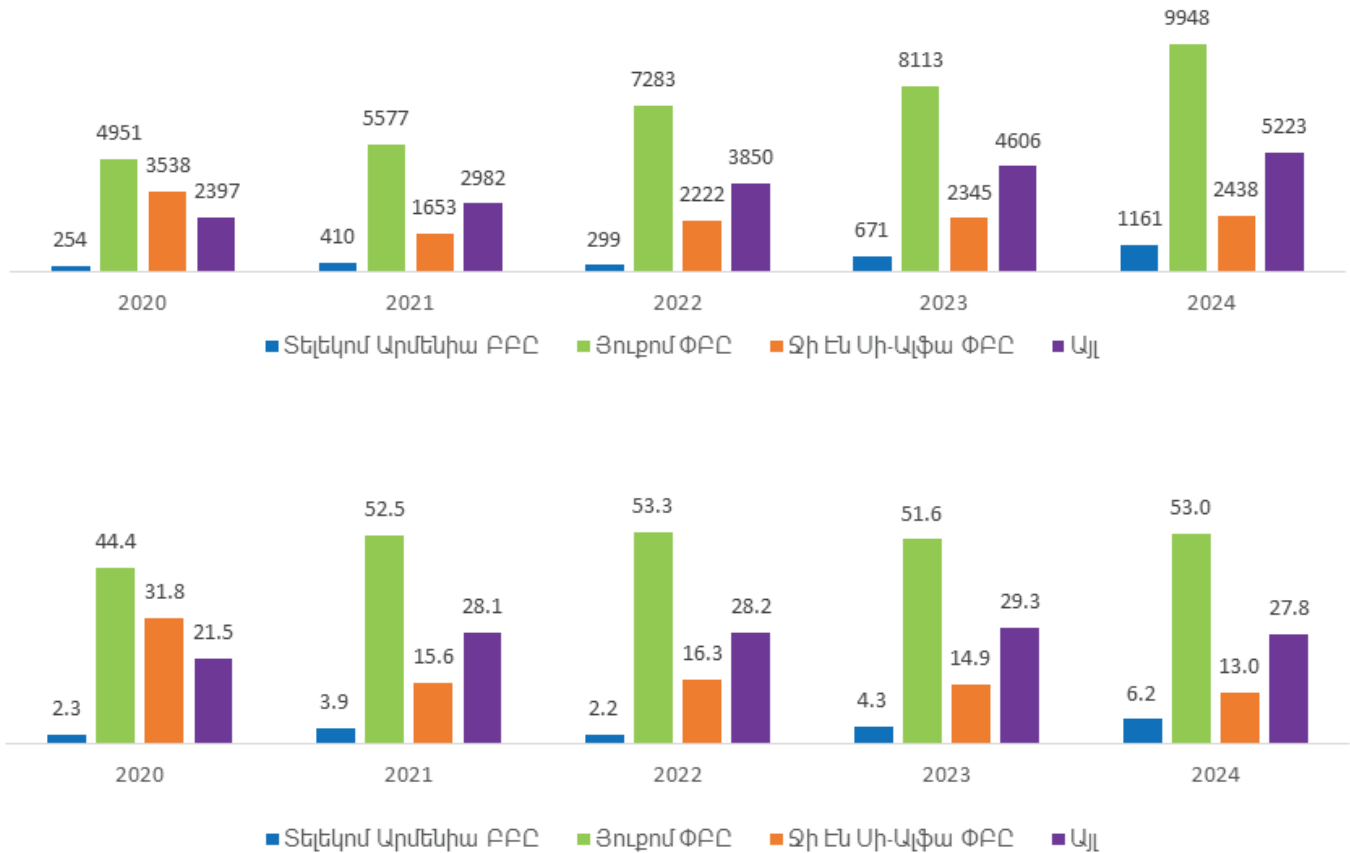
Օպտիկամանրաթելային հասանելիությամբ ինտերնետի բաժանորդների քանակը՝
ըստ բաժանորդների տեսակի

Ընդհանուր ամրակցված լայնաշերտ ինտերնետի իրավաբանական անձ /ԲԻԶՆԵՍ/
բաժանորդների քանակը՝ ըստ օպերատորների և նրանց մասնաբաժինների (%)

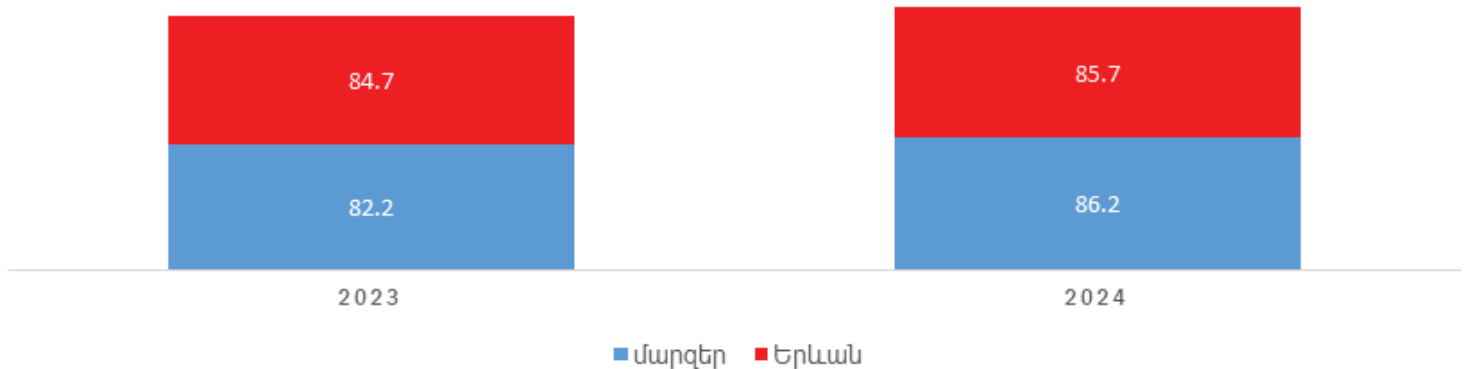
Օպտիկամանրաթելային հասանելիությամբ ինտերնետի իրավաբանական անձ /ԲԻԶՆԵՍ/ բաժանորդների քանակը՝ ըստ օպերատորների և նրանց մասնաբաժինների (%)

Ընդհանուր ամրակցված լայնաշերտ (ներառյալ՝ օպտիկամանրաթելային հասանելիությամբ) ինտերնետի իրավաբանական անձ /ԲԻԶՆԵՍ/ բաժանորդների մեջ գերակշռում են «Յուրբոմ» ընկերության բաժանորդները (շուրջ 9,9 հազար՝ շուկայի 45.8%-ից 53%-ը) և 2024 թվականի ընթացքում ընկերության կողմից ներգրավվել է նաև առավել շատ ամրակցված լայնաշերտ ինտերնետի իրավաբանական անձ /ԲԻԶՆԵՍ/ բաժանորդներ (1835 տնտեսվարող):

Հանրապետության մարզերում ընդհանուր ամրակցված լայնաշերտ ինտերնետի և օպտիկամանրաթելային հասանելիությամբ ինտերնետի բաժանորդների թվաքանակները նախորդ տարվա համեմատ աճել են համապատասխանաբար՝ 11.4%-ով և 16.9%-ով, իսկ Երևան քաղաքում՝ 9.7%-ով և 10.9%-ով: Այսինքն, ամրակցված լայնաշերտ (ներառյալ՝ օպտիկամանրաթելային հասանելիությամբ) ինտերնետի բաժանորդների աճը նախորդ տարվա համեմատ մարզային բնակավայրերում ավելին է, քան Երևանում, ինչը մարզերում ամրակցված լայնաշերտ ինտերնետ հասանելիության զարգացման դրական ցուցիչ է: Զուգահեռաբար, 2023 թվականի համեմատ, թե՛ մարզային բնակավայրերում և թե՛ Երևանում շարունակաբար աճում են նաև օպտիկամանրաթելային հասանելիությամբ ինտերնետի բաժանորդների կշիռներն ընդհանուր ամրակցված լայնաշերտ ինտերնետի բաժանորդների մեջ:

Օպտիկամանրաթելային հասանելիությամբ ինտերնետի բաժանորդների կշիռը ընդհանուր ամրակցված լայնաշերտ ինտերնետի բաժանորդների մեջ մարզերում և Երևանում (%)

Հանրապետության մարզային բնակավայրերի և Երևան քաղաքի բնակչության հարաբերակցության (63%/37%) համատեքստում պետք է նկատել, որ վերջին տարիներին մարզային բնակավայրերում ամրակցված լայնաշերտ ինտերնետ հասանելիության զարգացման դրական դինամիկայով պայմանավորված՝ ամրակցված լայնաշերտ (ներառյալ՝ օպտիկամանրաթելային հասանելիության) ինտերնետի բաժանորդների թվաքանակի մեջ շարունակաբար աճում է մարզային բնակավայրերի բաժանորդների կշիռը, որի արդյունքում ամրակցված լայնաշերտ ինտերնետի բաժանորդների բաշխվածությունը մարզային բնակավայրերում և Երևանում կազմում է 56,5%/43,5%: Նշված հանգամանքն ու 2023-2024 թվականներին մարզերում և Երևանում ամրակցված լայնաշերտ ինտերնետի (ներառյալ՝ օպտիկամանրաթելային հասանելիության) բաժանորդների, դրանցում մարզային բնակավայրերի բաժանորդների կշիռի և մարզերում դրանց աճերի տեմպերը վկայում են վերջին տարիներին հանրապետությունում (Երևանում և մարզերում) ամրակցված լայնաշերտ ինտերնետի հասանելիության համաչափ զարգացման և համադրելի բաշխվածության դրական դինամիկայի մասին:

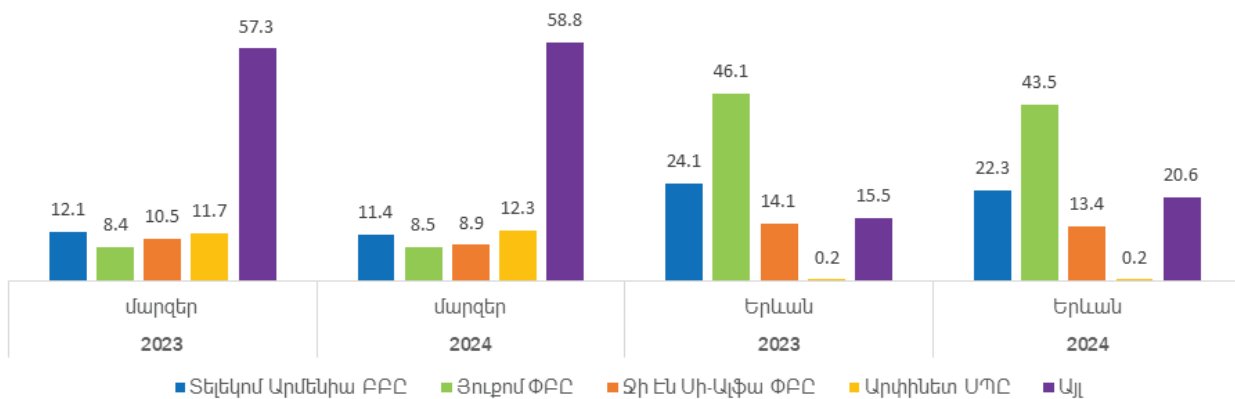
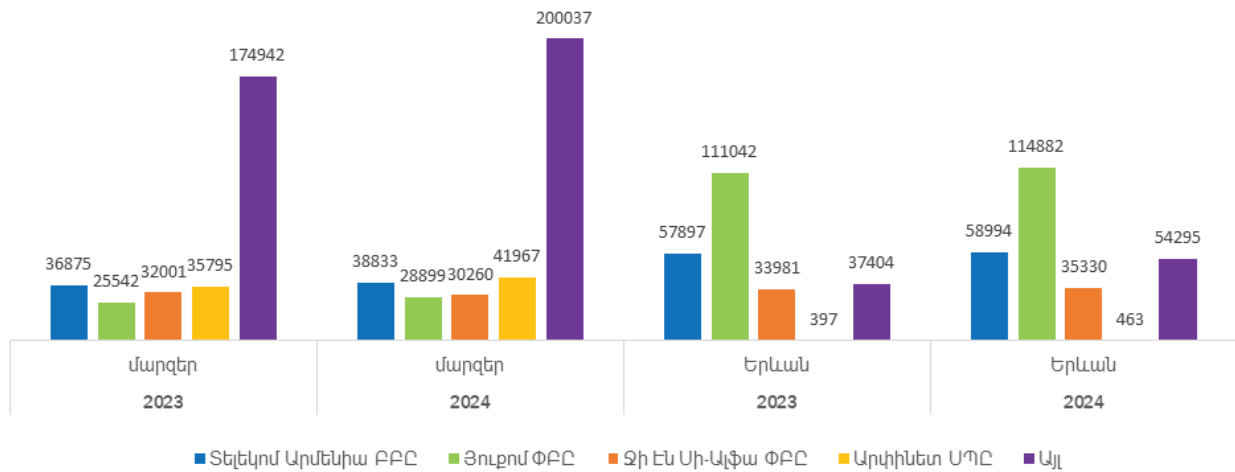
Ընդհանուր ամրակցված լայնաշերտ ինտերնետի բաժանորդների բաշխվածությունը մարզերում և Երևանում (բաժանորդների քանակ և հարաբերակցություն)

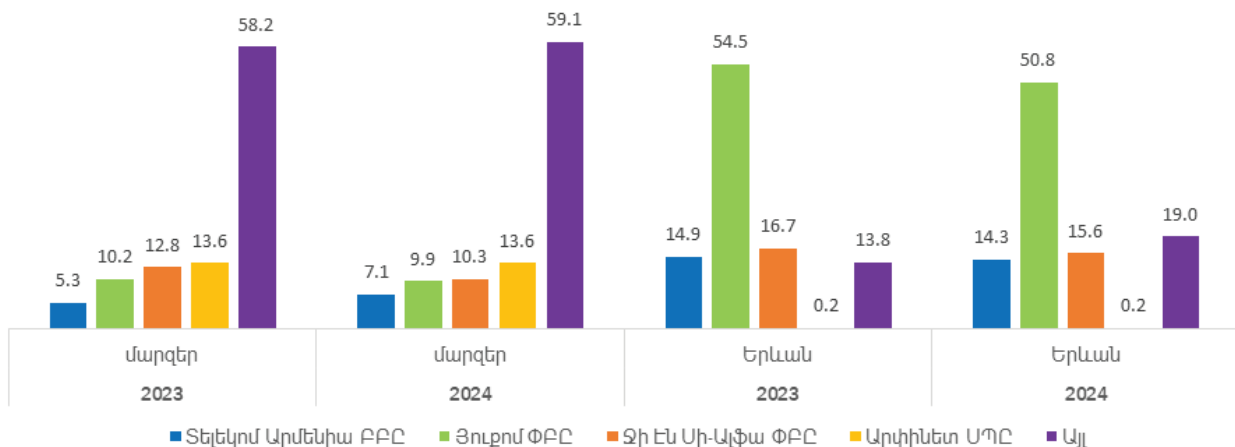
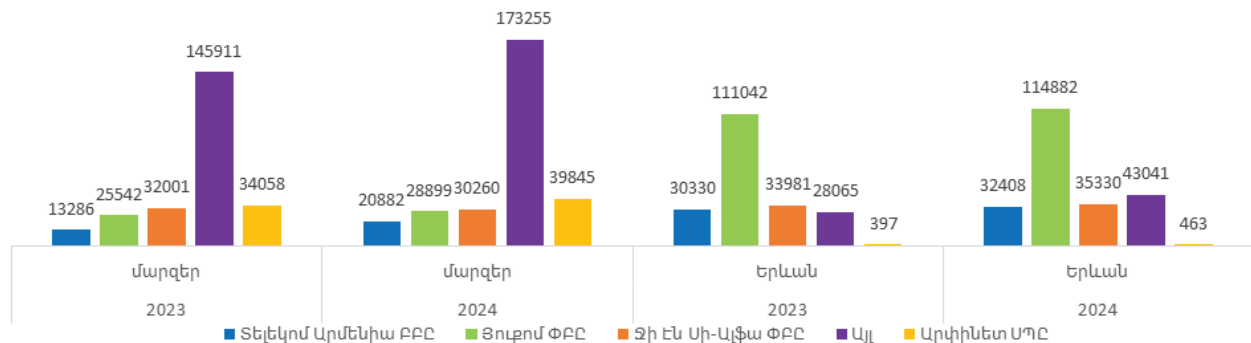
Օպտիկամանրաթելային հասանելիության ինտերնետի բաժանորդների բաշխվածությունը մարզերում և Երևանում (բաժանորդների քանակ և հարաբերակցություն)

Ընդհանուր ամրակցված լայնաշերտ ինտերնետի բաժանորդների բաշխվածությունը մարզերում և Երևանում (ըստ օպերատորների) և շուկայի մասնաբաժինները (%)

Օպտիկամանրաթելային հասանելիության ինտերնետի բաժանորդների բաշխվածությունը մարզերում և Երևանում (ըստ օպերատորների) և շուկայի

2024 թվականի տարեվերջի դրությամբ հանրապետության մարզերում, թե ընդհանուր ամրակցված լայնաշերտ, և թե օպտիկամանրաթելային հասանելիությամբ ինտերնետ ծառայությունների բաժանորդների թվերի մեջ առավել մեծ կշիռ են կազմում «Արփինետ» ընկերության բաժանորդները՝ համապատասխանաբար, շուրջ 42 հազար և 40 հազար կամ տվյալ շուկաների 12,3%-ը և 13,6%-ը:

Միաժամանակ, Երևանում ընդհանուր ամրակցված լայնաշերտ ինտերնետ ծառայությունների (ներառյալ՝ օպտիկամանրաթելային հասանելիությամբ ինտերնետի) բաժանորդների թվի մեջ գերակշռում են «Յուքում» ընկերության (շուրջ 115 հազար, կամ տվյալ շուկաների 43,5%-ը և 50,8%-ը) բաժանորդները:

Նախորդ տարվա ընթացքում հանրապետության մարզերում ընդհանուր ամրակցված լայնաշերտ ինտերնետ ծառայությունների առավել մեծ թվով բաժանորդներ է ներգրավել «Արփինետ» ընկերությունը (շուրջ 6,2 հազար), իսկ օպտիկամանրաթելային հասանելիությամբ ինտերնետի առավել մեծ թվով բաժանորդներ՝ «Տելեկոմ Արմենիա» ընկերությունը (շուրջ 7,6 հազար): Երևանում՝ ընդհանուր ամրակցված լայնաշերտ ինտերնետ (ներառյալ՝ օպտիկամանրաթելային հասանելիության) ծառայությունների առավել մեծ թվով բաժանորդներ ներգրավվել են «Յուքում» ընկերության կողմից (շուրջ 3,8 հազար):

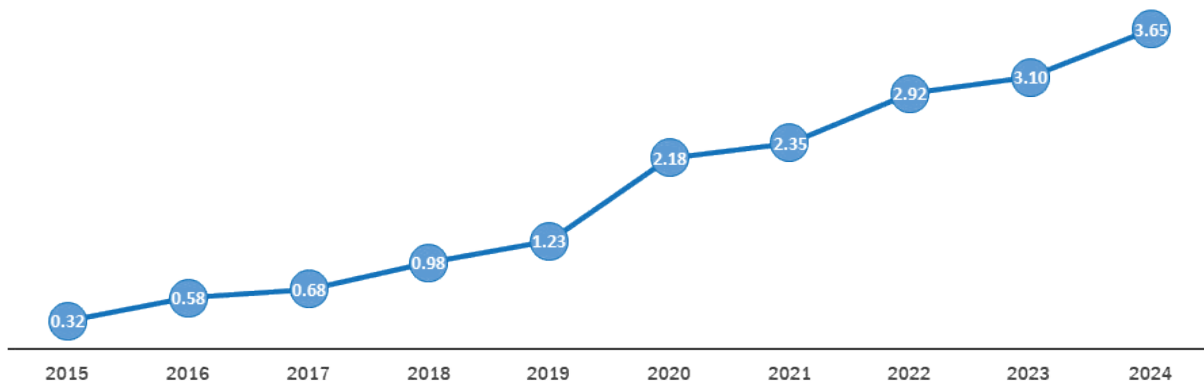
Այսպիսով.

- 2024 թվականի տարեվերջի դրությամբ ընդհանուր ամրակցված լայնաշերտ (ներառյալ՝ օպտիկամանրաթելային հասանելիությամբ) ինտերնետ ծառայությունների, ինչպես նաև տվյալ ծառայությունների իրավաբանական անձ /ԲԻԶՆԵՍ/ բաժանորդների առավել մեծ բաժանորդային բազա ունի «Յուքում» ընկերությունը,
- Նախորդ տարվա ընթացքում օպտիկամանրաթելային հասանելիությամբ ինտերնետի առավել շատ բաժանորդներ ներգրավվել են «Տելեկոմ Արմենիա» ընկերության կողմից,
- հանրապետության մարզերում՝ թե ընդհանուր ամրակցված լայնաշերտ, և թե օպտիկամանրաթելային հասանելիությամբ ինտերնետ ծառայությունների բաժանորդների թվերի մեջ առավել մեծ կշիռ են կազմում «Արփինետ» ընկերության բաժանորդները,
- ամրակցված կապի լայնաշերտ ինտերնետ ծառայությունների շուկայի բոլոր սեգմենտներում «ՋիԷՆՍի-Ալֆա» ընկերությունը շարունակաբար պահպանում է իր մրցակցային դիրքը,
- ընդհանուր ամրակցված լայնաշերտ ինտերնետի (ներառյալ՝ օպտիկամանրաթելային հասանելիությամբ) բաժանորդների տեսակարար կշռում շարունակաբար աճում են ամրակցված լայնաշերտ ինտերնետ ծառայություններ մատուցող և տվյալ շուկայում առավել փոքր մասնաբաժիններ ունեցող օպերատորների մասնաբաժինները:

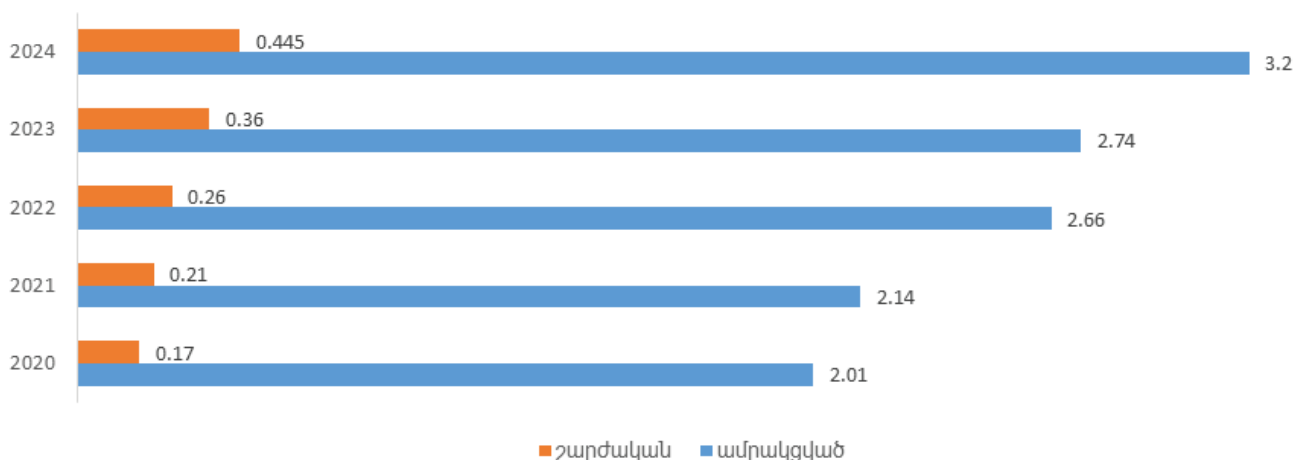
Ամփոփելով, ամրակցված կապի լայնաշերտ ինտերնետ ծառայությունների շուկայի զարգացման վերը նկարագրված միտումները, շուկայում առավել փոքր մասնաբաժին ունեցող օպերատորների մասնաբաժինների աճի դինամիկան, ինչպես նաև տվյալ շուկայի տարբեր սեգմենտներում ամրակցված կապի տարբեր օպերատորների առաջատար կամ մրցունակ դիրքերը վկայում են նշված շուկայում առկա արդյունավետ մրցակցության, դինամիկ զարգացող մրցակցային միջավայրի, իսկ հանրապետությունում (այդ թվում՝ առանձին վերցված Երևանում և մարզերում) ամրակցված լայնաշերտ ինտերնետի ծավալների, դրանցում օպտիկամանրաթելային տեխնոլոգիայի կշիռների աճի տեմպերը՝ հանրապետությունում (Երևանում և մարզերում) ամրակցված լայնաշերտ ինտերնետի հասանելիության համաչափ զարգացման տեմպերի՝ Նորագույն տեխնոլոգիաների կիրառման, ծառայությունների հասանելիության ընդլայնման արդյունավետության մասին:

- 2024 թվականին հանրապետությունում ընդհանուր (ամրակցված և շարժական կապ) լայնաշերտ ինտերնետի օգտագործման ծավալը կազմել է 3,65 Էկզաբայթ (նախորդ տարվա համեմատ աճելով 17,7%-ով), այդ թվում՝ ամրակցված լայնաշերտ ինտերնետինը՝ 3,2 Էկզաբայթ (աճելով 16,8%-ով), իսկ շարժական լայնաշերտ ինտերնետինը՝ 0,45 Էկզաբայթ (աճելով 25%-ով), ինչը կանխատեսվել էր 2024 թվականի գործունեության ծրագրով: Ընդհանուր (ամրակցված և շարժական կապ) լայնաշերտ ինտերնետի կապի օգտագործման ծավալի 87,7%-ը կազմում է ամրակցված լայնաշերտ ինտերնետի, իսկ 12,3%-ը՝ շարժական լայնաշերտ ինտերնետի օգտագործման ծավալները:

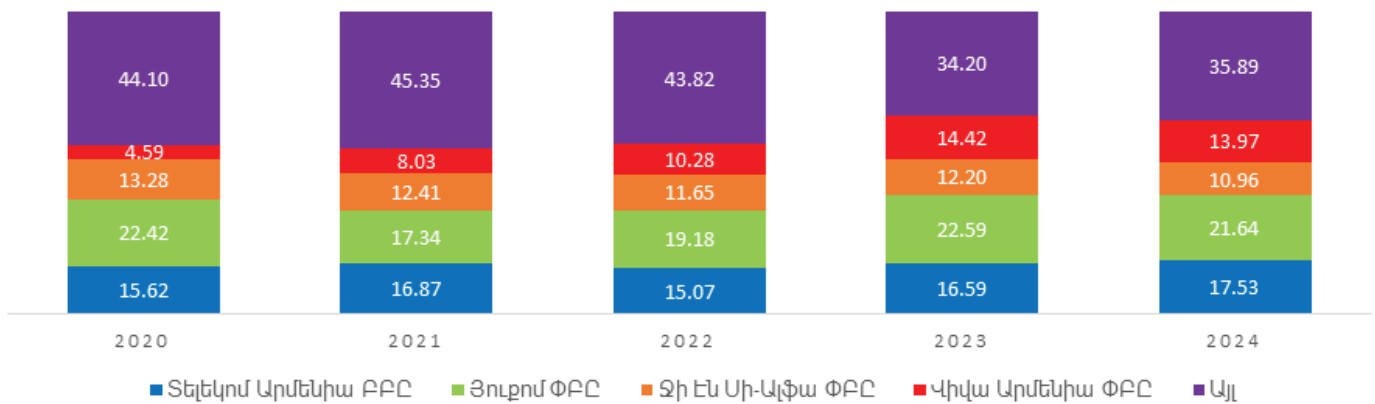
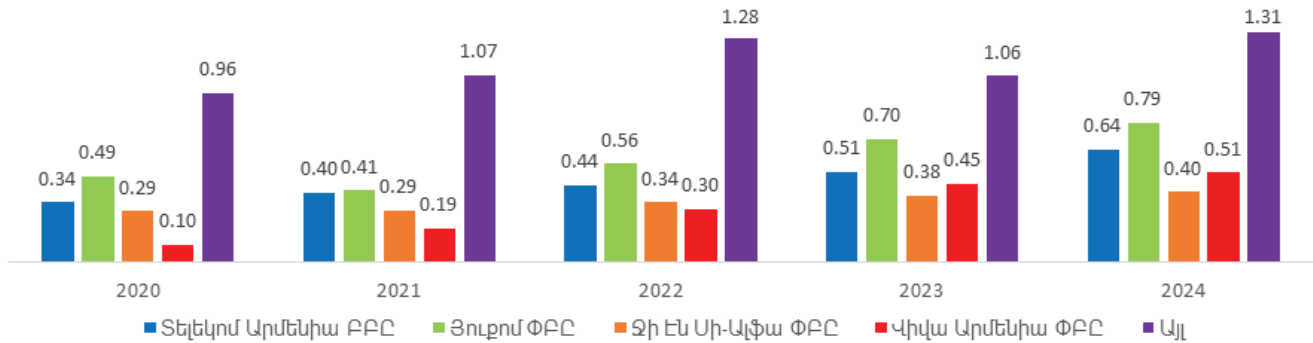
Ընդհանուր (ամրակցված և շարժական կապ) լայնաշերտ ինտերնետի օգտագործման ծավալները (Էկզաբայթ)

Ամրակցված և շարժական լայնաշերտ ինտերնետի օգտագործման կշիռները (հարաբերակցությունը, %)

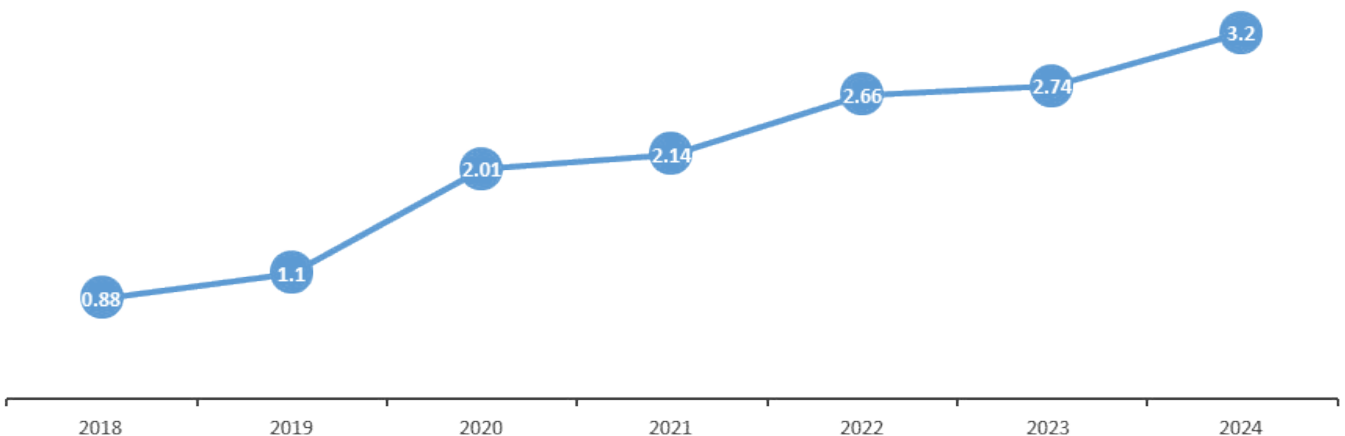

Ընդհանուր (ամրակցված և շարժական կապ) լայնաշերտ ինտերնետի օգտագործման ծավալները՝ ըստ օպերատորների (Էկզաբայթ) և օգտագործման ծավալում օպերատորների կշիռը (%)

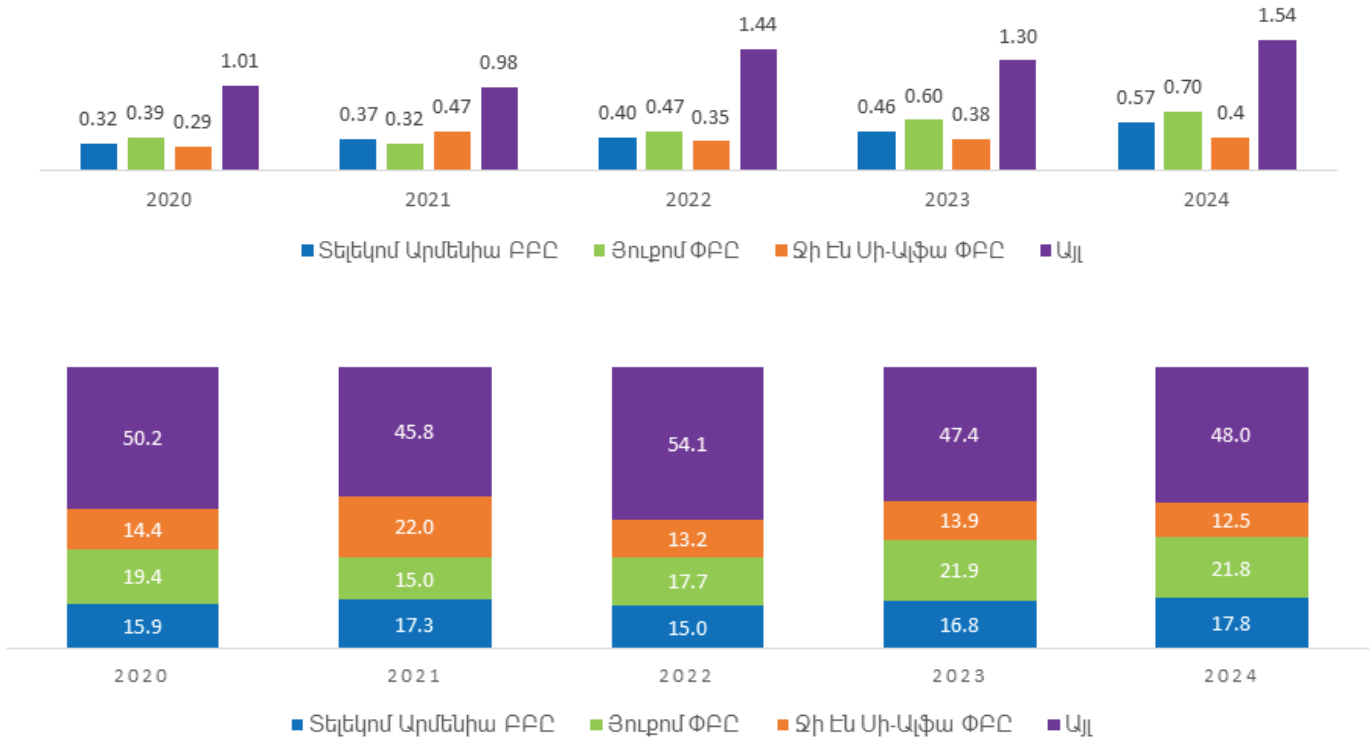

Ընդհանուր (ամրակցված և շարժական կապ) լայնաշերտ ինտերնետի օգտագործման ծավալում առավել մեծ մասնաբաժին է կազմում «Յուքոմ» ընկերության բաժանորդների կողմից օգտագործված ինտերնետի ընդհանուր ծավալը՝ ընդհանուր 0,79 Էկզաբայթ (21,6%-ը):

Ամրակցված լայնաշերտ ինտերնետի օգտագործման ծավալները (Էկզաբայթերով)

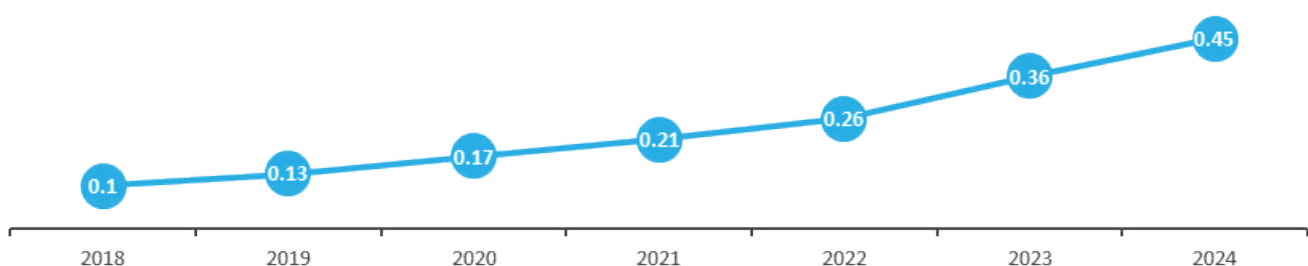
Ամրակցված լայնաշերտ ինտերնետի օգտագործման ծավալները՝ ըստ օպերատորների (Էկզաբայթ) և օգտագործման ծավալում օպերատորների կշիռը (%)

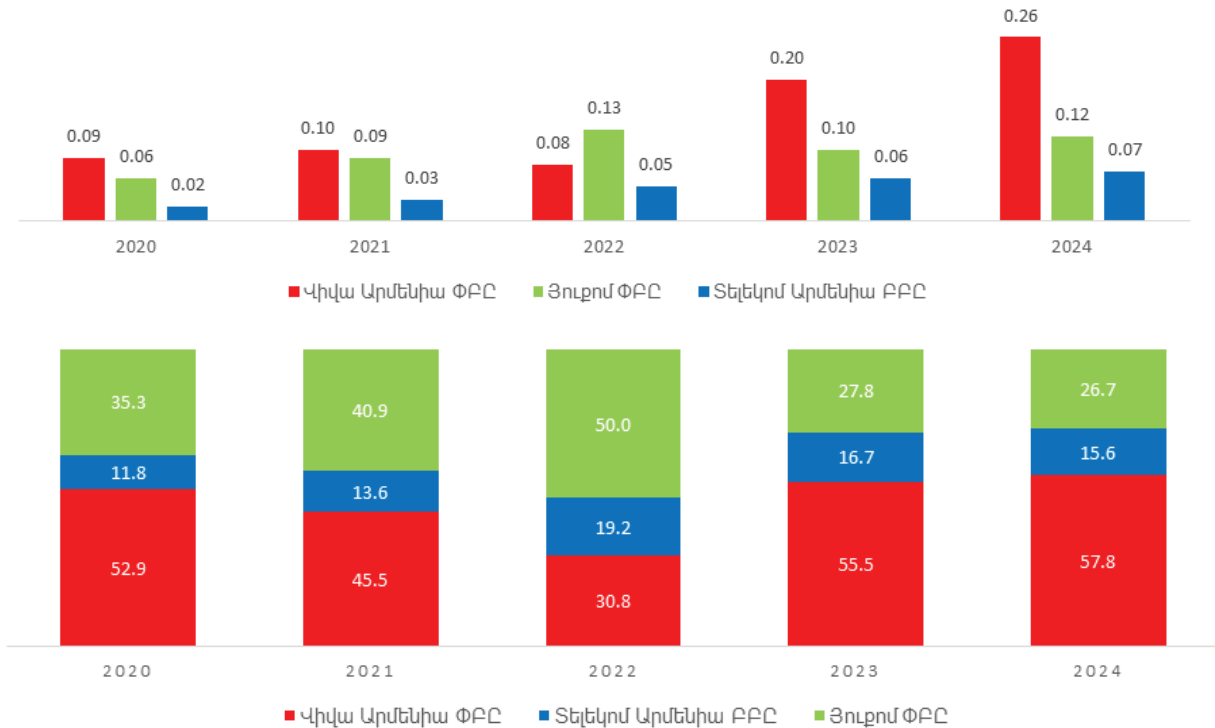
Ամրակցված լայնաշերտ ինտերնետի օգտագործման ընդհանուր ծավալում առավել մեծ մասնաբաժին է կազմում «Յուքոմ» ընկերության բաժանորդների կողմից օգտագործված ամրակցված լայնաշերտ ինտերնետի ընդհանուր ծավալը՝ ընդհանուր 0,7 Էկզաբայթ (21,8%-ը):

Ամրակցված լայնաշերտ ինտերնետի օգտագործման ծավալների աճին զուգահեռ, որը 2020-2024 թվականներին կազմել է ավելի քան 50%՝ շարունակաբար աճում է նաև դրանցում ամրակցված լայնաշերտ ինտերնետ ծառայություններ մատուցող և տվյալ շուկայում առավել փոքր մասնաբաժիններ ունեցող օպերատորների կշիռը, որոնց ընդհանուր մասնաբաժինը 2020-2024 թվականներին կազմել է ամրակցված լայնաշերտ ինտերնետի օգտագործման ծավալների ½-ը՝ ինչն ամրակցված լայնաշերտ (առավելապես՝ օպտիկամանրաթելային հասանելիությամբ) ինտերնետ ծառայությունների շուկայում մրցակցության, ենթակառուցվածքների ու ծառայությունների հասանելիության զարգացման դրական ցուցանիշ է:

Շարժական լայնաշերտ ինտերնետի օգտագործման ծավալները (Էկզաբայթերով)

Շարժական լայնաշերտ ինտերնետի օգտագործման ծավալները՝ ըստ օպերատորների (Էկզաբայթ) և օգտագործման ծավալներում օպերատորների կշիռը (%)

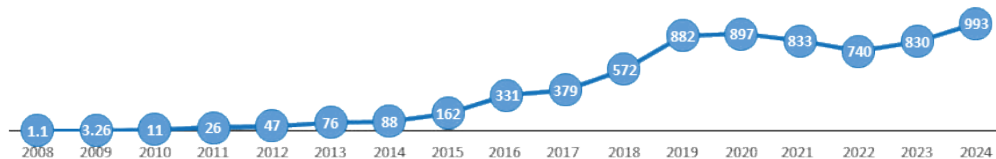

Շարժական լայնաշերտ ինտերնետի օգտագործման ընդհանուր ծավալում առավել մեծ մասնաբաժին է կազմում «Վիվա Արմենիա» ընկերության բաժանորդների կողմից օգտագործված շարժական լայնաշերտ ինտերնետի ընդհանուր ծավալը՝ ընդհանուր 0,26 Էկզաբայթ (57,8%-ը):

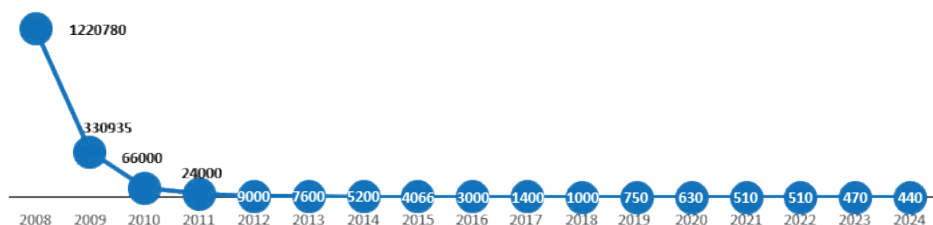
Նկատենք, որ 2020-2024 թվականներին էապես աճել են շարժական լայնաշերտ ինտերնետի օգտագործման ծավալները՝ ավելի քան 2,5 անգամ:

- 2024 թվականի տարեվերջի դրությամբ միջազգային «ԱՅՓԻ» տարանցման հոսքերի թողունակությունը հանրապետությունում կազմել է շուրջ 993 Գբիթ/վ, որն աճել է 19,6%-ով, ինչով պայմանավորված՝ 6,4%-ով նվազել է 1 Մբիթ/վ արագությամբ տարանցիկ «ԱՅՓԻ» հոսքի միջին շուկայական (մեծածախ) գինը՝ կազմելով 430 դրամ (դիագրամները՝ ստորև):

Միջազգային IP տարանցման ծառայության հոսքերի թողունակությունը (Գբիթ/վ)

Միջազգային IP տարանցման ծառայության (մեծածախ) գնի դինամիկան (1 Մբիթ/վ դրամ)

5 ՓՈՍՏԱՅԻՆ ԿԱՊԻ ԲՆԱԳԱՎԱՌ

«Փոստային կապի մասին» օրենքի համաձայն՝ 2007 թվականից սկսած հանձնաժողովին է վերապահվել նաև փոստային կապի ունիվերսալ ծառայությունների սակագների սահմանման (վերանայման) իրավասությունը:

2023 թվականի հունիսի 14-ից ուժի մեջ մտած «Փոստային կապի մասին» օրենքի փոփոխությամբ (182-րդ հոդվածի 10-րդ մաս) սահմանվել է, որ հանձնաժողովը հաստատում է փոստային կապի ունիվերսալ ծառայությունների մատուցման սակագների հաշվարկման մեթոդիկան, ինչպես նաև հիշյալ օրենքով փոփոխություն է կատարվել նաև սակագնային կարգավորման ենթակա ունիվերսալ ծառայությունների ցանկում: Մասնավորապես, փոստային կապի ունիվերսալ ծառայությունների շրջանակը կրճատվել է՝ սահմանափակվելով ներհանրապետական հասարակ և գրանցված նամակագրական թղթակցության (նամակներ, փոստային բացիկներ, փաթեթներ և փոքր փաթեթներ) առաքման ծառայություններով, իսկ ներհանրապետական մինչև 20 կիլոգրամ քաշով ծանրոցների, գյուղական բնակավայրերում պաշտոնական պարբերականների և «Փաստաթղթերի հատուկ առաքման մասին» օրենքով սահմանված փաստաթղթերի հատուկ առաքման ծառայությունները հանվել են ունիվերսալ ծառայությունների ցանկից և այլևս չեն հանդիսանում սակագնային կարգավորման ենթակա ծառայություններ: Հաշվի առնելով վերը նշվածը՝ մշակվել է փոստային կապի ունիվերսալ ծառայությունների մատուցման սակագների հաշվարկման մեթոդիկան, լրամշակել են փոստային կապի ազգային օպերատորի կողմից մատուցվող փոստային կապի ունիվերսալ ծառայությունների մատուցման սակագների սահմանման ու վերանայման գործող կարգը, ինչպես նաև «Հայփոստ» փակ բաժնետիրական ընկերության կողմից հանձնաժողով ֆինանսատնտեսական հաշվետվությունների ներկայացման ձևերը և կարգը՝ վերջիններս համապատասխանեցնելով «Փոստային կապի մասին» օրենքի պահանջներին և հանրային ծառայությունների կարգավորվող այլ ոլորտներում գործող միասնական կարգավորումներին:

6 ԿԱՐԳԱՎՈՐՎՈՂ ԸՆԿԵՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ

ՖԻՆԱՆՍԱՆՏԵՍԱԿԱՆ ԳՈՐԾՈՒՆԵՐՈՒԹՅԱՆ ՎԵՐԼՈՒԾՈՒԹՅՈՒՆ

Կարգավորվող ընկերությունների կողմից հանձնաժողով ներկայացվող ֆինանսական հաշվետվությունների վերլուծության արդյունքները հիմք են հանդիսանում կարգավորմանը վերաբերող հիմնավորված որոշումների ընդունման, սակագների սահմանման ու վերանայման, ներդրումային ծրագրերի իրականացման ընթացքի գնահատման և լիցենզիայի պայմանների վերահսկման համար, ինչպես նաև հնարավորություն են տալիս ձևավորել կարգավորվող ընկերությունների ֆինանսատնտեսական ցուցանիշների համապատասխան վիճակագրական բազա:

2024 թվականի ընթացքում Էներգետիկայի բնագավառի և ջրային ոլորտի կարգավորվող ընկերությունները, «Հայփոստ», «Հարավկովկասյան երկաթուղի» փակ բաժնետիրական և «Տելեկոմ Արմենիա» բաց բաժնետիրական ընկերությունները հանձնաժողովի սահմանած ձևերով և պարբերականությամբ ներկայացրել են ֆինանսական հաշվետվություններ, որոնց հիման վրա կատարվել է վերջիններիս ֆինանսական վիճակի և գործունեության արդյունքների վերլուծություն:

Երաշխավորված մատակարարի հետ Էլեկտրաէներգետիկական մանրածախ շուկայում պայմանագիր կնքած սպառողների կողմից սպառված Էլեկտրաէներգիայի դիմաց գումարների հավաքագրման և Էլեկտրաէներգետիկական համակարգի արտադրող կայաններին և ծառայություններ մատուցող ընկերություններին «Հայաստանի Էլեկտրական ցանցեր» փակ բաժնետիրական ընկերության կողմից սահմանված կարգով և ժամկետներում վճարումների գործընթացը վերահսկելու նպատակով հանձնաժողովն ամսական արդյունքներով ստացել, վերլուծել և ամփոփել է «Հայաստանի Էլեկտրական ցանցեր» փակ բաժնետիրական ընկերության հատուկ հաշիվներում դրամական միջոցների շարժի վերաբերյալ տեղեկատվությունը:

Միաժամանակ, Էլեկտրաէներգետիկական մեծածախ շուկայում հաշվեկշռման ծառայություն մատուցող արտադրողի («Երևանի Զերմաէլեկտրակենտրոն» փակ բաժնետիրական ընկերություն) հատուկ հաշվում դրամական միջոցների մուտքերի և ելքերի շրջանառության, ինչպես նաև վերջինիս կողմից երկրորդային և երրորդային պահուստ ապահովող արտադրողներից («ՀրազՋԷԿ» բաց բաժնետիրական ընկերություն և «Գազպրոմ Արմենիա» փակ բաժնետիրական ընկերության «Հրազդան-5» կայան) ձեռքբերված հզորության (Էլեկտրական Էներգիայի) դիմաց վճարումների կատարման ժամկետների նկատմամբ՝ Էլեկտրաէներգետիկական մեծածախ շուկայի առևտրային կանոններով սահմանված կարգավորումներին համապատասխանությունը վերահսկելու նպատակով, հանձնաժողովն ամսական արդյունքներով ստացել, վերլուծել և ամփոփել է նաև «Երևանի Զերմաէլեկտրակենտրոն» փակ բաժնետիրական ընկերության հատուկ հաշիվներում դրամական միջոցների շարժի վերաբերյալ տեղեկատվությունը:

Էլեկտրաէներգետիկական, գազամատակարարման համակարգերի և ջրային ոլորտի կարգավորվող ընկերությունների գործունեության մասին հանրությանն իրազեկելու նպատակով 2024 թվականին ևս ամփոփվել է հիշյալ ընկերությունների կողմից ներկայացվող տեխնիկատնտեսական տեղեկատվությունը և հրապարակվել հանձնաժողովի պաշտոնական ինտերնետային կայքում:

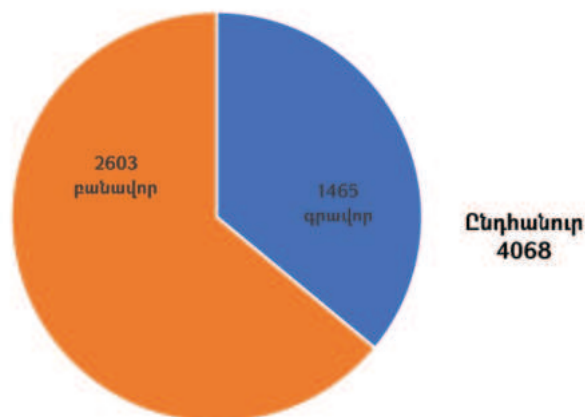
7 ՍՊԱՌՈՂՆԵՐԻ ՇԱՀԵՐԻ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

7.1 ՍՊԱՌՈՂՆԵՐԻ ԴԻՄՈՒՄՆԵՐԻ ՔՆՆԱՐԿՈՒՄ

Հանձնաժողովը, հավատարիմ մնալով սպառողներին հուզող հարցադրումներին պատշաճ պարզաբանումներ, իսկ դիմում-բողոքներին՝ առավել արդյունավետ լուծումներ առաջարկելու իր որդեգրած քաղաքականությանը, 2024 թվականին ևս սպառողներից ստանալով հանրային ծառայությունների ոլորտում հնարավոր իրավախախտման վերաբերյալ դիմում-բողոքներ, դրանք քննարկել է «Հանրային ծառայությունները կարգավորող մարմնի մասին» օրենքով սահմանված կարգով և ժամկետներում:

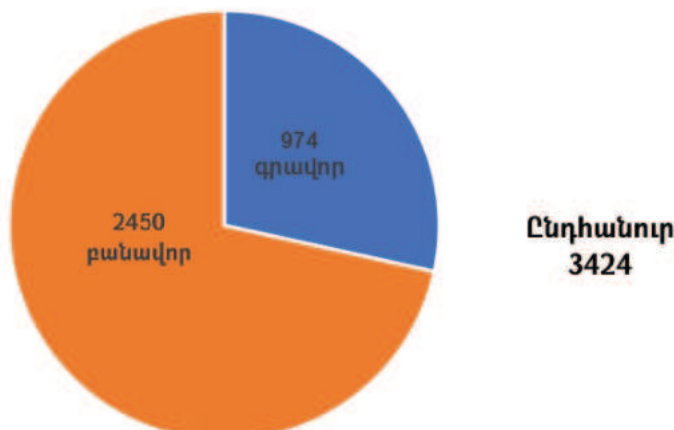
Հաշվետու տարում հանձնաժողով է ներկայացվել 4068 դիմում-բողոք, որոնցից 1465-ը՝ գրավոր, իսկ 2603-ը՝ բանավոր:

2024 թվականին հանձնաժողով ներկայացված դիմում-բողոքների քանակները

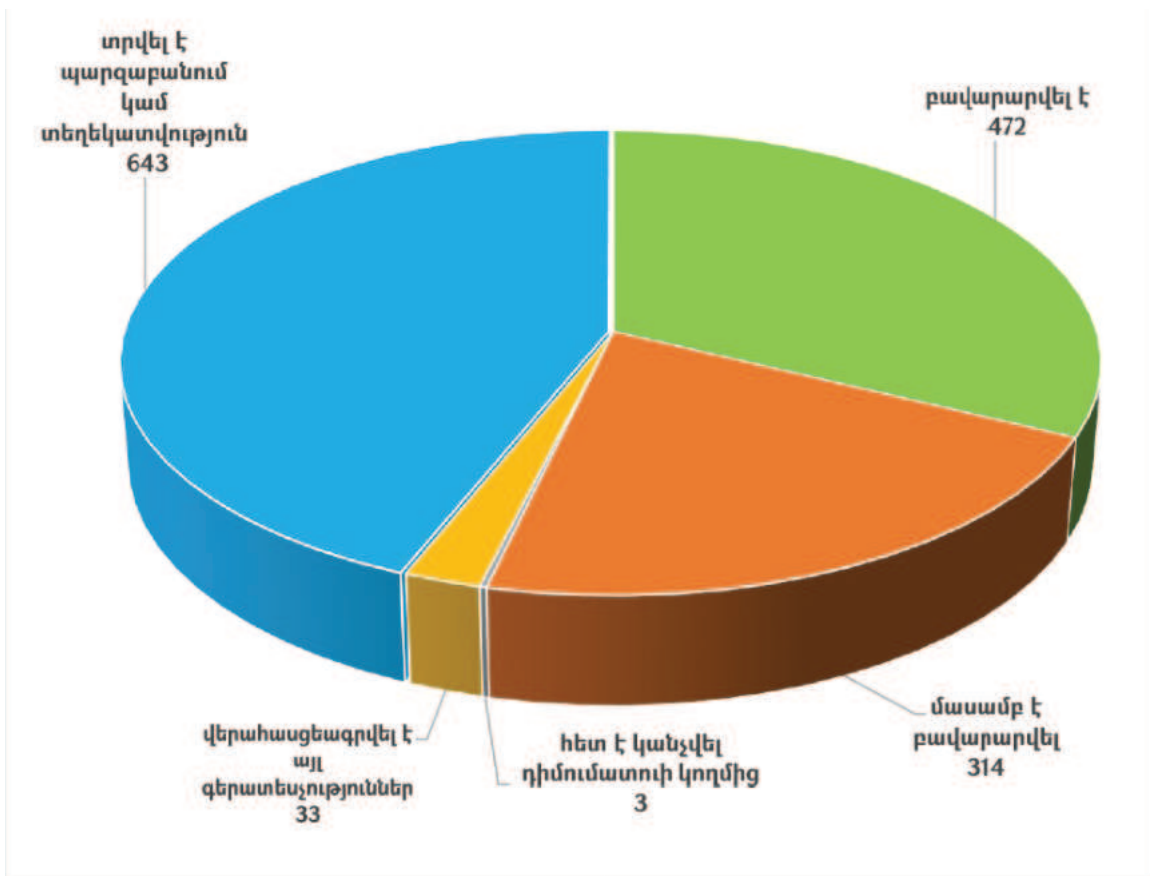
2024 թվականի ընթացքում հանձնաժողով ներկայացված դիմում-բողոքների ընդհանուր քանակությունը՝ 2023 թվականի համեմատությամբ, գերազանցել է 644-ով: Ընդ որում, գրավոր եղանակով ներկայացված դիմում-բողոքների քանակը 2023 թվականի համեմատությամբ ավելացել է 491-ով, իսկ բանավոր եղանակով ներկայացված դիմում-բողոքների քանակը՝ 153-ով:

2023 թվականին հանձնաժողով ներկայացված դիմում-բողոքների քանակները

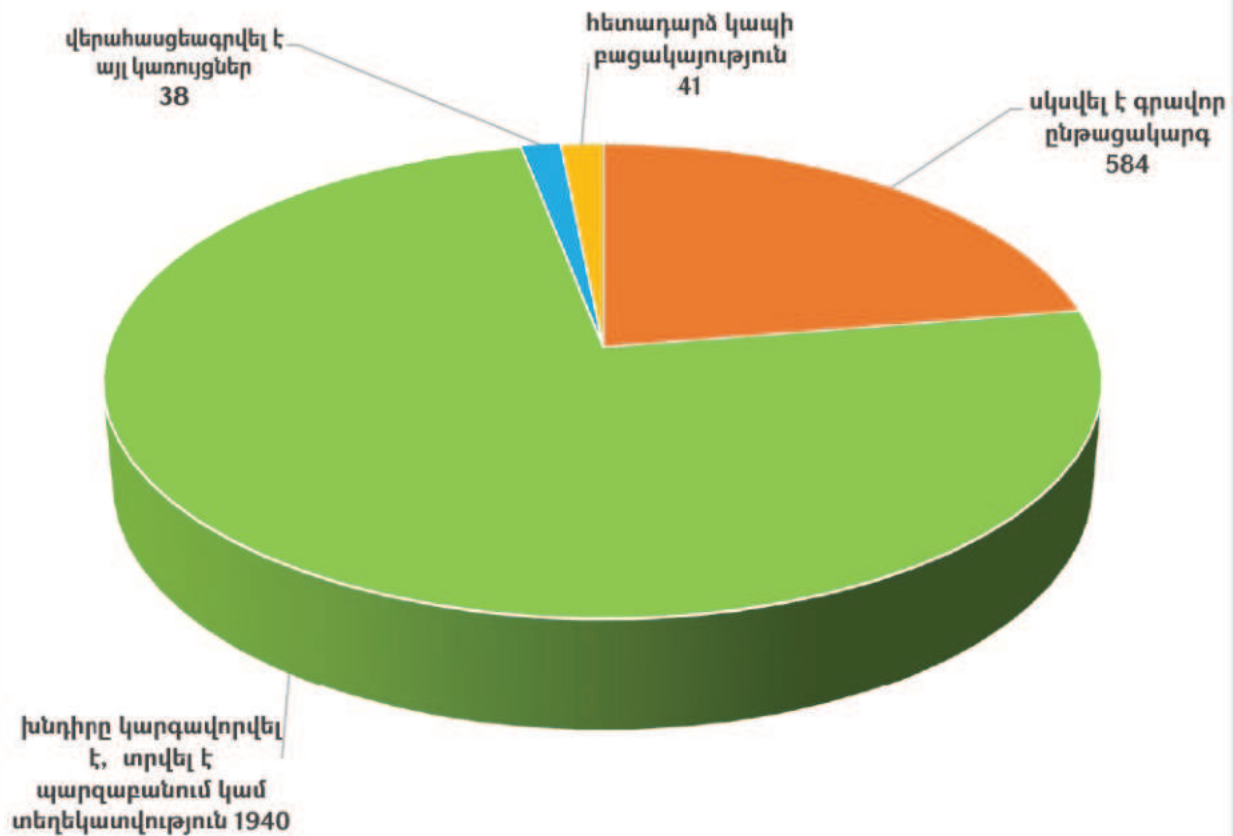
2024 թվականին գրավոր եղանակով ներկայացված 1465 դիմում-բողոքից 472-ը բավարարվել է, 314-ը մասամբ է բավարարվել, 24 դիմում-բողոքի դեպքում տրվել է տեղեկատվություն, 3-ի դեպքում դիմող անձինք խնդրել են դադարեցնել հետագա ընթացքը՝ հայտնելով խնդրի կարգավորման մասին, 33-ը վերահասցեագրվել է այլ իրավասու մարմիններին, իսկ 619 դիմում-բողոքի դեպքում «Հանրային ծառայությունները կարգավորող մարմնի մասին» օրենքի 36-րդ հոդվածի 7-րդ մասով սահմանված կարգով դիմող անձանց տրվել են համապատասխան գրավոր պարզաբանումներ, որոնցից 580-ի պարագայում խախտումներ չեն արձանագրվել, 36 դիմում-բողոք ներկայացվել է ոչ շահագրգիռ անձի կողմից՝ առանց լիազորագրի, իսկ 3 դիմում-բողոքով ներկայացված հարցերի քննարկումը դուրս է եղել հանձնաժողովի իրավասություններից:

2024 թվականին ներկայացված 1465 գրավոր դիմում-բողոքների քննարկման արդյունքները

2024 թվականին բանավոր եղանակով ներկայացված 2603 դիմում-բողոքից 38-ով բարձրացված խնդիրները կարգավորվել են, 963-ի դեպքում տրվել է պարզաբանում, 348 դիմում-բողոքի դեպքում առաջարկվել է գրավոր դիմել հանձնաժողով, 236-ի դեպքում՝ կարգավորվող ընկերություններին, 38-ի դեպքում՝ այլ իրավասու կառույցների, քանի որ ներկայացված հարցերի քննարկումը դուրս է եղել հանձնաժողովի իրավասությունների շրջանակից, 939 դիմում-բողոքի դեպքում դիմող անձանց տրվել է անհրաժեշտ տեղեկատվություն, իսկ 41 դիմում-բողոքի դեպքում դիմող անձանց հետ հնարավոր չի եղել հետադարձ կապ հաստատել:

2024 թվականին ներկայացված 2603 դիմում-բողոքների քննարկման արդյունքները

Հանձնաժողովում գործող՝ դիմում-բողոքների քննարկման համար նախատեսված հեռախոսահամարով, ինչպես նաև հանձնաժողով այցելելով՝ բնակիչ-սպառողները և կազմակերպությունների ներկայացուցիչները խորհրդատվություն են ստացել մատակարար-սպառող հարաբերություններում իրենց իրավունքների և պարտականությունների, դրանց խախտման դեպքում՝ անհրաժեշտ քայլերի և գործողությունների վերաբերյալ:

2024 թվականի ընթացքում հանձնաժողով ներկայացված դիմում-բողոքների վերլուծությունների արդյունքները հաշվի են առնվել բնական գազի մատակարարման և օգտագործման, խմելու ջրի մատակարարման և ջրահեռացման (կեղտաջրերի մաքրման) ծառայությունների մատուցման կանոնների, էլեկտրաէներգետիկական շուկայի բաշխման ցանցային կանոնների, էլեկտրաէներգետիկական մանրածախ շուկայի առևտրային կանոնների լրամշակման ընթացքում, իսկ դիմում-բողոքների քննարկման ընթացքի վերաբերյալ տարեկան տեղեկատվությունը հրապարակվել է հանձնաժողովի պաշտոնական ինտերնետային կայքում:

Սպառողը հնարավորություն է ունեցել նաև անհրաժեշտ տեղեկատվություն ստանալ հանձնաժողովի պաշտոնական ինտերնետային կայքի «Տեղեկություն սպառողին» և «Հարց ու պատասխան» բաժիններից: Սպառողի իրազեկվածության մակարդակը բարձրացնելու նպատակով հանձնաժողովի պաշտոնական ինտերնետային կայքի «Հարց ու պատասխան» բաժնում թարմացվել են դիմող անձանց կողմից հաճախակի տրվող հարցերը և դրանց պատասխանները:

Հանրային ծառայությունների կարգավորվող ոլորտներում ծառայությունների մատուցմանն առնչվող գրավոր և բանավոր ներկայացված դիմում-բողոքների սահմանված կարգով և ժամկետներում քննարկումը, որպես սպառողների սպասարկման որակի ցուցանիշ, մշտապես վերահսկվում է հանձնաժողովի կողմից:

7.2 ՍՊԱՍԱՐԿՄԱՆ ՈՐԱԿԻ ՑՈՒՑԱՆԻՇՆԵՐ

Սպառողներին անհանգստացնող խնդիրների շարքում իր կարևորությամբ առանձնանում է կարգավորվող ընկերությունների կողմից մատուցվող ծառայությունների սպասարկման որակի սահմանված ցուցանիշների ապահովումը: Նշված գործընթացը մշտապես գտնվում է հանձնաժողովի ուշադրության առանցքում՝ ինչպես կարգավորվող ընկերությունների կողմից ներկայացվող տեղեկատվությունների վերլուծության և հանձնաժողովի կողմից տեղում իրականացվող մոնիթորինգի, այնպես և սպառողների դիմում-բողոքների ուսումնասիրության միջոցով:

Մասնավորապես, հանձնաժողովն էլեկտրական էներգիա, բնական գազ և խմելու ջուր մատակարարող ընկերություններից սպառողների սպասարկման որակի փաստացի ցուցանիշների վերաբերյալ եռամսյակային պարբերականությամբ ստացված տեղեկատվության, ինչպես նաև սպառողների դիմում-բողոքների ուսումնասիրության հիման վրա մշտական դիտարկման է ենթարկում՝

- էլեկտրական էներգիա, բնական գազ և խմելու ջուր մատակարարող ընկերությունների սպառողների մատակարարման ընդհատումների քանակի և տևողության ցուցանիշները,
- էլեկտրական էներգիա, բնական գազ և խմելու ջուր մատակարարող ընկերությունների կողմից սպառողների դիմումներին, բողոքներին և հարցադրումներին պատասխանելու ժամկետները,
- սպառողների մոտ թույլատրելի սահմաններից էլեկտրական էներգիայի լարման շեղման դեպքերի քանակի և տևողության հաշվարկային ցուցանիշները,
- առևտրային հաշվառքի սարքերի խախտման դեպքում էլեկտրական էներգիա, բնական գազ և խմելու ջուր մատակարարող ընկերությունների կողմից կատարված վերահաշվարկները և հաշվարկված տույժերը,
- Նոր սպառողի կամ սպառողի վերակառուցվող սպառման համակարգն էլեկտրական ցանցին, Նոր կառուցվող կամ վերակառուցվող գազասպառման համակարգը գազամատակարարման համակարգին, ջրամատակարարման և ջրահեռացման համակարգին Նոր միացման կամ միացման փոփոխության գործընթացներում սահմանված ժամկետների խախտումները և դրանց պատճառները:

«Հայաստանի էլեկտրական ցանցեր» փակ բաժնետիրական ընկերության կողմից սպառողների համար բացված անհատական հաշվառման քարտերում առկա տեղեկատվության՝ էլեկտրաէներգետիկական շուկայի բաշխման ցանցային և էլեկտրաէներգետիկական մանրածախ շուկայի առևտրային կանոններին համապատասխանության գնահատման նպատակով 2024 թվականի մայիսի 7-ից մինչև մայիսի 17-ը ներառյալ ժամանակահատվածում հանձնաժողովի աշխատակիցներն ուսումնասիրություններ են իրականացրել ընկերության Երևան քաղաքի Արմենակյան 127 հասցեում գտնվող սպասարկման գրասենյակում: Ուսումնասիրությունների ընթացքում ստուգվել են ընկերության կողմից սպառողների համար հաշվառման քարտերի բացման և վարման գործընթացի առկայությունը, հաշվառման քարտերում առկա տեղեկատվության համապատասխանությունն էլեկտրաէներգետիկական շուկայի բաշխման ցանցային և մանրածախ շուկայի առևտրային կանոններին, ինչպես նաև ընկերության կայքում սպառողների համար հաշվառման քարտերում առկա տվյալների հասանելիությունը:

Ուսումնասիրությունների արդյունքում արձանագրվել է, որ մի շարք սպառողների հաշվառման քարտերում առկա չեն առևտրային հաշվառքի սարքերի ապահովագրական, ստուգաչափման, փոխարինման և տեղակայման հետ կապված ակտերը (արձանագրություններ, եզրակացություններ), հաշվառքի սարքի տեղադրման և սահմանազատման կետերի միջև էլեկտրատեղակայանքներում առաջացած էլեկտրական էներգիայի տեխնոլոգիական կորուստների հաշվարկները, սպառողների էլեկտրամատակարարման ընդհատման և վերականգնման ժամերի, ինչպես նաև տեխնոլոգիական կամ վթարային հզորությունների վերաբերյալ տեղեկատվությունները: Մոնիթորինգի արդյունքներով արձանագրված թերացումների մասով ընկերությանը տրվել են համապատասխան հանձնարարականներ, որոնց հիման վրա, ընկերությունը կարճ ժամկետում հանձնաժողովին տեղեկացրել է համապատասխան տեղեկատվությունը բաժանորդների էլեկտրոնային հաշվառման քարտերում լրացված լինելու մասին:

2024 թվականի ապրիլի 12-ին և մայիսի 4-ին սպառողների կողմից հանձնաժողով ներկայացված դիմում-բողոքների հիման վրա «Հայաստանի էլեկտրական ցանցեր» փակ բաժնետիրական ընկերության նկատմամբ հարուցված վարչական վարույթի շրջանակում հանձնաժողովի աշխատակիցների կողմից իրականացված ուսումնասիրությունների ընթացքում ստուգվել են Երևան քաղաքի Քանաքեռ-Զեյթուն վարչական շրջանի և Կոտայքի մարզի Յրազդան քաղաքի Կենտրոն թաղամասի մի շարք բազմաբնակարան շենքերում 2024 թվականի մարտ, ապրիլ և մայիս ամիսներին էլեկտրական էներգիայի ընդհատման և վերականգնման էլեկտրաէներգետիկական շուկայի բաշխման ցանցային կանոններով սահմանված ժամկետներին համապատասխանությունը, ինչպես նաև նշված ժամկետների խախտված լինելու դեպքում «Հայաստանի էլեկտրական ցանցեր» փակ բաժնետիրական ընկերության կողմից կանոններով սահմանված կարգով սպառողներին տույժեր վճարված լինելու փաստը: Վարչական վարույթի շրջանակում պարզվել է, որ նշված ժամանակահատվածում խախտվել են վերը թվարկված բազմաբնակարան շենքերում էլեկտրական էներգիայի ընդհատման և վերականգնման էլեկտրաէներգետիկական շուկայի բաշխման ցանցային կանոններով սահմանված ժամկետները, սակայն «Հայաստանի էլեկտրական ցանցեր» փակ բաժնետիրական ընկերությունը սպառողներին չի վճարել ԷԲՑ կանոններով սահմանված տույժերը: Վարչական վարույթի արդյունքում «Հայաստանի էլեկտրական ցանցեր» փակ բաժնետիրական ընկերությունը նշված բազմաբնակարան շենքերի սպառողներին վճարել է կանոններով սահմանված տույժի գումարները, իսկ հանձնաժողովը, վարույթի շրջանակում «Հայաստանի էլեկտրական ցանցեր» փակ բաժնետիրական ընկերության կողմից ոչ հավաստի և ոչ սպառիչ տեղեկություններ ներկայացնելու համար, վերջինիս նկատմամբ կիրառել է վարչական տուգանք՝ 20.0 միլիոն դրամ գումարի չափով:

2024 թվականի օգոստոսի 20-ին Կոտայքի մարզի Արովյան քաղաքի Արովյան մարզադաշտում ընթացող Եվրոպական ֆուտբոլային ասոցիացիաների միության (ՈՒԵՖԱ) կոնֆերենցիաների լիգայի փլեյ-օֆֆ փուլի «Նոա (Հայաստան)» - «Ռուժոմբերոկ (Սլովակիա)» ֆուտբոլային խաղի ժամանակ մարզադաշտի էլեկտրամատակարարման ընդհատման կապակցությամբ «Հայաստանի էլեկտրական ցանցեր» փակ բաժնետիրական ընկերությունը տարածել էր հաղորդագրություն՝ նշելով, որ էլեկտրամատակարարման ընդհատումը դուրս է իր պատասխանատվության գոտուց, քանի որ հիշյալ մարզադաշտը սնուցվում է Հայաստանի ֆուտբոլի ֆեդերացիայի հաշվեկշռում գտնվող ենթակայանից, շահագործվում և սպասարկվում է ֆեդերացիայի անձնակազմի կողմից, իսկ ընդհատումը պայմանավորված է եղել նշված ենթակայանում տեղի ունեցած վթարով: Ընկերության հաղորդագրության մեջ նշված հանգամանքներն ուսումնասիրելու նպատակով հանձնաժողովի աշխատակիցները 2024 թվականի օգոստոսի 21-23-ը ներառյալ ժամանակահատվածում ուսումնասիրություններ են իրականացրել «Հայաստանի էլեկտրական ցանցեր» փակ բաժնետիրական ընկերության Կոտայքի մարզի սպասարկման տարածքում:

Ուսումնասիրությունների արդյունքում փաստվել է, որ «Հայաստանի էլեկտրական ցանցեր» փակ բաժնետիրական ընկերության տարածած հաղորդագրությամբ նշված փաստերը համապատասխանում են իրականությանը, և հիշյալ մարզադաշտի էլեկտրասնուցումն իսկապես իրականացվում է Հայաստանի ֆուտբոլի ֆեդերացիայի հաշվեկշռում գտնվող ենթակայանից:

«Գազպրոմ Արմենիա» փակ բաժնետիրական ընկերության կողմից հանձնաժողով ներկայացվող՝ գազամատակարարման ընդհատման դեպքերի տեղեկատվության հավաստիության վերաբերյալ մոնիթորինգ իրականացնելու նպատակով՝ 2024 թվականի մարտի 20-29-ը ներառյալ, ժամանակահատվածում հանձնաժողովի աշխատակիցներն ուսումնասիրություններ են իրականացրել «Գազպրոմ Արմենիա» փակ բաժնետիրական ընկերության Երևանի, Մարտունու, Կոտայքի, Շիրակի, Արտաշատի, Լոռու և Արմավիրի գազաֆիկացման և գազամատակարարման մասնաճյուղերում և տարածքային տեղամասերում, որի շրջանակում դիտարկվել է ընկերության վերը նշված մասնաճյուղերի և տեղամասերի 2023 թվականի արդյունքներով գազամատակարարման ընդհատման դեպքերի վերաբերյալ թղթային և էլեկտրոնային եղանակով լրացված գրանցամատյաններում ներառված տեղեկատվությունը: Ուսումնասիրության արդյունքում պարզվել է, որ ընկերության կողմից 2023 թվականի արդյունքներով հանձնաժողով ներկայացված՝ գազամատակարարման ընդհատման դեպքերի վերաբերյալ տեղեկատվությունը համապատասխանում է վերը նշված գազաֆիկացման և գազամատակարարման մասնաճյուղերում և տարածքային տեղամասերում առկա՝ 2023 թվականի գազամատակարարման ընդհատման դեպքերի վերաբերյալ էլեկտրոնային գրանցամատյաններում և թղթային տարբերակով գազամատակարարման ընդհատման վերաբերող գրանցամատյաններում նշված տեղեկատվությանը:

«Վեոլիա Ջուր» փակ բաժնետիրական ընկերության կողմից խմելու ջրի մատակարարման և ջրահեռացման (կեղտաջրերի մաքրման) ծառայությունների մատուցման կանոնների պահանջներին համապատասխան՝ բաժանորդներին տուժանքներ վճարելու պարտավորության կատարման ստուգման նպատակով՝ 2024 թվականի օգոստոսի 5-9-ը ներառյալ ժամանակահատվածում հանձնաժողովի աշխատակիցներն ուսումնասիրություններ են իրականացրել ընկերության Երևան քաղաքի Աբովյան փողոցի 66ա և Ադոնցի փողոցի 6 հասցեներում գտնվող գրասենյակներում: Մասնավորապես, ուսումնասիրվել են առևտրային հաշվառքի սարքի խախտման համար վերահաշվարկներին առնչվող փաստաթղթերի կազմման ժամկետների և բովանդակության համապատասխանությունը կանոններով սահմանված պահանջներին, իսկ դրանց խախտված լինելու դեպքում՝ կանոններով սահմանված կարգով տուժանքների հաշվարկված և բաժանորդներին վճարված լինելու փաստն ընկերության կողմից հանձնաժողով ներկայացված տուժանքների վերաբերյալ տեղեկատվություններում ներառված լինելը: Ուսումնասիրությունների արդյունքում արձանագրվել են առևտրային հաշվառքի սարքերի ապահովաքակցման, չափագիտական մարմնի կողմից տրված փորձագիտական եզրակացությունները բաժանորդներին ներկայացնելու, բաժանորդների սեփականությունը հանդիսացող և ապահովաքակցված առևտրային հաշվառքի սարքերի ստուգաչափումից հետո դրանք բաժանորդներին վերադարձնելու համար կանոններով սահմանված ժամկետների խախտման, ինչպես նաև բաժանորդներին ներկայացվող ծանուցման մեջ ամսաթիվ նշված չլինելու բազմաթիվ դեպքեր, որոնց պատճառով ուսումնասիրության ընթացքում հնարավոր չի եղել ծանուցումներում նշված ամսաթվերի համադրումը առևտրային հաշվառքի սարքի ապահովաքակցման և ստուգաչափման ժամկետների մասին բաժանորդներին ծանուցելու համար կանոններով սահմանված ժամկետների հետ: Ուսումնասիրությունների արդյունքները ներկայացվել են «Վեոլիա Ջուր» փակ բաժնետիրական ընկերությանը, ինչի արդյունքում՝ վերջինս, 2024 թվականի սեպտեմբերի 11-ին հանձնաժողովին տեղեկացրել է արձանագրությամբ ներկայացված ցանկի բոլոր բաժանորդներին փոխհատուցումներ տրամադրված լինելու վերաբերյալ:

Մատուցվող ծառայությունների՝ սպասարկման որակի ցուցանիշների նկատմամբ հանձնաժողովի կողմից իրականացվող մշտական դիտարկման արդյունքները հնարավորություն են տալիս կատարել արձանագրված թերությունների համակողմանի և խորքային վերլուծություն՝ վեր հանելով դրանց հիմքում ընկած իրական պատճառները և խորամուխ լինելով դրանց առավել արդյունավետ կարգավորմանն ուղղված լուծումների որդեգրմանը: Նշված լուծումները դառնում են համապատասխան ծառայության մատակարարման և օգտագործման կանոնների լրամշակման առարկա՝ անհրաժեշտ ազդակներ հաղորդելով տվյալ ոլորտի ներդրումային ծրագրերում համապատասխան ուղղությունների նախատեսման համար:

Սպառողներին մատուցվող ծառայությունների՝ սպասարկման որակի պահանջների խախտման համար 2024 թվականի ընթացքում մատակարար կազմակերպությունները բաժանորդներին վճարել են դրամային հատուցումներ՝ էլեկտրաէներգետիկական շուկայի բաշխման ցանցային կանոններով, էլեկտրաէներգետիկական մանրածախ շուկայի առևտրային կանոններով, բնական գազի մատակարարման և օգտագործման կանոններով, ինչպես նաև խմելու ջրի մատակարարման և ջրահեռացման (կեղտաջրերի մաքրման) ծառայությունների մատուցման կանոններով սահմանված կարգով, ընդհանուր՝ 211.44 միլիոն դրամի չափով: Մասնավորապես՝

- էլեկտրաէներգետիկական շուկայի բաշխման ցանցային կանոններով, ինչպես նաև էլեկտրաէներգետիկական մանրածախ շուկայի առևտրային կանոններով սահմանված պահանջները խախտելու համար «Հայաստանի էլեկտրական ցանցեր» փակ բաժնետիրական ընկերությունը թվով 117 762 բաժանորդների վճարել է 205.08 միլիոն դրամ,
- բնական գազի մատակարարման և օգտագործման կանոններով սահմանված պահանջները խախտելու համար «Գազպրոմ Արմենիա» փակ բաժնետիրական ընկերությունը թվով 5 613 բաժանորդների վճարել է 4.81 միլիոն դրամ,
- խմելու ջրի մատակարարման և ջրահեռացման (կեղտաջրերի մաքրման) ծառայությունների մատուցման կանոններով սահմանված պահանջները խախտելու համար «Վեոլիա Զուր» փակ բաժնետիրական ընկերությունը թվով 1 028 բաժանորդների վճարել է 1.55 միլիոն դրամ:

Սպառողների սպասարկման որակի ցուցանիշների վերաբերյալ տեղեկատվությունները եռամսյակային արդյունքներով հրապարակվում են հանձնաժողովի պաշտոնական ինտերնետային կայքում:

8 ՀԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎԻ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆ

ՀՐԱՊԱՐԱԿԱՅՆՈՒԹՅՈՒՆԸ ԵՎ ԹՍՓԱՆՑԻԿՈՒԹՅՈՒՆԸ

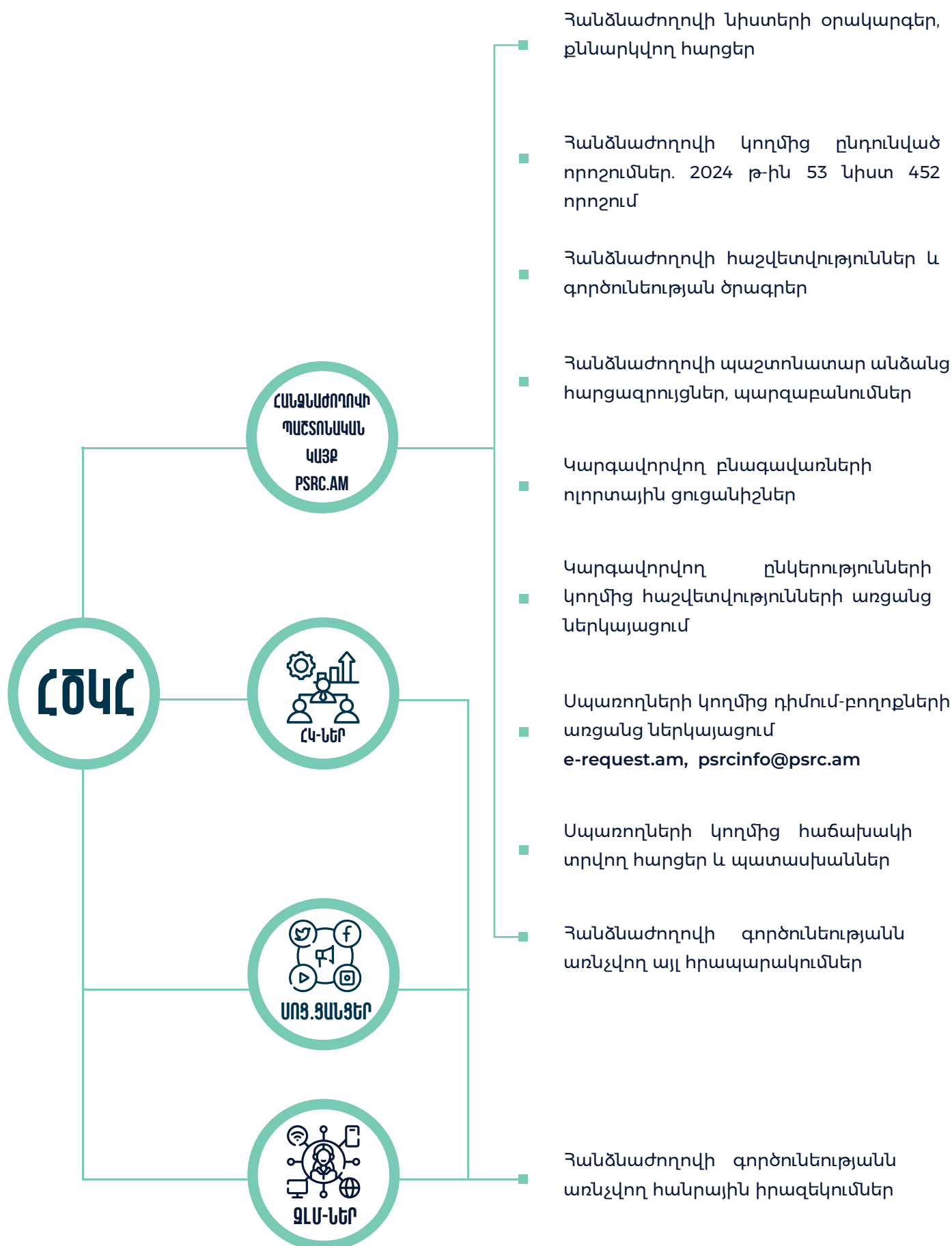
Հանձնաժողովն իր և իր կողմից կարգավորվող գործունեության հրապարակայնությունն ու թափանցիկությունն ապահովում է զանգվածային լրատվամիջոցների, պաշտոնական ինտերնետային կայքի, սոցիալական ցանցերի հարթակների և այլ միջոցներով: Այս ուղղությամբ հանձնաժողովի ձեռնարկած քայլերը կրում են հետևողական բնույթ և միտված են հանրության շրջանում կառույցի դերի վերաբերյալ տեղեկատվության ընդլայնմանը և վերջինիս նկատմամբ վստահության բարձրացմանը:

Մասնավորապես.

- հանձնաժողովը, որպես կոլեգիալ ինքնավար մարմին, օրենքով իրեն վերապահված իրավասությունների շրջանակում ընդունում է որոշումներ՝ դռնբաց նիստերի միջոցով: 2024 թվականին հրավիրվել է հանձնաժողովի 53 նիստ և ընդունվել 452 որոշում: Այդ առումով, հանձնաժողովը, իր սահմանած կարգի համաձայն, հայտարարում է հանձնաժողովի նիստերի անցկացման վայրը, օրը և ժամը, հնարավորություն է ընձեռում շահագրգիռ անձանց ու հանրության ներկայացուցիչներին մասնակցելու նիստերին՝ իր վարչական շենքի հնարավորությունների սահմաններում, ստանալու օրակարգ և քննարկվող նյութերը, ներկայացնելու տեղեկություններ և հանդես գալու ելույթներով և առաջարկություններով:
- հանձնաժողովի կայքում գործել է «www.e-request.am» էլեկտրոնային հարցումների միասնական հարթակը, ինչը հնարավորություն է տվել քաղաքացիներին առցանց եղանակով ներկայացնել դիմում, հարցում կամ բողոք և նույնպես առցանց ստանալ պատասխանը:

- հանձնաժողովի պաշտոնական ինտերնետային կայքը պարբերաբար թարմացվել է՝ հնարավորություն ընձեռելով զանգվածային լրատվամիջոցներին, սպառողների շահերը պաշտպանող հասարակական կազմակերպություններին և ցանկացած շահագրգիռ անձի իրազեկվել հանձնաժողովի գործունեության, հանրային ծառայությունների ոլորտի կարգավորման ներկա գործընթացների, ծառայությունների սպասարկման որակի, մատակարար-սպառող փոխհարաբերությունների և այլնի մասին:
- հանձնաժողովի պաշտոնական ինտերնետային կայքում, ֆեյսբուքյան էջում և զանգվածային լրատվամիջոցներում պարբերաբար հրապարակվել են հանրային ծառայությունների ոլորտի մատակարար-սպառող հարաբերություններին և սպառողների իրազեկվածությանն առնչվող տեղեկատվական նյութեր:
- հանձնաժողովի հաղորդակցության գործառնություններն արդյունավետ իրականացնելու նպատակով 2024 թվականին շարունակվել են հրապարակումներն ինտերնետային սոցիալական ցանցերում, որոնց միջոցով ևս իրականացվում են հանձնաժողովի գործառնություններին առնչվող հանրային իրազեկման աշխատանքները:
- 2024 թվականին լրամշակվել է հանձնաժողովի պաշտոնական ինտերնետային կայքի «Յաճախ տրվող հարցեր» բաժինը, որտեղ մանրամասն ներկայացվել է մատակարար-սպառող հարաբերություններին առնչվող տեղեկատվությունը:
- հաշվի առնելով հանրության առջև հաշվետու լինելու՝ օրենքի պահանջը, ինչպես յուրաքանչյուր տարի, 2024 թվականին ևս, հանձնաժողովն իր պաշտոնական ինտերնետային կայքում հրապարակել է նախորդ տարվա իր գործունեության հաշվետվությունը: Միաժամանակ, իր հաջորդ տարվա գործունեության ծրագրի նախագիծը հանրային քննարկման ներկայացնելու և ողջամիտ առաջարկությունները ծրագրում ներառելու նպատակով հանձնաժողովն այն հրապարակել է իր պաշտոնական ինտերնետային կայքում, քննարկել հանրային ծառայությունների ոլորտի կարգավորվող ընկերությունների և սպառողների իրավունքները պաշտպանող հասարակական կազմակերպությունների հետ:
- շարունակվել է արդյունավետ համագործակցությունը սպառողների շահերը պաշտպանող հասարակական կազմակերպությունների հետ: Մասնավորապես, 2024 թվականին հանձնաժողովի հետ համագործակցել են «Սպառողների ասոցիացիա», «Սպառողների խորհրդատվության կենտրոն», «Սպառողների աջակցման կենտրոն» և «Բնակարանային կոմունալ ոլորտի աշխատողների միավորում» հասարակական կազմակերպությունները: Ակտիվորեն ներգրավված լինելով հանձնաժողովի կողմից իրականացվող՝ հանրային ծառայությունների ոլորտի կարգավորման գործընթացներում, հասարակական կազմակերպություններն իրենց հերթին, սպառողների հետ տարվող աշխատանքների շրջանակում, իրականացրել են հանձնաժողովի կողմից ընդունված որոշումների և մատակարար-սպառող կարգավորվող իրավահարաբերություններին առնչվող հանրային իրազեկման աշխատանքներ:
- հանձնաժողովի պաշտոնական ինտերնետային կայքում եռամսյակային արդյունքներով հրապարակվել է 2024 թվականի աշխատանքային ծրագրով նախատեսված և կատարվելիք աշխատանքների վերաբերյալ տեղեկատվությունը:
- 2024 թվականին հանձնաժողովի անդամները և մասնագետները հանրային հնչեղություն ունեցող խնդիրների շուրջ պարբերաբար հանդես են եկել ճանաչողական բնույթի հաղորդումներով, պարզաբանումներով և հարցազրույցներով:

9 ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՀԱՄԱԳՈՐԾԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆ

Հանձնաժողովը մշտապես համագործակցում է միջազգային կազմակերպությունների և այլ երկրների կարգավորող մարմինների հետ:

Մասնավորապես, հանրային ծառայությունների կարգավորման ոլորտում միջազգային լավագույն փորձն ուսումնասիրելու և Հայաստանի Հանրապետությունում այն կիրառելու կամ կիրառման հնարավորությունները դիտարկելու նպատակով հանձնաժողովը 2024 թվականի ընթացքում համագործակցել է Համաշխարհային բանկի (WB), Վերակառուցման և զարգացման եվրոպական բանկի (EBRD), Ասիական զարգացման բանկի (ADB), Էներգետիկայի կարգավորողների եվրոպական խորհրդի (CEER), ԱՄՆ միջազգային զարգացման գործակալության (USAID), ԱՄՆ հանրային ծառայությունները կարգավորող հանձնաժողովների անդամների ազգային ասոցիացիայի (NARUC), Հեռահաղորդակցության միջազգային միության (ITU), ԵՄ համապատասխան կառույցների, մասնավորապես ԵՄ-ն հանուն Էներգետիկայի (EU4Energy) և ԵՄ-ն հանուն թվային օրակարգի (EU4Digital), ԵՄ արևելյան գործընկերության երկրների Էլեկտրոնային հաղորդակցության ոլորտը կարգավորող մարմինների ցանցի (EaPeReg), Էներգետիկ համայնքի (Energy Community), Էներգետիկայի կարգավորողների տարածաշրջանային ասոցիացիայի (ERRA), Ջրի եվրոպական կարգավորողների կազմակերպության (WAREG) հետ: Նշված կազմակերպությունների կողմից պարբերաբար կազմակերպվել են սեմինարներ տարբեր երկրների կարգավորողների համար Էներգետիկ շուկաների ազատականացման, բաշխման և հաղորդման ցանցերի ցանցային կողեքման մշակման, ցանցերի հուսալիության և անվտանգության, ներառյալ՝ կիբերանվտանգության, վերականգնվող ռեսուրսներից Էլեկտրական Էներգիայի արտադրության, Էլեկտրոնային հաղորդակցության ոլորտի զարգացման, ջրամատակարարման և ջրահեռացման (կեղտաջրերի մաքրման) կարգավորման քաղաքականության, լայնաշերտ ինտերնետ հասանելիության զարգացման, դրա քարտեզագրման, 5G տեխնոլոգիայի ներդրման, Էլեկտրոնային հաղորդակցության շուկաների վերլուծության վերաբերյալ, որը հնարավորություն է տալիս հանձնաժողովին ուսումնասիրել միջազգային լավագույն փորձը և ստանալ համապատասխան տեղեկատվություն:

Հանձնաժողովը, հանդիսանալով Էներգետիկայի կարգավորողների տարածաշրջանային ասոցիացիայի (ERRA), ԵՄ արևելյան գործընկերության երկրների էլեկտրոնային հաղորդակցության ոլորտը կարգավորող մարմինների ցանցի (EaPeReg) և Զրի եվրոպական կարգավորողների կազմակերպության (WAREG) անդամ, մասնակցում է նշված կազմակերպությունների տարեկան ընդհանուր ժողովներին, ինչպես նաև վերջիններիս կողմից ստեղծված համապատասխան կոմիտեների և աշխատանքային խմբերի նիստերին:

Հանձնաժողովը մասնակցել է Էներգետիկայի կարգավորողների եվրոպական խորհրդի (CEER) կողմից կազմակերպվող խոցելի սպառողների շահերի պաշտպանությանը, միջազգային համագործակցությանը և ծրագրերի կառավարմանն ուղղված աշխատանքներին՝ «Արևելյան գործընկերության երկրներում մաքուր էներգիայի անցման խթանում» EU4Energy-ի ծրագրի շրջանակում:

2024 թվականի ընթացքում հանձնաժողովի ներկայացուցիչները մասնակցել են նաև ԱՄՆ հանրային ծառայությունները կարգավորող հանձնաժողովների անդամների ազգային ասոցիացիայի (NARUC) «Առաջնորդ կանայք Էներգետիկայում (AWLE)» ծրագրի շրջանակում կազմակերպվող դասընթացներին:

Հանձնաժողովը, որպես ԵՄ արևելյան գործընկերության էլեկտրոնային հաղորդակցության ոլորտը կարգավորող մարմինների ցանցի (EaPeReg) լիիրավ և հիմնադիր անդամ, հանդիսանում է տվյալ ցանցում գործող երեք աշխատանքային խմբերից (ռադիոհաճախականությունների, ռոումինգի և կարգավորող մարմինների անկախության և լայնաշերտի հարցերով) երկուսի՝ ռոումինգի և կարգավորող մարմինների անկախության և լայնաշերտի հարցերով աշխատանքային խմբերի նախագահող և համանախագահող: Այս համատեքստում, 2024 թվականին հանձնաժողովը, որպես EaPeReg ցանցում գործող ռոումինգի հարցերով աշխատանքային խմբի (REWG) նախագահող, շարունակել է համագործակցությունը ԵՄ-ն հանուն թվային օրակարգի փորձագետների հետ ռոումինգի տարածաշրջային համաձայնագրի քննարկման և հետագայում դրա ստորագրման գործընթացի համակարգման աշխատանքներին: 2024 թվականին, ի հավելումն ռոումինգի տարածաշրջային համաձայնագրի, խմբի գործունեության ծրագրի մեջ ներառվել է նաև ԵՄ ԱԳ երկրների ծայնային զանգերի վերջնավորման մեծածախ շուկայի վերլուծությունը:

Հանձնաժողովը, որպես EaPeReg ցանցում գործող կարգավորող մարմինների անկախության և լայնաշերտի հարցերով աշխատանքային խմբի (IRB EWG) համանախագահող, 2024 թվականին մասնակցել է աշխատանքային խմբի փորձագետների կողմից նախապատրաստված հարցաշարերի մշակմանը և համապատասխան ցուցանիշների վերլուծությանը:

EU4Digital

ԵՄ արևելյան գործընկերության երկրների հեռահաղորդակցության ոլորտի կարգավորողների ցանցում շարունակվել են նաև աշխատանքները Ernst&Young (E&Y) խորհրդատվական ընկերության հետ՝ EU4Digital նախաձեռնության շրջանակում, որոնք ուղղված են կարգավորող մարմինների անկախության ամրապնդմանը:

Շարունակվել են նաև պետական այլ մարմինների հետ համատեղ աշխատանքները «Հայաստանի Հանրապետության և Եվրոպական միության և ատոմային էներգիայի եվրոպական համայնքի ու դրանց անդամ պետությունների միջև կնքված համապարփակ և ընդլայնված գործընկերության համաձայնագրով» նախատեսված հանձնառությունների կիրարկման ճանապարհային քարտեզում ներառված միջոցառումների իրականացման ուղղությամբ:

When Balance is Achieved

2024 թվականին շարունակվել է համագործակցությունը Վրաստանի էներգետիկայի կարգավորող ազգային հանձնաժողովի հետ կնքված հուշագրի շրջանակում, ինչպես նաև 2024 թվականին Հայաստանի և Վրաստանի միջև ձեռք բերված մի շարք պայմանավորվածությունների շուրջ, որի արդյունքում՝ խորացվել է համագործակցությունը տարածաշրջանային էներգետիկ շուկաների զարգացման և անդրսահմանային առևտրի խթանման, էներգետիկ շուկաների ազատականացման ոլորտում լավագույն փորձի փոխանակման ուղղությամբ:

Հանձնաժողովը, հանդիսանալով Եվրասիական տնտեսական միության մասին պայմանագրի «Բնական մենաշնորհների սուբյեկտների գործունեության կարգավորման միասնական սկզբունքների և կանոնների մասին արձանագրության» («Եվրասիական տնտեսական միության մասին 2014 թվականի մայիսի 29-ի պայմանագրի» 20-րդ հավելված) շրջանակում նախատեսված աշխատանքների իրականացման համար Հայաստանի Հանրապետության կողմից լիազորված մարմին, շարունակել է մասնակցել Եվրասիական տնտեսական հանձնաժողովի բնական մենաշնորհների գծով խորհրդատվական կոմիտեի և աշխատանքային խմբի նիստերին:

Համագործակցելով Հայաստանի Հանրապետության տարածքային կառավարման և ենթակառուցվածքների նախարարության հետ՝ հանձնաժողովը շարունակել է համագործակցությունը Եվրասիական տնտեսական հանձնաժողովի համապատասխան կառույցների հետ Եվրասիական տնտեսական միության էլեկտրաէներգետիկական և գազի ընդհանուր շուկաների ձևավորման ուղղությամբ տարվող աշխատանքներում, մասնավորապես, մասնակցել է ԵԱՏՄ գազի և էլեկտրաէներգիայի ընդհանուր շուկաների ձևավորման համար պահանջվող փաստաթղթերի նախագծերի մշակմանը, ԵԱՏՄ էլեկտրաէներգետիկայի խորհրդատվական կոմիտեի, նավթի և գազի խորհրդատվական կոմիտեի, ԵԱՏՄ ընդհանուր էլեկտրաէներգետիկական շուկայի ձևավորման ենթակոմիտեի, ինչպես նաև ԵԱՏՄ գազի ընդհանուր շուկայի ձևավորման նպատակով ստեղծված աշխատանքային խմբի նիստերին:

Զուգահեռ, 2024 թվականին հանձնաժողովը շարունակել է աշխատանքները ԵԱՏՄ անդամ պետությունների կապի ոլորտում մրցակցության և խոչընդոտների վերացման հարցերով աշխատանքային խմբի և ԵԱՏՄ անդամ պետությունների օպերատորների էլեկտրոնային հաղորդակցության ցանցերում միջազգային տրաֆիկի փոխանցումների ժամանակ խարդախությունների կանխարգելման հարցերով աշխատանքային ենթախմբի շրջանակում, ինչպես նաև մասնակցել է ԵԱՏՄ անդամ պետությունների կապի օպերատորների միջև տրաֆիկի անցման ծառայությունների գնագոյացման կարգավորման վերաբերյալ միջազգային տեսակոնֆերանսներին և քննարկումներին:

10 ՀԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎԻ ՖԻՆԱՆՍԱՎՈՐՈՒՄ

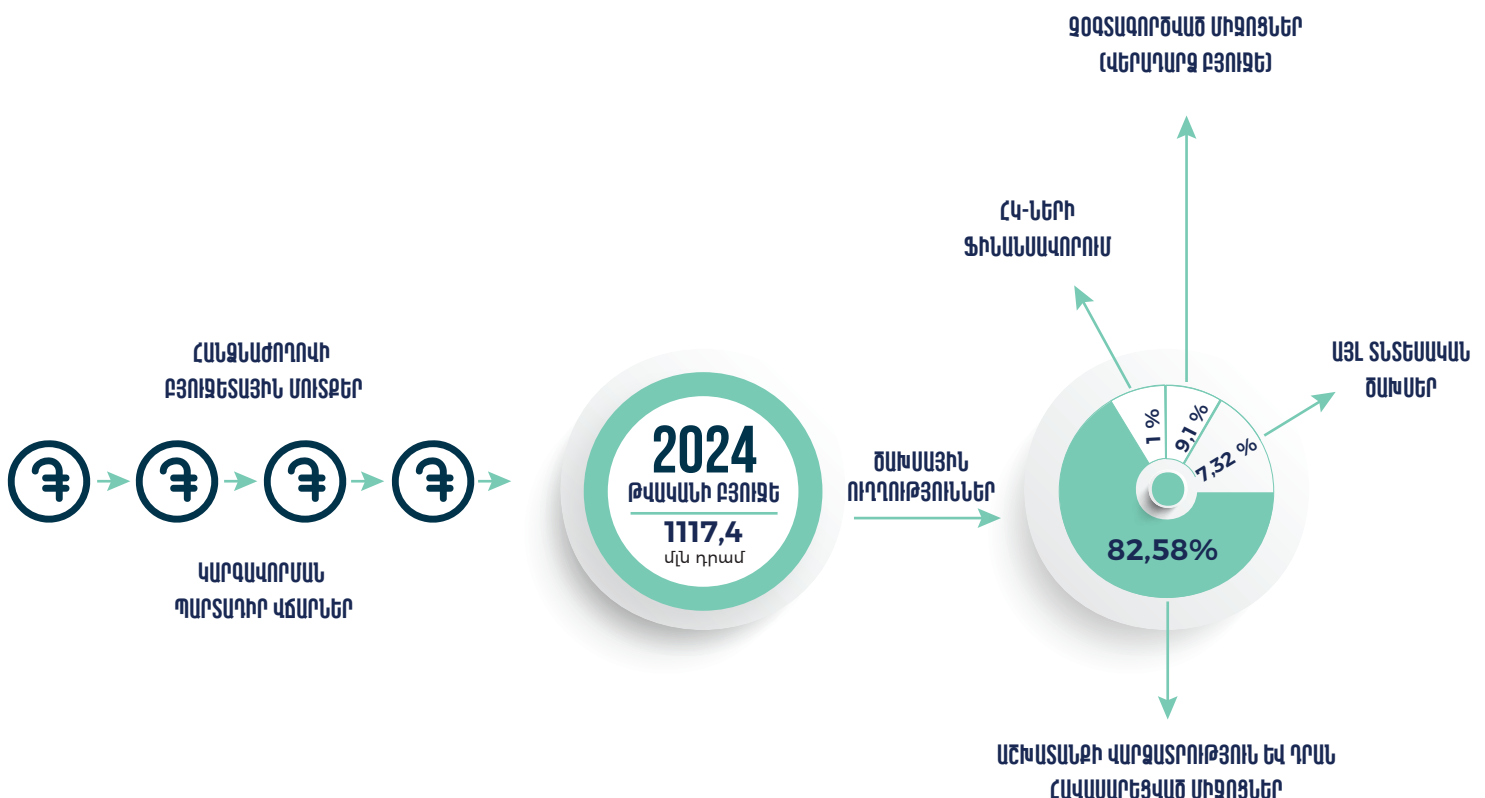
ԵՎ ՊԵՏԱԿԱՆ ԲՅՈՒՋԵԻ ՍՈՒՏՔԵՐ

Հանձնաժողովի տարեկան բյուջեն ձևավորվում է «Հանրային ծառայությունները կարգավորող մարմնի մասին» օրենքի 38-րդ հոդվածի 2-րդ մասով սահմանված կարգավորումների համապատասխան:

Հանձնաժողովի բյուջետային մուտքերը ձևավորվում են հանրային ծառայությունների ոլորտում կարգավորվող գործունեություն իրականացնող և ծառայություն մատուցող անձանց կողմից Հայաստանի Հանրապետության պետական բյուջե վճարված հանրային ծառայությունների կարգավորման պարտադիր վճարներից: Կարգավորման պարտադիր վճարների հաշվարկման և վճարման հետ կապված հարաբերությունները, վճարողների շրջանակը և վճարման կարգը սահմանված են «Հանրային ծառայությունների կարգավորման պարտադիր վճարների մասին» օրենքով:

Հետևաբար, հանձնաժողովի լիազորությունների իրականացման համար անհրաժեշտ դրամական միջոցների գոյացման և դրանց ծախսման հետ կապված հարաբերությունները, բյուջետային մուտքերի և ելքերի մասով, Հայաստանի Հանրապետության պետական բյուջեի վրա թողնում են չեզոք ազդեցություն:

2024 թվականին հանձնաժողովի բյուջեն կազմել է 1117.4 միլիոն դրամ, որից փաստացի ծախսվել է 1015.4 միլիոն դրամը, իսկ տարբերությունը՝ 102.0 միլիոն դրամի չափով, վերադարձվել է Հայաստանի Հանրապետության պետական բյուջե:

«Հանրային ծառայությունները կարգավորող մարմնի մասին» օրենքի 38-րդ հոդվածի 5-րդ մասի համաձայն՝ հանձնաժողովի յուրաքանչյուր տարվա բյուջեի մեկ տոկոսի չափով հաշվարկված գումարն ուղղվում է հանրային ծառայությունների կարգավորվող ոլորտում սպառողների շահերը պաշտպանող, օրենսդրությանը համապատասխան գրանցված հասարակական կազմակերպություններին՝ վերջիններիս կարողությունների զարգացման և նրանց անդամների մասնագիտական գիտելիքների կատարելագործման նպատակով: Հասարակական կազմակերպությունների ընտրության, գումարի տրամադրման կարգն ու պայմանները սահմանված են Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2017 թվականի դեկտեմբերի 21-ի N1721-Ն որոշմամբ: Հետևաբար, 2024 թվականին ևս, հանձնաժողովի տարեկան բյուջեի մեկ տոկոսի չափով հաշվարկված գումարն ուղղվել է սպառողների շահերը պաշտպանող հասարակական կազմակերպություններին:

2024 թվականի ընթացքում հանձնաժողովի կարգավորման դաշտում գործող ընկերությունները զգալի մուտքեր են ապահովել Հայաստանի Հանրապետության պետական բյուջե՝ լիցենզիաների տուրքերի, ռադիոհաճախականությունների տրամադրման և օգտագործման վճարների, հանձնաժողովի կիրառած տույժերի, ինչպես նաև նոր էլեկտրակայանները լիցենզիաներով ամրագրված ժամանակահատվածում չգործարկելու, լիցենզիայի պայմանները չկատարելու կամ ոչ պատշաճ կատարելու համար ներկայացված ֆինանսական երաշխիքներից գանձվող գումարների տեսքով: Նշված աղբյուրներից Հայաստանի Հանրապետության պետական բյուջե փոխանցվել է շուրջ 9.38 միլիարդ դրամ, որի հիմնական մասը՝ շուրջ 8.781 միլիարդ դրամը, կազմել են ռադիոհաճախականությունների օգտագործման և թույլտվությունների տրամադրման գծով մուտքերը:

Վերը նշված ցուցանիշներում ներառված են նաև հանրային ծառայությունների ոլորտի կարգավորվող անձանցից գանձված լիցենզիայի տուրքերը՝ 339.0 միլիոն դրամի չափով, ինչպես նաև հանձնաժողովի իրավական ակտերը խախտելու համար կարգավորվող անձանց կողմից 2024 թվականին Հայաստանի Հանրապետության պետական բյուջե վճարված գումարները՝ 259.5 միլիոն դրամի չափով:

